

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100163 5690

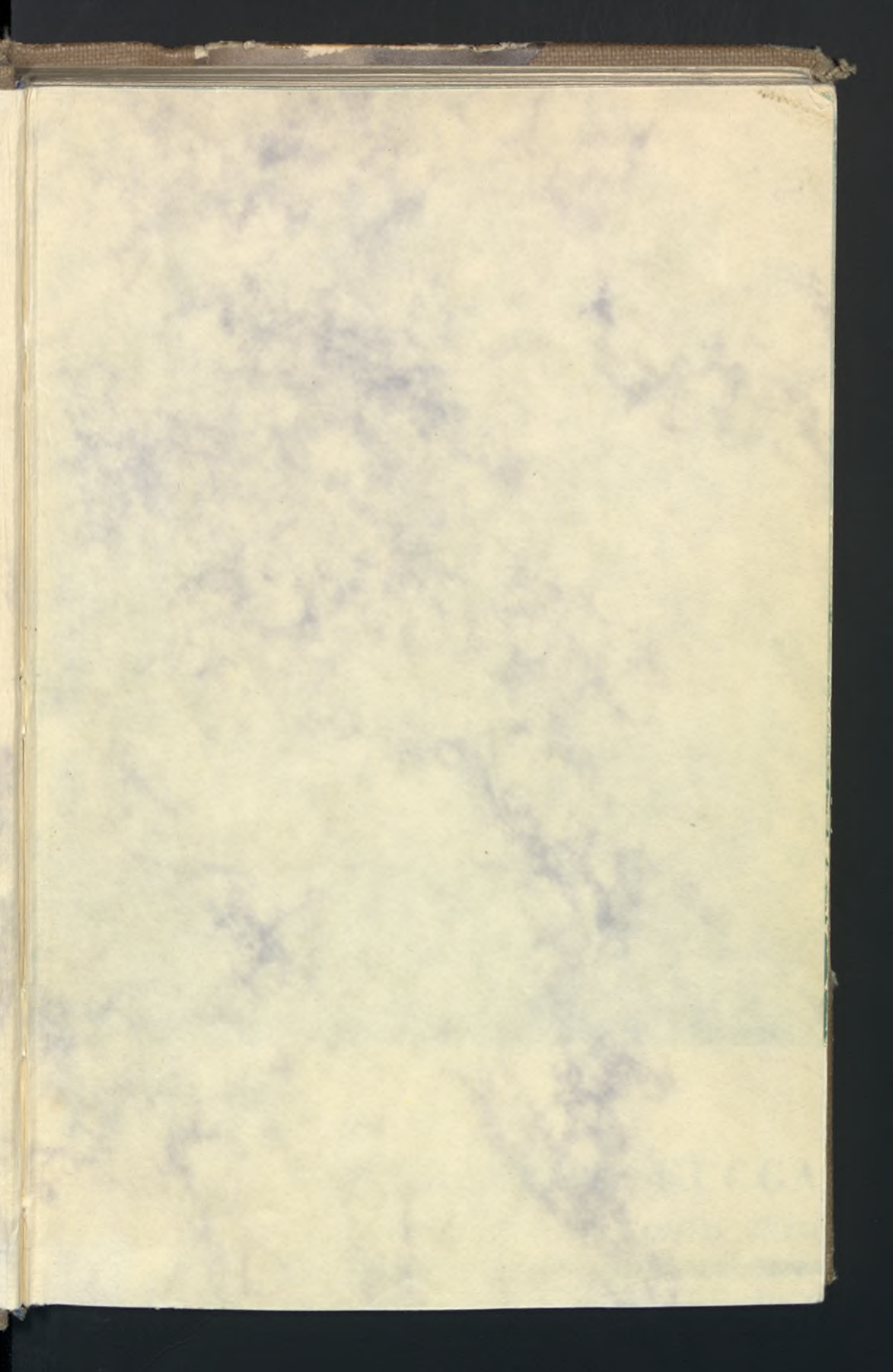
FRÖM
N
ARENS
GA

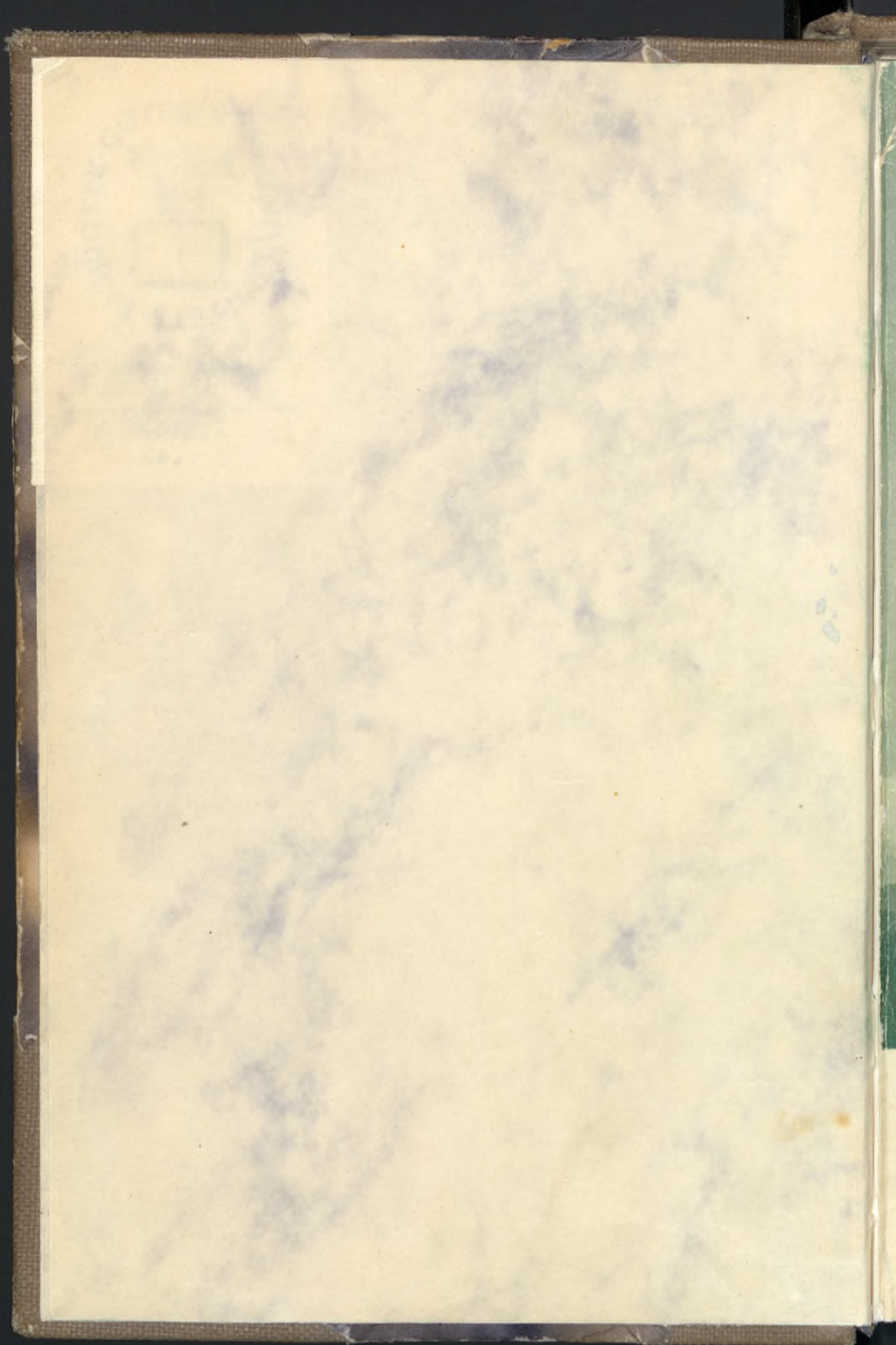

Allmänna Sektionen

Geogr.
As.

JUST. DEP. *Geo.*
As.

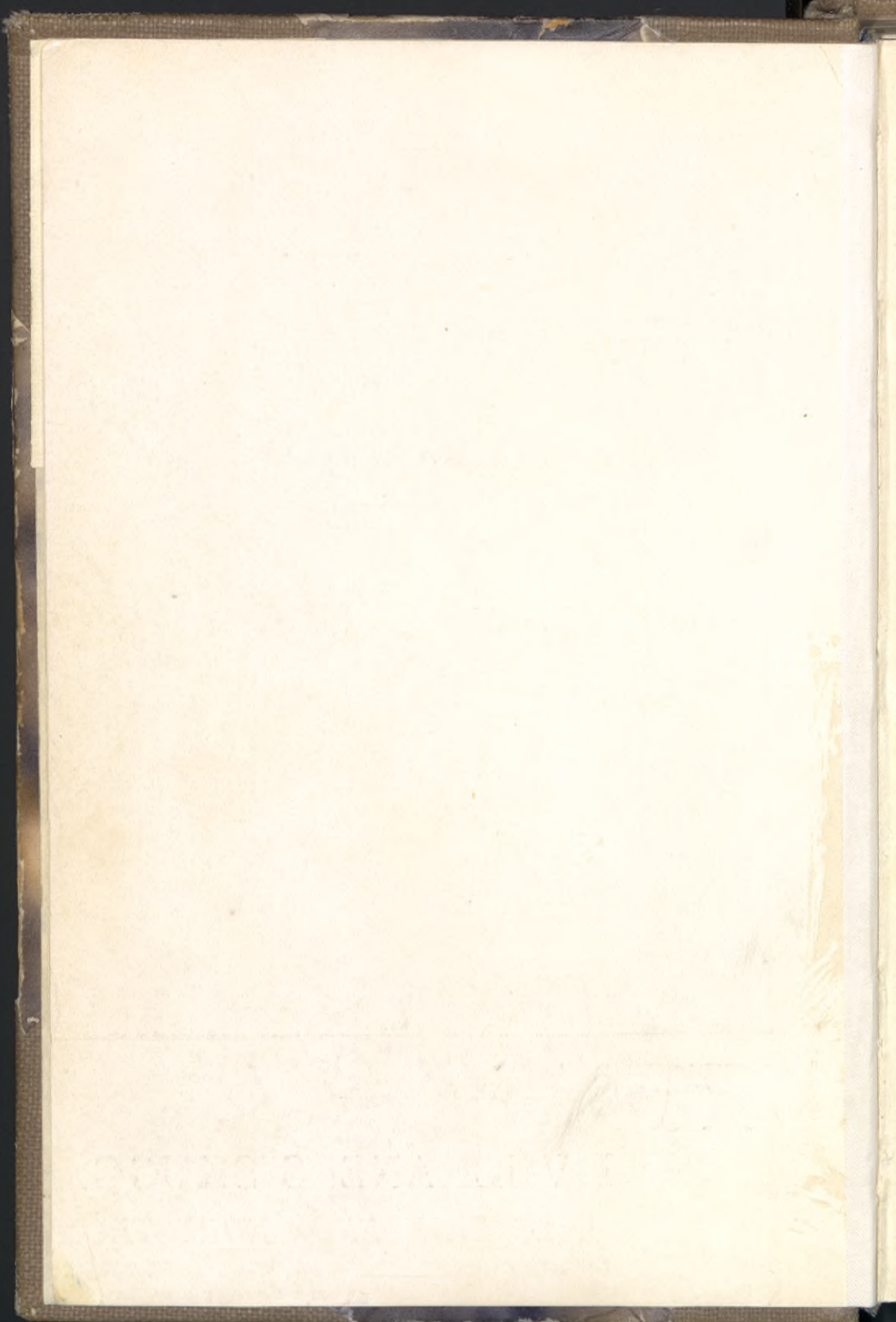
BYN

I VULKANENS SKUGGA

Av *ESTER BLENDA NORDSTRÖM*

B O N N I E R S

ESTER BLENDA NORDSTRÖM

B Y N

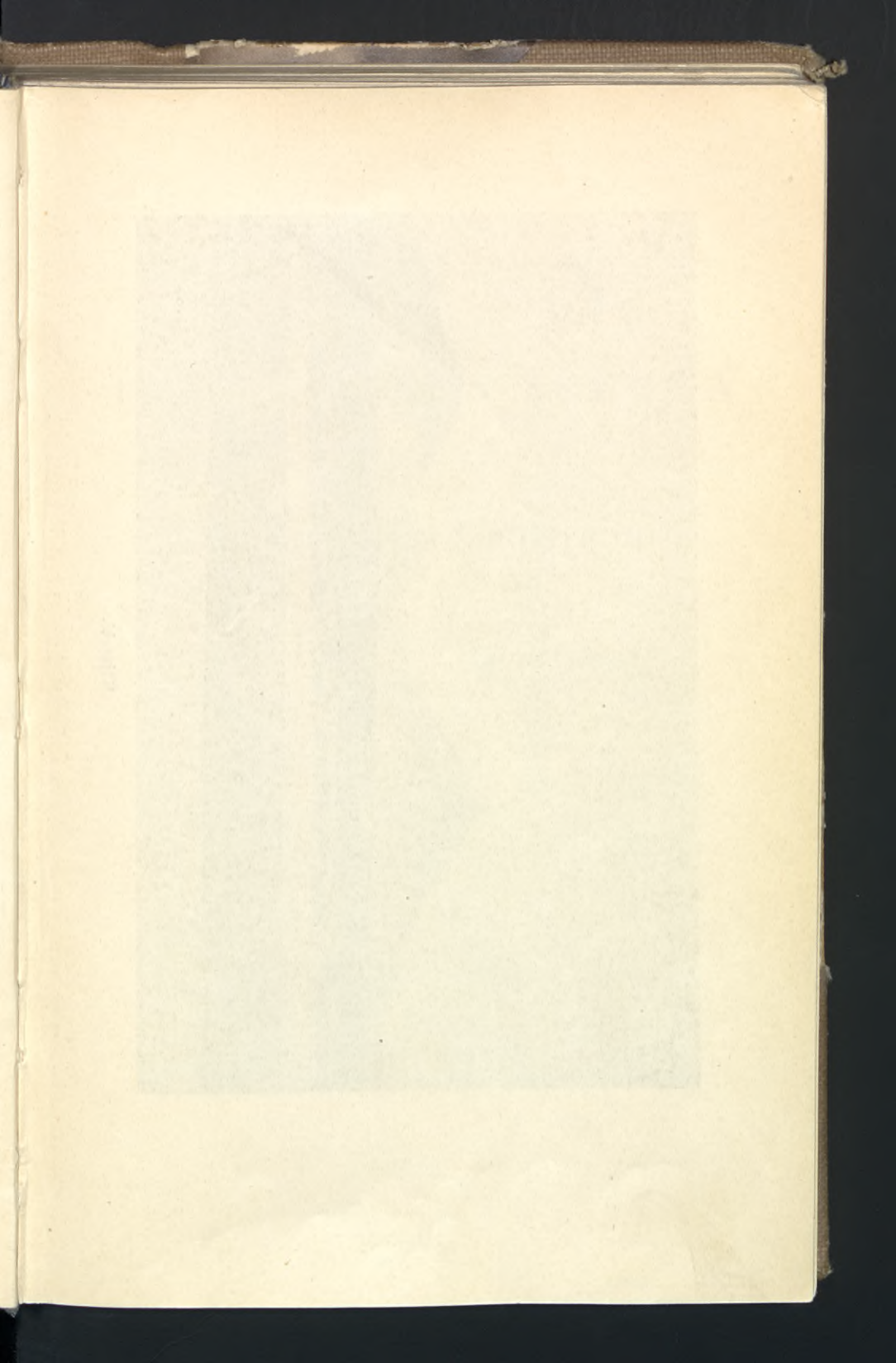
I VULKANENS SKUGGA

ALVIN HENSHAW ZIMMERMAN

N. Y. N.

1700 BROADWAY

Kljutchi.

B Y N
I VULKANENS SKUGGA

AV

ESTER BLENDA NORDSTRÖM

Lover of the Lone Trail,
the Lone Trail waits for you.
Service.

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1930.

STOCKHOLM

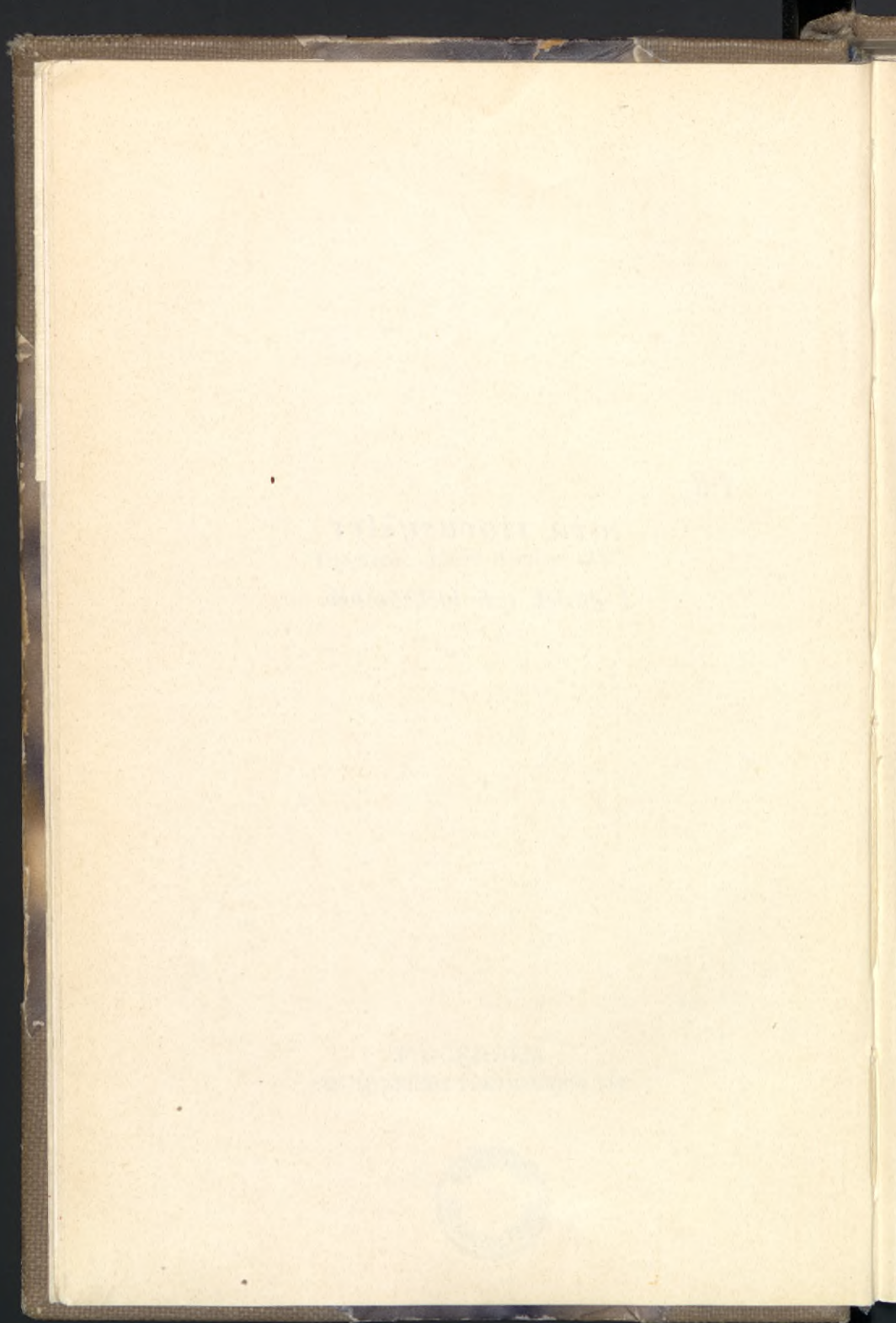
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1930

Till

min storasyster

i kärlek och tacksamhet.

Kljútchefs-kaja, den stormar uppåt mot skyn. Det är, som visste den, att den är hela världens största vulkan och därför ville nå än högre; som om den rasade över att vara bunden vid jorden och bröt sig upp genom rymden för att nå ända till himlen i vild, omätlig fåfänga. Men den når inte, och så slungar den i vanmäktigt trots en bolmande rök ur kratern, och röken — den når himlen ändå! Den stiger och stiger och breder sig under stilla, soliga dagar, först till en gråblå jätteplym rakt ovanför vulkanens hjässa, och så flyter den ut i det blå som ett band, som en buktande gyllene väg i eternas klarhet. En himmelsk väg, den inga jordiska fötter någonsin få trampa, en väg för Elias och hans brinnande vagn, en väg för små strålögda änglar kanske, att vandra mot portar av pärlor och jaspis.

Det är så gott att leva de dagar, när Kljútchefs-kaja står där och glittrar och liksom ler mot en, är än leendet aldrig så kyligt och överlägset. Man glömmer, att man står där långt nedanför och bara är ett litet människokryp i en svart och fallfärdig by. Man glömmer allting, utom att livet är härligt att

leva och luften lätt att andas, man glömmer, att någonting, som är jordiskt och ynkligt och fult kan nå en. Men man minns det åter, när den glimmande vita toppen där uppe sveper grå töcken-slöjor om sig och döljer sig för ens blickar bakom en mantel av dimmor. Då blir allt som vanligt igen. Så jordiskt och enahanda. Och vi, som vandra vid dess fot, vi se oss om och märka, att allt ändå är som förut, att vi stått oss våta i bygatans smuts och stirrat in i de saligas himlar och på vägen, som leder dit. Så le vi kanske lite fruset mot varann, rysa till en smula och säga:

— Nu tar sopkan mössan på!

Och när »sopkan» — berget — tar mössan på, då är det bäst, att var och en går till sitt och ser efter, att allt är som det ska vara, ty då kan det komma taifuner rytande eller snöstormar brusande eller vad som helst. Ibland få vi till och med en varning där uppifrån, så det mullrar i luften och skälver i marken, och det kan dröja dagar och veckor, innan den blygrå dimridån dras undan igen och våra ögon på nytt få skåda himmelens och jordens under.

Kljútchefska! Som en konung är du, och vi dina trogna vasaller. Rynkar du pannan och vredgas, så huka vi oss samman av fruktan, ler du mot oss, så skratta vi högt av lycka och ditt lov sjunges ur hundrade strupar. Stampar du i marken, så flykta

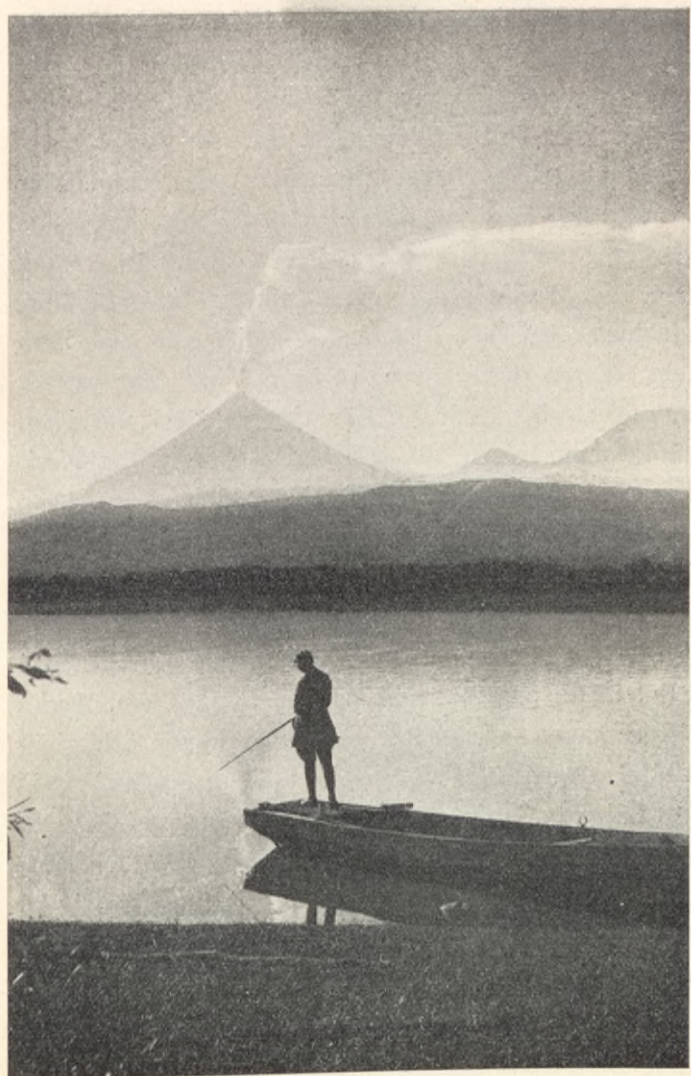
vi in i våra små grå stugor, och ryter du, så säga vi beklämda:

— Sopka serditsa! — Berget grälar! och våra ögon och våra hjärtan bli skrämnda.

Men intet bryr dig, intet rör dig, där du står med din skimrande, vindomsusade hjässa. De små krypen vid din fot, de leva fram sitt liv i din skugga — de arbeta, hata, älska och dö, som överallt annorstädes på jorden, dansa, dricka, sjunga och le. Och gråta väl också, lika lätt som de skratta. Ja, de skratta nog, även om du vredgad gömt ditt anlete, dårar som de äro, men skattet klingar gladare och högre, om din vita glans lyser över dem. Och sången i vårens och sommarens kvällar blir stum, om du ej står där, som en skön, orörlig lyssnare, och balalajkorna klinga mer snyftande än annars. Sådan är din makt, Kljútchefskaja.

BYN.

Byn — den är så liten och fattig och grå. Den huttrar sig samman vid vulkanens fot och nedanför sveper den svarta, stilla floden på sin väg mot havet, som är långt, långt borta. Tolv svenska mil — det är långt det, när det varken finns tåg eller bilar eller vägar. Kljutchí heter byn — källorna — därför att hundratals kristallklara källor bubbla fram vid flodstranden och året om ge ett lika härligt iskallt och grönskimrande vatten. Och i byn bor — å, där bo nästan femhundra människor, små och stora, unga och gamla. Och människorna ha sin åkerlapp och sina kor och sina draghundar och sina hästar, som de gå och pyssla med, och vad som händer i den ena ändan av byn, det vet man i den andra snabbare än radiovågen susar genom luften. För varje år skocka sig husen högre och högre upp mot vulkanen, därför att vid varje islossning gräver sig floden in i strandbanken, så den rasar samman med dunder och dån och sjunker ned i det skummande vattnet. Står då ett hus för nära, eller floden blir osedvanligt hög, så störta

Fiske.

husen också och sugs ut i virvlarna. Därför är man försiktig, och efter var ny vårfloed är det alltid några stycken som flytta sina palats ett stycke uppåt. Men inte alltför långt, så det blir för besvärligt att bära vatten till hushåll och badstu. Man är rörelseekonom på Kamtchatka och går inte gärna fler steg än man behöver. Flytta huset är en sak och vattenbärning en annan — vågar man beräkna att huset kan stå i tio år eller till och med bara fem på den nya platsen, så är det bra. När vattnet hunnit så långt, att det är tid på att flytta igen, så är man kanske död eller man kanske har blivit förmögen, så man kan leja hjälp och slippa träla själv. Den dagen, den stunden! Kamtchatka är lättjans och optimisternas gyllene land.

Utom de femhundra själarna och hästarna och korna och hundarna, så finns det mycket mer i Kljutchi än någon människa kan drömma om. Kyrka till exempel — stor och fin med ikoner och gipsfigurer så granna, att de glimma som äktaste guld i vaxljusens sken. Och där finns präst också till kyrkan, vilket är något ganska egendomligt och storartat i våra dagars Kamtchatka. Varje liten eländig by har nog så säkert sin kyrka, men knappast någon av dem har präst, som hör till. Förr! Ja, då var det inte tal om, att det inte fanns både präster och korgossar och psalomchik — försångare —

Kyrkan.

överallt. Och i de större samhällena hade man archimandriter och biskopar och prelater så höga och med namn så konstiga, att man måste korsa sig bara man tänkte på dem. Så är det inte nu. Nästan överallt stå kyrkorna stängda och falla ihop lite mera för vart år, patriarkerna äro försvunna, och bara här och där finns det några fattiga präster kvar. Ryska staten har förklarat kyrkan i bann, och de Herrans tjänare som finnas, måste arbeta och träla i biblisk svett för att tjäna sitt torftiga bröd. Lönen de få är frivillig, och många slantar blir det nog inte, förföljda och beledda äro de av representanterna för sovjetregeringen, och allt vad de ha att lita sig till är de trognas blygsamma små skärvar. Men det finns många trogna, det är sant — många fler än de, som makten hava, vilja tro.

I Kljutchi har man, som sagt, både präst och kyrka. Och klockstapel också, med åtta olika stora klockor — från små, små som låta som kälkpinglor till stora, ärevördiga, som säga: Bom! så det ljummar i luften. Det ringdes alltid i alla åtta på en gång, och det fordrades en konstnär till för att sköta repen, som löpte om händer och fötter och armar och ben, så att det inte bara blev en enda förvirrad härva av ljud. Men kom där en, som kunde konsten, så blev det mest som en liten konsert. I valstakt och polkatak och marschtakt och alla sorters

takt. Man hörde genast, vem det var som ringde. Var det Stepán Ivánovitj till exempel, så kunde man ge sig upp och dansa masurka eller krakoviák, och klockslagen föllo tätt, tätt på varandra som klara små skratt — men var det Nikolai Pjotróvitj, så lät det så jämmerligt eländigt och dystert, så man helst ville börja gråta med detsamma. Till och med de allra minsta och skrattlystnaste av klockorna pepo och jämrade, som om domens dag stod för dörren. Och det var precis vad Nikolai Pjotróvitj trodde, att den gjorde. Orubbligt. Nästa vecka möjligen, nästa månad säkert. Det hjälpte inte, att han blev lurad jämt och ständigt. Med dyster hoppfullhet såg han framåt mot nästa korta tidrymms slut.

Prästen, han gick där bland sin fårahjord, blid och stilla och leende. »Bátuschka», sade man till honom — lille far. Hans långa vardagskaftan, som slog om fötterna på honom, var alldeles mossgrön av ålder, hans långa, tunna hår ringlade sig vänt. om än något flottigt över axlarna, och hans ansikte var milt och ljuvligt att se på, med lockigt ljusbrunt skägg och sorgsna blå ögon. Han hade ingenting av värdighet över sig i vardagens id. Han hade så bråttom att hinna med allt arbete han måste utföra för livets uppehälles skull, att han inte hade tid att gå fint och elegant med kaftanen sakta

vajande för vart steg, så intet av fötterna eller skosulorna syntes. Nej, han marscherade fram, så håret stod ut som en sönderskjuten fana bakom honom, och kaftanen flaxade och flög, så vem som ville kunde se hans stackars fattiga, lappade stövlar och trasiga sulor. Det var sannerligen ibland, så man tyckte hans brådska var opassande — det var knappt han fick tid att lyfta handen till välsignelse, när en eller annan from församlingsbo djupt bugande gjorde korstecknet, när han mötte honom och blaskade en kyss på hans gråsmutsiga hand.

Men se honom i kyrkan! Skimrande i guld och silver välsignade han menigheten, och när han med rökelsekaret sakta gungande gick runt och bugade för alla ikonerna och böjde sig fram för att kyssa dem — då såg man inga bråda skosulor, då var håret slätt och blankt om hjässan och flöt över axlarna i mjuka lockar. Då *skred* han fram, och människorna sjönko på knä inför hans makt och härlighet, medan sången steg och sjönk i obeskrivlig ljuvhet. Hans ansikte hade av naturen något Kristuslikt över sig, och när han stod tyst framför altaret, vänd mot sin hjord, medan responsoriet varade, när de mjuka ryska rösterna flätades i varandra i klockrena harmonier — då kändes det, som om man verkligen bevistade en gudstjänst. Intrycket stördes kanske i någon mån, när han sedan

Bygatan.

öppnade sin mun och i svindlande, obegripligt svindlande takt, rabblade upp en lång, besynnerlig harang på gammalryska, som bestämt inte han själv, och alldeles säkert inte menigheten förstod ett ord av. Hans röst var för kvinnligt mild och en aning gnällig därtill, men man måste göra honom den rättvisan, att undan gick det, så det susade om det.

Men när han till slut stod framför ingången till det allra heligaste, som blänkte och lyste i guld och silver, med monstransen högt lyftad i sina händer, med vaxljusens fladder över den strålande kåpan och det milda, stilla ansiktet — ack, Batuschka, lille far, då var du den av Gud utsände! Då glömde man, att dagen därpå skulle du åter vara en vanlig dödlig i nötta kläder och slitna stövlar, en stackars fattig man, som vandrade i gatans smuts med säckar och fisknät på ryggen.

EN LÄRARE OCH EN LÄRARINNA.

Det finns skola också i Kljútchí. En stor, bra ljus skola, lokalt sett åtminstone. Det är inte obligatoriskt att gå i den, eller var det åtminstone inte för tre år sedan, den är läxlös och absolut strafflös, men den finns i alla fall. Sovjet gör vad den kan för att utrota analfabeter — äras det som äras bör — och om också den undervisning, som meddelas, moraliskt sett går i en för oss tämligen obegriplig riktning, så är det dock undervisning. Och har man lärt sig skriva och läsa, så bör ju resten så småningom kunna bli den studerandes ensak och individen komma till sin rätt.

Det gick mycket barn i skolan i Kljútchí. Små fnittrande, fnissande, hojtande, snörvlande och ganska trasiga ungar, som lärde läsa i bok och skriva sitt lands konstiga krumelurer, och som med en viss liten överlägsenhet skådade ned på sina föräldrar, som vanligen inte kunde någondera delen. Inte mindre än två lärarkrafter sörjde för lärdomen, vilket för Kamtchatkaförhållanden var något ena-

stående storartat. Vi ska inte tala om Petropavlovsk, huvudstaden, ty där finns en skola så stor och utomordentlig, att den skulle kunna tjäna som mönster lite varstans i Europa, men för att vara i en landsby, så var två lärare något fullständigt makalöst. Det är ont om sådana på Kamtchatka, de utgöras i allmänhet av ryssar, och det är inte många, som av fri vilja ge sig i landsflykt så långt bort från världen och livets brus.

Men i Kljutchí fanns det alltså både lärare och lärarinna. De bodde i samma hus ett stycke från skolan, hade gemensamt hushåll och ett neutralt rum att äta i. Båda voro gifta. Men inte med varann. Skollärarens hustru och familj bodde i Vladivostok och förekommo på hans väggar i form av porträtt. Lärarinnans man bodde någon annanstans — var kan göra detsamma, för jag fick det aldrig riktigt klart för mig. Skollärarn och lärarinnan hatade varann. Djupt, obeslöjat, hänsynslöst, med must och glöd. Varför? Fråga inte mig — jag vet ingenting. Fråga inte byn — den vet ingenting. Vad nu än orsaken kunde vara, så är det dock med sanningen överensstämmande, att de gjorde allt för att ge livet omväxling och intresse för varandra, följda av hela byns ohöljda och brinnande deltagande. Han var en djupt vetenskapligt lagd man, vilket så småningom kommer att förmärkas här, och så fort

han ville hänge sig åt allvarliga naturvetenskapliga studier, började lärarinnan öva sig att spela fiol. Hon var i första lärdomsstadiet, och kvalfullare ljud än dem hon åstadkom, har intet jordiskt öra hört. Skollärarn kved och svor och sökte hämnd. Han stoppade igen skorstenspipan på hennes sida av huset, så röken bolmade ut i hennes rum och gjorde slut på all musikalisk njutning för lärarinnan. Så gick han ut i byn och jämrade sig:

— Hon är en satan! Hon är en djävul! Gode fan ta henne!

Det lättade. Femtio glas te ungefär, intagna i olika gårdar, lättade också. När han något lugnad kom hem, låg huset svart och mörkt i vinterkvällen.

Dörren stod vidöppen, och så många fönster, som gick att öppna också. Skälvande av köld kröp skollärarn ned i sin iskalla säng. Vad han sade är jag glad att inte kunna referera. Lärarinnan låg borta hos en bekant.

*

Som sagt — skollärarn var en man med vetenskaplig läggning. Man behövde bara se på hans tjocka, guldbågade glasögon och den fasta blicken i de något skelande, ljusblå ögonen bakom dem, för att ha den saken alldeles klar för sig. Bengtzén kunde varit hans lärjunge, men knappast mer heller. Han var så lärd, så höjd över mobben, att han var enda solig dag som gud gav, sommar eller vinter, ställde sin klocka efter kompass ute på gårdsplanen, där vem som ville kunde få se och lära. Och ett underverk var det ju, det kunde väl ingen förneka, att med en kompass, en penna och ett papper kunna säga på pricken vad klockan var! Folk stod i krets och tittade på, vaggade på huvuna och mumlade:

— Ah, takoj master! En mästare, dä va han ä!

Varpå det kunde hända, att skollärarn vände sig mot dem med blixtrande glasögon och med genomträngande blick sade:

— Är det någon, som bär järn på sig, så må han maka sig längre undan.

Järn? Frågade han om det var någon, som bar järn på sig. Eller stål? Då drogo de sig undan ett långt stycke allesammans, för det fanns väl inte en, som inte åtminstone hade en slidkniv.

— Det blir missvisning, se, sade skollärarn, om det finns järn i närheten. Det drar till sig nålen se. Det kan bli många sekunders, ja, minuters missvisning, om man inte ser upp med sådana saker, se.

Sekunder! Minuter! Då drogo åskådarna sig ännu längre bort, ty, fastän kanske inte en enda av dem ens ägde en klocka, så vore det väl ändå ett elände, om det skulle bli missvisning på sekunder och minuter. Han, skollärarn, han var allt styvare än något de sett eller hört talas om i hela sitt levande liv. Ett mirakel, det var vad han var, med sin kompass och sin klocka och sin sol och sitt allt! Fanns inte maken till honom i hela Kamtchatka, det var ett som var säkert.

Vördnadsfullt stodo de där i väntan, men till slut hade han då fått kompassen som han ville och drog upp sin klocka ur fickan för att ställa den. Han såg på klockan, han såg på kompassen, han räknade på papperet. Det var som en helig akt. Så ställde han klockan med en skakning på huvudet och mumlade för sig själv i djupa tankar.

— Skolko? frågade en plebejisk röst ur hopen. Hur mycke ä hon?

— Tretton minuter och elva sekunder över elva, kunde då skollärarn svara i det han liksom spratt upp och rycktes tillbaka till jorden och dess ynkedom från vidder så omätliga, att denna grova, oskolade röst blev till en smärta, blev till ett skarpt svärd, som rändes igenom honom.

— Tretton minuter å elva sekunder! sade den grova rösten, som tillhörde en rå, i alkoholet tidvis djupt sjunken individ, som man kunde vänta sig vad som helst av, egentligen. Han hade inte respekt för någonting, Vanja, varken för Gud eller bypolisen eller högre saker, som skollärarn och bildning.

— Tretton minuter å elva *sekunder!* skrek han igen. Ja blir olyckli för Marúscha Konstantínovna. Hon väntade mig med maten elva å tie. Gaspardín, Gaspardín — herregud, herregud! Å elva sekunder me!

Och så sprang han det värsta han orkade bygatan utefter och skrattade i himlens höjd på ett avskvärt och obildat sätt. Skollärarn såg efter honom med rynkad panna och låtsade ej märka skrattet, som rullade tillbaka från den springande Vanja, eller fnissningarna från de kvarvarande. Han var redan långt borta i sfärernas under. Men när han såg, att publiken började dra sig hemåt, kastade han åter en blick på sin klocka, suckade och skakade på huvudet:

— Den har dragit sig en och en halv minut före sedan i går, kanske han kunde säga. Den måste ruckas i kväll!

Så gick han uppför sin förstutrappa med fint knarrande stövlar, och publiken började på allvar sprida sig.

Det är dem så innerligen detsamma om klockan är elva på dagen eller elva på kvällen. Vad rör det dem? De stiga upp, när det blir ljust, de äta, när de bli hungriga, de sova, när de bli sömniga. Men det är ändå storartat att *veta*, när klockan är elva. Och inte bara elva, utan tretton minuter och elva *sekunder* över! Det är sekunderna som imponera. Stora, fullvuxna människor äro de, vilda, unga, galna människor och gamla, brutna, tunglemmade — men inför dessa sekunder, som skollärarn utsäger med blicken i fjärran och fylld av djup vetenskap bakom glasögonen, inför dem bli de till barn, till små undrande, ovissa barnungar, som plötsligt få liksom en skum, häpen aning om allt det de inte veta, om ting och begrepp och lärdom, som deras hjärna inte kan reda ut, deras förstånd inte fatta. De stå där ödmjukt och i en sorts blyg vördnad för denne skollärare och hans lilla kompass och hans klocka, som i ett nu för dem representera all rymdens mystik: stjärnorna's gång, solens sken, månens outgrundliga skiva. Det går som en undran genom

dem, ett skalv i deras okända sjäsliv. Till och med Vanja, som gör narr av allting, till och med han kan säga ibland med så mycket vördnad hans skrovliga röst kan rymma:

— Skollärarn — han ä allt en som vet saker å ting!

Ja, skollärarn vet mångt och mycket han. Han är mest som en trollkarl. När det är sommar till exempel, och han är ute och går, så händer det ju titt och tätt, att han möter någon, som han får lov att prata med lite grand. Och stannar man, så blir det ju alltid det, att man måste röka en cigarett tillsammans att klara tankarna med, så fort man hunnit över »goddag» och »hur står det till». Och så dras tobaksaskarna fram och cigarrettpapperet, och man rullar sin cigarett i allsköns lugn och ro, medan solen skiner varm och stor, och vulkanen bolmar allt vad den kan högt där uppe. När cigarretterna äro färdiga, så tar ju den enkle kamtchadalen eller ryssen eller kinesen eller koreanen, eller vad det nu är för sorts nation, ty i Kljutchí är det fullt av varjehanda mänsklighetens rariteter — han tar fram sin tändsticksask i all prosaiskhet och bjuder förstås artigt skollärarn först. Men skollärarn bara ler milt och slår avvärjande med handen. Och så tar han av sig sina glasögon och utför ett under. Mitt på gatan står han och utför ett under! Han

sätter ett av glasögonsglasen i vinkel mot solen, så börjar cigaretten ryka, han drar ett bloss med luftigt behag, och en stor rök står utur hans mun. Cigaretten är tänd, och skollärarn sätter stilla på sig glasögonen igen. Som om ingenting hänt. Absolut som om ingenting hänt.

Sådan var skollärarn i Kljutchí. Dmitri Kirillovitch Bojánoff var hans namn.

*

Så var det lärarinnan. Hon var väl tjugufyra år mot skollärarns fyrtiofyra och hade ett ansikte som en madonnas. När hon var på gott humör. Intelligent så det gnistrade om det, med djupa, bruna ögon under en bred, välvd panna. Hon var ljuv att se på — när hon var på gott humör. Hon hade en, visserligen lite bitter, men god humor, hon ville lära allt, kunna allt. Hon var som en brunn att ösa ned kunskap i, en omätlig, vid, djup brunn. Hon var musikalisk — vilken ryss är inte det! — och hade en röst, som borde kunnat smälta ned till och med mörkrets furste helt och hållet till en våt fläck, och hennes skolbarn dyrkade henne. Hon lärde dem sjunga i kör, och ibland var det knappast jordisk musik de utförde, dessa små svartögda, trasiga, smutsiga ungar med röster så klara, att det var, som

hörde man alla skogens fåglar sjunga. Man fick en känsla, när man lyssnade till dem, att man svingades högre och högre mot en sorts ljus, dit bara dessa rena, skälvande barnaröster kunde nå.

Elisavjeta Sharlámpiovna hade två sidor. Hon hade kanske fler, men absolut säkert och visst hade hon två remarkabla sidor. Den ena var, när hon var på gott humör och inte nedbruten av längtan hem till Ryssland eller uppretad av skollärarn eller något annat — den andra, när hon var på dåligt humör och hemlängtan satte åt henne svårt eller människor gjort henne ursinnig. När hon var nöjd, då var hon som en galúbuschka — en liten duva — men var hon missnöjd, var hon farlig både att se och höra. Då sprutade hennes ögon eldar, hennes smala mun blev ännu smalare och fick ett uttryck av så bottenlös grymhet, att man knappt stod ut att se på den. Då blev hennes ansikte vitt som krita, och hon knöt sina smala händer så hårt, att jag sett blod i dem efter naglarna hon pressat in. Då såg man, att hon var hopplöst borta ur förståndiga människors lugna liv.

Fanatiker var hon. Bolsjevikfanatiker! Röd, röd, röd, så det ljungade och smattrade om det. Bort med Gud — det *finns* ingen Gud! Bort med kyrkan! Bort med allt, som förr har vördats och älskats

av stackars okunniga uslingar, som inte bättre visste
— bort, bort, *bort!*

Hon talade så skummet fradgade sig i munvinklarna, hennes blanka tänder sågo ut som om de ville hugga tag i något och slita, bita. Hennes svarta ögon voro en galnings, och ansiktet blev vitare och vitare. Gud bevare mig väl! Jag kan ännu se henne för mig en kväll på en danstillställning. En svart-rökt liten stuga, en osande fotogenlampa, människor i en tät ring och mittpå golvet stod hon som ett vilt, morrande djur och skrek sitt: Bort, bort! så balalajkor och gitarrer klingade svagt i eko. Ansiktet lyste vitt som gips mot den mörka väggen, och ögonen voro bara som ett par bottenlösa brunnar. Hur länge hon kunnat hålla på vet jag inte, men rätt vad det var tröttnade någon av spelmännen att lyssna och drog ett par ackord över strängarna — en sång, en gammal älskad melodi. Och med ett tystnade hon. De knutna händerna sjönko ned utefter sidorna, munnen veknade, ögonen blevo milda, och så kastade hon huvudet tillbaka och sjöng. Det var samma strupe ur vilken nyss de hesa, vanvettiga, halvbrutna ljuden kommit som nu skapade dessa toner.

Min Gud, så hon kunde sjunga, den flickan! Till och med skollärarn, som var med, stod och lyssnade med något av motvillig tillbedjan i sitt vetenskapliga ansikte. Ack, nu var hon ingen satan, ingen djävul!

Nu var hon galúbuschka — lilla duvan — med ett ansikte som en madonnas och en röst som änglarnas i himlen. I det dödstysta rummet steg och sjönk den, och som ett litet snyftande brus klungo balalajkor och gitarrer i ackompanjemang. Vem mindes nu den hätska blicken, den grymma munnen, de lystna vita tänderna!

— Galúbuschka! viskade Kljutchís frommaste gamla kyrkotant, som förut i skräck lyssnat till alla hädelser och förbannelser, som strömmat över samma läppar. Lilla duva! viskade hon på nytt och knäppte händerna, som hörde hon sfärernas harmonier.

Sådan var lärarinnan i Kljutchí.

Elisavjeta Sharlámpiojna Popóva var hennes namn.

ALLEHANDA KROPPENS

LÄKEDOM.

Kyrka och präst, skola och lärare — vad ska jag tala om härnäst av Kljutchis härligheter? Kanske om sjukstuga och läkare, eftersom den kroppsliga vården kommer efter den andliga.

Ja, man kunde verkligen kosta på sig att bli sjuk i Kljutchi, utan att det behövde betyda bleka dödens minut för det. Långt därifrån. Där fanns en stor, nybyggd sjukstuga med tio sängar, där fanns ett apotek, så skinande blankt och fullt av burkar och lådor och skåp, att man kunde tro sig vara var som helst, utom där man var, nämligen i östra Sibliens vildaste vildmarker. Och först och främst — där fanns läkare. Och under honom två fältskärer. Man kan inte begära mer i en liten by på femhundra människor. Jag tycker det är ett fullkomligt under, jag.

Men det allra största undret var, och är, att ingenting kostar något. Blir man sjuk får man undersökning gratis, läkarvård gratis, sjukhus gratis om det behövs, medicin gratis. Vilket annat land på

jorden behandlar sina undersåtar så frikostigt, det undrar jag just! Inte bara sina undersåtar för resten, det är lika för alla — främling och infödd, fattig och rik. Institutionen går långt tillbaka i tiden och är väl en av de få minnen från tsarväldets dagar, som omhändertagits av sovjet och därtill omhändertagits på ett verkligt förstklassigt sätt.

Så att bli sjuk i Kljutchí var ingen sak. Det var bara att gå till bollnitsa — sjukstugan — där doktor och fältskärer väntade med öppen famn. Aldrig i mitt liv har jag hört folk tala om att »gå till doktorn» med mera överlägsen nonchalans än invånarna i det landet. Så fort de bara kände en skugga till huvudvärk, så fort de fingo en sticka i fingret, så fort det gjorde det allra minsta lilla ont någonstans — i väg till bollnitsa bara! Småungar, som inte kunde tala rent en gång, skreko »bollnitta» om de hade lite knip i magen. Nej — i Kljutchí och över hela Kamtchatka för resten, fanns inte en tillstymmelse av den fasa för »doktorn», som annars är så typisk för obildat folk.

Väntrummet nere på bollnitsa var så till trängsel fyllt av alla åldrar under mottagningstimmarna, att man knappt kunde komma inom dörren. Väntetiden kunde dra om i timmar och timmar, men vad gjorde det! Vremja jäst! är Kamtchatkas lösenord. — Tid finns det gott om!

Ja, tid finns det gott om. Med den ödslar man furstligt, kungligt, kejslerligt — öser ut med fulla händer. Så vad gör det, om man får vänta i fem timmar för att få en sticka uttagen, som man själv kunnat peta ut med en synål på två sekunder. Inte ett smul gör det! Man kan prata med de medväntande, man kan sitta tyst och slöa lika bra som hemma, man kan eventuellt läsa på alla plakat, som stå anslagna på väggarna. Jag säger eventuellt, ty det är synnerligen osäkert, att man kan läsa. Men kan man det, så finns det fullt upp av konstigheter.

Det står till exempel, att man inte får röka i väntrummet. Kan man tänka sig något besynnerligare! Likaväl kunde dom ju ha satt upp, att man inte får andas. Löjligt! Men vill man ha sig en papirossa så är det nog bäst kanske att knalla ut på farstubron i alla fall, annars blir doktorn arg. Så står det, att man inte får spotta på golvet. Nå ja, det kan det ju vara någon reson i. Och så sitter man still där man sitter och spottar i spottlådan tre meter därifrån i alla fall. Den saken ordnar sig lätt. Man får inte ta doktorn i hand, när man kommer och går, står det. Varför inte det då? Om man möter honom på gatan, så stannar man väl och tar i hand, man vet väl att uppföra sig som folk! Varför får man inte uppföra sig som folk på bollnitsa då? Långa, djupa, grundliga funderingar.

En ohygglig, bloddrypande affisch skildrande drinkarens kval och alkoholets fördärvbringelse förbigås med fullkomlig tystnad — den tystnad, som man bara skänker den ytterliga idiotin. Men när däremot ett anslag stavas upp, där det står, att man inte får kyssas, lägrar sig ett uttryck av djup bestörtning över allas ansikten. Det har nyss varit en epidemi av scharlakansfeber, och plakatet sitter väl kvar sedan dess, kan jag tro. Och alla ska veta, att intet förbud kan vara mer av behovet påkallat. Ty ett så kyssande folk som ryssar och kamtchadaler finns nog inte på jordens rund. När ett barn kommit till världen dränks det i kyssar av föräldrar, släkt och vänner — när en människa är död, så höljes liket med kyssar, och vad livet presterar i kyssväg mellan vaggan och graven, det får en starkare penna än min försöka skildra. Ett är emellertid säkert: anslaget på bollnitsa har sitt fulla berättigande. Men är lika obegripligt och lika oätlytt för det, naturligtvis, för dem det närmast angår. Doktorn själv sade, att det satt där för det skulle så vara — han har inte i sina vildaste drömmar haft en förhoppning om, att det skulle efterlevas.

Doktorn! Ännu efter tre år måste jag le, när jag tänker på honom. Sextio år, världsman i allra högsta grad efter Kamtchatkaförhållanden, fet, enorm, berest, inte oäven i sitt yrke, som han utövade med

faderlig välvilja och den mest upphöjda ro. Himlen allena vet, hur han hamnat där borta! Egentligen skulle han ha bott i en metropol, varit husläkare hos gamla tanter och suttit på sängkanten, talande lugnets ord. En sån Don Juan han var! Kysste på hand, sköt stolen i knäveckan på en, när man satte sig till bords, sjöng små tyska och ryska romanser med dallrande tenor och alltid omgivande det täcka könet med ömma små uppmärksamheter — ju täckare könet dess ömmare uppmärksamheterna. Ack ja! Det sades, att han hade fyra fruar bakom sig, alla i livet, men ändå slog han för byns yngsta och skönaste änka, så det blixtrade för ögonen på lite var, som kom i närheten. Första gången jag träffade honom var på en bjudning, och efter några inledande fraser sade han:

— Ni ser på mig, lilla madame, och undrar hur det kan komma sig, att jag är här — i vildmarken — i Kamtchatka — i Kljutchí.

— Nej, visst inte, Alexander Ivánovitj, varför skulle ni inte vara det. Här är så vackert och intressant allting.

— Just det, just det, madame! Skönheten har gripit mig. Den stora oändliga skönheten i naturen. Jag bryr mig inte om världen längre, madame, jag har levat i den, kan den, är trött på den. Jag vet allt och har sett allt, lilla madame. Intet mänskligt är mig främmande!

Efter vilket grandiosa yttrande han lutade sig bakåt i stolen och lät en otrolig mängd isterhakor fritt och naturligt vila mot det väldiga bröstet, medan hans små vänliga, simmiga ögon forskande betraktade mig för att se vad intryck detta hans yttrande gjort. Under det jag lät mitt ansikte anta ett tillfredsställande uttryck av ödmjuk beundran, fnittrade jag lite invärtes för mig själv.

Men högt sade jag bara, och må domedagens ängel förlåta mig, när den stunden kommer:

— Man ser det genast, Alexander Ivánovitj.

Sådan var läkaren i Kljutchí.

Alexander Ivánovitj Baséeff var hans världströtta namn.

Var doktorn fet och rosig och de skönas tillbedjare, så var hans närmaste man, förste fältskärn, raka motsatsen. Han var lång och smal och rak med det mest sataniska ansikte det någonsin varit mig förunnat att se i levande livet. Fastän vackert på vis och sätt. Vad han hette gör precis detsamma — Lucifer kallade jag honom för mig själv, när jag inte tänkte Satan rätt ut. Han borde ha hetat det från livsens första dag. Aldrig ett leende såg man på hans stenhårda ansikte, aldrig en vänlig blick i hans avskyvärda gröngula ögon. Man tyckte det skulle glisa rätt ur dem och osa svavel, man ville böja sig ned under bordet och titta efter hock-

foten, när han satt i ens sällskap, man frös av obehag och någon sorts besynnerlig skräck. Mycket gjorde väl till allt det man hört berättas om de ohyggliga blodsdåd han begått under revolutionen. Fastän jag vet inte det heller! Sämt berättades om var och varannan människa man umgicks med, och det var väl just inget att fästa sig vid i allmänhet. Men med Lucifer *trodde* man alltsammans och lade snarare till än drog ifrån. Han härjade bland kvinnorna i byn, så männen voro ifrån sig av svartsjuka och raseri. Giftna eller ogiftna, det gjorde alldeles det samma. Fick han dem inte godvilligt, så tog han dem ändå, och jag har själv hört honom säga på en tillställning i ett animerat ögonblick — så pass animerat, som hans ögonblick kunde bli — att det fanns inte en kvinna i byn av hans patienter, som inte varit hans älskarinna. Och för första gången såg jag honom le, ett leende, som var som ett slag. Men ingen annan log av de närvarande männen, och de hade goda skäl att hålla sig för skratt, såvitt jag kan förstå.

Lucifer var den ende i hela byn, som ägde löständer — ett charmant och mjölkvitt garnityr, som var föremål för en beundran utan gräns. Innan jag blev van vid det sällsamma skådespelet, hajade jag till högst betydligt, när herr fältskärn i festligt lag, på begäran plötsligt lyfte sina gommar ur munnen

och lät dem gå ur hand i hand till beskådande. Han var ändå otäckare utan tänder än med, för den delen, och det var så det knottrade sig efter ryggen, när man såg hans grinande betar alldeles lösa och fria på vandring. Vidunderliga förströelser på Kamtchatka emellanåt!

En gång höll det i alla fall på att gå lite galet för den gode fältskärn. Han hade åter suttit och skrutit över sina erövringar och varit nog oförsiktig att nämna en hel del vid namn. Varpå mannen till en av de smädade hustrurna — en hjärtans beskedlig kamtchadal för resten — som själv åhörde yttrandet, i ursinne skyndade hem, klådde grundligt upp sin ljuva maka, laddade sin bössa och smög sig i nattens mörker till Lucifers fönster. Tog sikte, lossade av och — bommade! Till hela byns sorg och förtret. Min med! Bara fönsterrutan krossades, och attentatören förpassades i mörk arrest för resten av natten. Men utsläpptes välvilligt på morgonen av polisstyrkan Iván Markovitj. Varefter han tillbringade sitt livs alldeles säkert festligaste vecka, bjuden och trugad av alla att äta och dricka från solen gick upp till den gick ner igen.

En månad efteråt ungefär skildes Lucifer med skam och smälek från sitt ämbete, efter en del obeskrivbara bravader i det fack han gjort till sitt

speciella. Han kom med livet från byn. Men det var inte mer heller.

Det var förste fältskärn i Kljutchí. Hans namn är bäst glömt.

Nej! Låt oss i stället tala om Gabriel, andre fältskärn. Inte hette han Gabriel, men hans namn var så fullständigt halsbrytande, att det var knappt ryssarna själva kunde klara det en gång. Han var för resten visst polack. Jag kallade honom Gabriel från första stund, och som alla människor så småningom gjorde detsamma, så kan det namnet duga lika bra som något annat. Gabriel *var* ärkeängelsk alltigenom. Han var blid, han var rund, han var röd och vit, han var bara godhet hela människan. Han log med vita tänder bakom svällande röda basunläppar, hans svarta hår var knollrigt och blankt och hans ögon himmelskt blå. Man blev glad och snäll bara man såg honom. Duktig var han i sitt yrke också och arbetade som en liten slav jämt. Alla älskade honom, alla ville ha honom till sin sjukbädd. Ingen kunde hjälpa som han, ingen trösta som han, ingen lugna som han. Hade det varit i ett vanligt land, där läkarna få betalt, så hade Gabriels lycka varit gjord och hans bankkonto svällt över bräddarna. Nu fick han ingenting mer än sin lilla lön, och det var nog rätt så knalt att få den att räcka till hustru och två barn. Men Gabriel

log som den ärkeängel han var och tänkte kanske: Folkets kärlek min belöning. Och flög från den ena ändan av byn till den andra. Hans fru var lika storartad som han — en lillryska med reson och ruter i. Hon höll på eget initiativ handarbetsskola för byns kvinnor och lärde dem lite av varje, som de inte hade en aning om. Sticka bland annat, vilket innan hon kom dit var som en trollerikonst för dem; och mycket, mycket annat. Hon var det bästa fruntimret på hela Kamtchatka, det är min fasta och absoluta förvissning. I allt gjorde hon som hennes samvete bjöd henne — brydde sig inte det ringaste om ifall det var mot sovjets önsknings, bara hon själv ansåg att det var riktigt. Gick i kyrkan, fast hon var invald i byrådet, hade tvätt på någon av de otaliga heliga revolutionsdagarna och skrattade åt förfärade grannars föreställningar. Gabriel och hon — det var ett par det!

Sådana voro andre fältskärn i Kljutchí och hans hustru, Tatjana.

SPEKTAKEL.

Vad vore ett kommunistiskt samhälle utan ett Folkets Hus! Ett kommunistiskt samhälle i Ryssland till! Det vore ingenting, det ströks från jordens yta, det var borta. Men i Kljutchi fanns det ett — å ja! Med en flaggstång, som körde rätt ut från väggen och en röd, röd flagga i toppen på stängen. Och nedanför den var ingången och inuti fanns det en sal så stor, så den kunde väl rymma så gott som allt levande mänskligt i byn om så var. Och teaterscen! Och en skrubb att kostymera de uppträdande i. Och en kamin som höll så varmt, så man kunde få gå ut och flåsa efter lite luft frampå nattsidan. Och Lenin och Trotski och andra revolutionens hjältar på väggarna, och revolutionära anskrin med svarta bokstäver på röd grund nedanför porträtten. Och sufflörlucka, som var så stor, så man kunde åka ned i den med häst och vagn om man händelsevis fått lust. Jo då, nog fanns det Folkets Hus alltid!

Egentligen hade väl palatset före sin upphöjelse mest varit en gammal lada, så mycket kunde man

ju förstå, om man var grym och granskade med kritiska ögon. Väggarne kanske lutade lite hit och dit, och golvet var inte så extra parkettartat, när man svävade över det i dansens virvlar. Men vad gjorde det! Trotski log, Lenin såg djupsinnig ut och flammande bolsjevikord böljade för draget, när de röda papperslängderna fladdrade med sina svarta bokstäver. Allt som allt så var det festligt.

Nästan varenda söndagskväll var det »spektakel» på Folkets Hus — det vill säga under säsongen, vilken inföll där på fullständigt samma tid som här. »Spektakel» — bara ordet kommo allas hjärtan att klappa, allas ögon att lysa, ty finns det något, som kan få ett ryskt hjärta att dunka med alldeles extra takt och entusiasm, så är det teater. Och möjlighet att få klä ut sig och agera överhuvudtaget, att komma bort från verkligheten, att leka som små barn leka. Så det är alldeles självklart, att det var teaterföreställningar flera gånger i månaden, och att salongen var besatt till så gott som sista plats varenda gång. För den billiga penningen av tjugufem kopek kunde ens själ få suga näring ur världslitteraturens mästerverk, såvida man inte ville höja sig till honoratiöres. Då satt man i orkesterfåtöljer, eller vad jag ska kalla det för, à en rubel, vilket var fruktansvärt dyrt, om man tar i betraktande, att dessa samma orkesterfåtöljer utgjordes av fyra kna-

kande och brakande korgstolar, som voro ohyggligt knaggliga och knottriga, hur man än placerade sig. De stodo aldeles intill scenen och så nära sufflörluckan, att man *långt* i förväg visste vilka repliker, som skulle komma. På det viset förlorade ju dessa i någon mån sin spontanitet, men det gjorde inte så mycket. Man hade roligt ändå. Eller kanske just därför. Så roligt, att tårarna runno av munterhet även medan de blodigaste dramer gingo av stapeln. Aldrig kunde någon sina roller mer än högst till hälften och ofta nog inte ens det. När minnet klickade för, dem gingo de bara helt troskyldigt lite närmre sufflörluckan och snappade upp hela meningar, som sufflören väste fram ur djupet som en ilsken orm. Det var därför jag aldrig tyckte om orkesterfåtöljerna, utan överlämnade dem åt doktorn och Gabriel och Tatjana och någon mer högtstående, och själv placerade mig på tjugufemkopeksplatsernas mindre nobla stenhårdhet.

Teaterdirektionen i Kljutchí nekade sig ingenting och var aldrig rädd att ge sig in på stora saker, tvärtom. Tolstoj, Pusjkin, Shakespeare, Tjechov — sufflören lade luntan framför sig och i väg basade det! Om det är någon som tror, att inte primo amoroso Fjódor Neómovitj och sufflören med glans klarade Hamlet, så tar han grundligt fel, det vill jag bara ha sagt. Ofelia var storartad i sitt slag också

för resten, ty hon var så konfys och vettskrämd av ögonblickets betydelse, att vanvettigare Ofelia aldrig trått scenens tiljor. Eugen Onegin framfördes på prosa en gång, nästan uteslutande av sufflören och på ett sätt, som jag inte ska kunna glömma, levde jag än aldrig så länge. Jag gick hem snyftande och förgråten och liksom öm överallt invärtes. Så ska ett drama spelas, minns jag att jag stönade för mig själv på vägen — då kan man ha någon behållning av det!

Ibland stod även en pjäs på spellistan, författad av någon av byns egna talanger. Salongen var aldrig så fullsatt då, ity att dessa samma talanger icke aktade för rov att på ett synnerligen ogrannlaga sätt gå till rätta med lite av varje. De härmade både i mask och tal framstående medborgare, de gisslade obarmhärtigt och utan försyn, vad som inte föll dem i smaken. Ja, de vågade sig till och med så långt, att de drevo gäck med doktorn och hans fyra förutvarande och drogo lott, om vem som skulle bli den femte. Gud vet, om de inte togo kompassen efter solen en gång också! Man kan ju fatta, att salongen under sådana omständigheter åtminstone inte hade orkesterfåtöljerna besatta.

I alla händelser, så är teatern i Kljutchí den enda teater jag vet, dit man alltid kunde gå i tryggt medvetande att få en tillfredsställande kväll. Där var

faktiskt *alltid* roligt. Visst var det dåligt med roll-kunskaperna, men det gottgjordes ofta av spelet, som ibland kunde svinga sig upp till verkligt konstnärlig höjd, när väl repliken hade uppfattats. Och så av maskeringen, som var helt enkelt makalös. Så mycket lösskagg och vildhåriga peruker och smink och puder, som gick åt till en teaterföreställning i Kljutchí tror jag skulle räcka för en hel säsong här hemma. Inte sparade man heller futtigt på krutet, om det skulle vara skott och bomber med i pjäsen. Det brakade loss, så man hoppade högt på de flärdfria tjugufemkopeksplatserna och orkesterfåtöljerna knakade vilt.

Nej, en teaterafton i Kljutchí hör inte till de saker man glömmar i brådrasket. Säll den, som fått vara med!

Efter föreställningens slut var det vanligen vetjorka — det vill säga dans. På slaget 7 utsattes alltid första aktens början, men som det oftast blev på slaget 9 i stället, så kom dansen sällan i gång förrän klockan 1 eller mer, så natten blev sen, innan var och en pallrade sig hemåt. Hela tiden var byns spädare ungdom med — från klockan 7 då de började leva livet under Lenins och Trotskis tysta överinseende, till klockan 4—5, då de oftast slocknat i någon vrå under dans och strängospel. Ibland fingo de själva spela teater, inövade av lärarinnan, och

jag tror nästan de föreställningarna voro roligast av allesammans. De kunde sina roller — Elisavjeta Charlámpiovna såg till det! Och hon såg också till att de spelade dem. Ofta eldade de upp sig under spelets gång, att de till slut agerade så realistiskt, att man riktigt bävade — överrealistiskt rentav. Men i början voro de så rädda, så de skälvde på benen.

Särskilt minns jag en gång en liten kvanting, som skulle spela neger — det var alltid pjäser för vuxna personer, som gingo av stapeln och ofta ohyggliga, moderna revolutionsdramer, som kunde få lite var att skallra med tänderna. Han skulle alltså spela neger och vara uppappare på en båt. Han hade inledningsreplikerna och stod ensam på scenen, rikligt insmord med björnfett och sot. Stackars liten — han hade sån rampfeber, så benen gick som kastanjetter, och svetten flöt både av hetta och fasa. Ju längre han stod där, ju randigare blev han. Vår svettpärla plöjde en vit fåra i hans ansikte, och man skulle ha varit en hjälte för att inte nästan svimma bort i skrattparoxysmer. Till slut stod var- enda en av publiken upp på bänkarna och stampade och skrek av fröjd, och under jublet stammade pojken fram sina repliker och darrade ut — den sällsammaste neger, som något öga skådat. Den kvällen övertrumfades till och med Eugen Onégín i skratt-

orgier. Ungarna voro så absolut hänförande i sina skägg och sina långbyxor och dito kjolar, med sina gester, sin mimik och sitt fullkomliga uppgående i handlingen, att inga ord kunna beskriva dem. Men jag kan ännu känna en hisnande förnimmelse av att aldrig få andan igen, när jag tänker på det.

Jag säger än en gång: Säll den, som fått vara med på en teaterafton i Kljutchi!

PRASSNIK.

Det bodde många sorters människor i Kljutchí, liksom i varje annan Kamtchatkaby. Ur nationalitetssynpunkt menar jag nu. Först och främst landets urinvånare, naturligtvis, kamtchadalerna, som ännu så länge utgöra största procenten, så ryssar, och sedan i en enda röra kineser, koreaner, japaner, aleuter, letter, estländare, litauer, tjeckoslovakier, tatarer, kaukasier och antagligen en hel del till, som jag inte har reda på. Kommer därtill vi svenskar, så kan ingen klaga på, att inte samlingen var kosmopolitisk tillräckligt. Av de ryssar som hamnat där borta, hade nog de flesta ett tämligen skuggigt förflutet, för att yttra sig särdeles mildt, några voro väl också flyktingar undan revolutionens fasor, men flertalet sades vara efterspanade brottslingar, som under antaget namn dolde sig fjärran från besvärliga myndigheters alltför personliga intresse. Lagens arm är lång, men den får vara onaturligt lång, om den ska räcka ända till Kamtchatka!

Ryskan är naturligtvis huvudspråket, men egentligen är det väl bara ryssarna själva, som tala det

fullständigt korrekt där borta. Var och en sjunger efter sin näbb och mäktiga konstiga sånger blir det emellanåt. Kamtchadalerna själva hade naturligtvis sitt eget språk, när ryssarna för lite mer än tvåhundra år sedan annekterade landet, men det är alldeles utdött nu, så när som i ett par avsides liggande byar på västkusten. Nog tala de ryska alltid, allesammans, men en ryska, som de blandat upp med sina egna besynnerliga små tillägg och provinsialismer och ett uttal, som lämnar mycket övrigt att önska.

Alla de otaliga tj, sch, tjch och-vad-det-är-för-något-allt ljuden förenkla de oftast helt enkelt till s, vilket ibland kan åstadkomma de befängdaste förbistringar. Dessutom ha de ett sätt att i sitt tal åka från djupaste bas upp till den mest fantastiska falsett, som gör deras röstresurser all heder och ge åt deras yttranden ett säreget behag, som dock icke är fritt från löje. Bara på ett enda ord, kunna de hinna med hela skalan — de börja djupt, djupt nere och sluta allra högst upp. Ibland låter det så löjligt, att man knappt kan behålla kontenansen. Men nästan ännu galnare är det att höra kineser och japaner. De handskas också vårdslöst med sch-ljuden, i allra högsta grad, och kunde icke säga r, varför det är nästan fullständigt omöjligt att begripa ett ljud av vad de säga, annat än efter lång träning. Möter man

en himmelsk son på gatan, så svarar han ett höviskt:

— Dlattvitte! när man hälsar »Sdrastvitje», vilket betyder god dag. Frågar man sen hur han mår, så svarar han:

— Passíva, kalakå! — Vilket ska föreställa: Spasiba, charaschå! — Tack bra! Och allt annat går i samma stil. För resten äro kineserna nästan de mest sympatiska av alla människor man träffar där ute. Arbetsamma som myror, allvarliga, högtidligt artiga och förekommande på ett alldeles ovanligt intagande sätt.

Naturligtvis kan man väl knappast längre tala om rena kamtchadaler, ty fastän de mestadels gifta sig med varann, så finns det väl alltid någonstades i bakgrunden åtminstone något litet ryskt felsteg. Men de ha i alla fall bevarat sin ras säregenheter i ovanligt hög grad: småvuxna med brungul hy, svart, slätt hår, breda kindknotor och svarta, sneda ögon med outgrundlig blick, som mest av allt påminner om ett plågat djurs. Om de än äro aldrig så glada, aldrig så uppspelta av dans och vodka, så vilar det dock djupt in i deras ögon någonting, som skrattet aldrig når — en tung, mörk sorg, som aldrig viker. Det är kanske bara den djupa, brunsvarta färgen som gör det, för sanningen att säga, har jag aldrig träffat gladare, mer bekymmerslösa

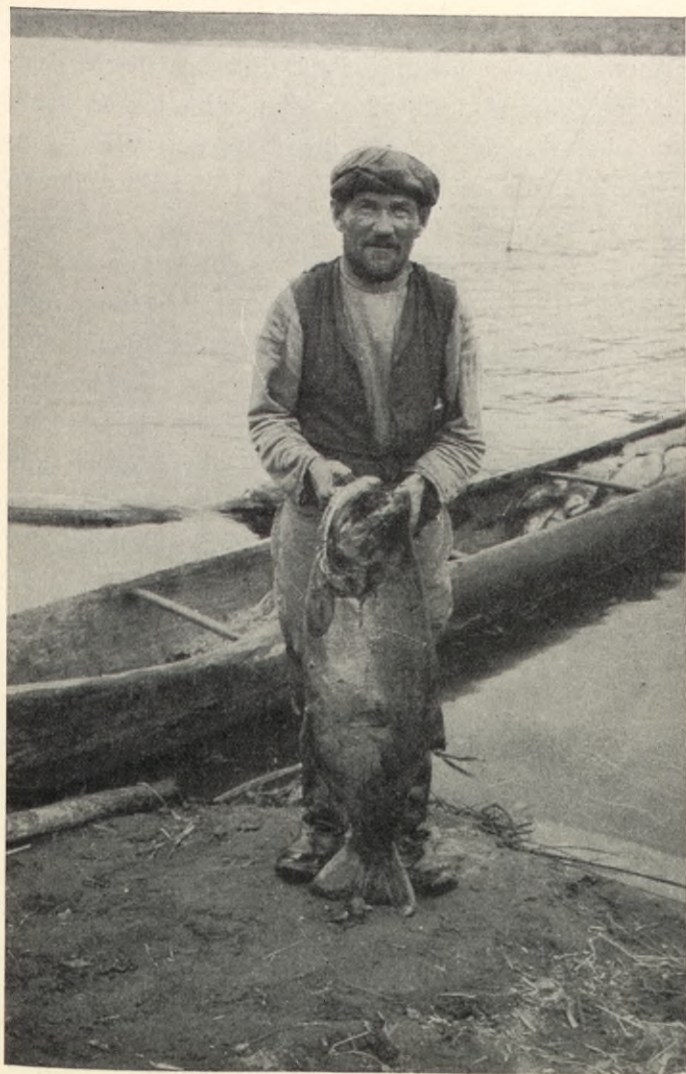
människor, men ändå kunde jag aldrig frigöra mig från, att de buro på ett ständigt ve, en ständig vända djupt nere i själens djup.

Kamtchadalerna äro i allmänhet av natur och särdeles ohindrad vana, lata. Ryssar, som bosatt sig på Kamtchatka, påstå, att urinvånarna arbeta en månad på året och ha »prassnik», det vill säga helgdag, i elva. Till ryssarnas beröm vill jag i förbigående säga, att de på ett synnerligen berömvärt sätt apterat sig efter rådande förhållanden. Ja, det är nog sant, att kamtchadalerna äro lata, men det är inte så mycket deras som landets fel. Det dryer formligen, om inte av mjölk och honung, så dock av lax och alla möjliga skogens djur, som de blott ha att fånga, för att ha allt vad till livets uppehälle och nödtorft hörer och lite till. Floden står så stinn av lax, när den tiden är inne, att den nästan sprätter ända upp till deras dörrtrösklar — en veckas arbete under laxtåget ger dem tillräcklig föda för en stor familj och en massa dragare hela vintern utöver. Ett par veckors höstjakt på fjällsluttningarna ge dem kött av björn och vildfår och vildren i överflöd, allt saltas och rökes och fryses. Kommer så vintern med sobel- och rävjakt, så få de in nog skinn att byta sig till mjöl och annat nödvändigt i handelsboden och dessutom pengar över till vodka, om det vill sig väl och jakten gått bra. Jorden är

bördig som en handelsträdgård — allt vad man lägger ned ger den margfaldigt igen. Man gräver upp ett stycke land, sätter potatis och kål och lök och lite andra grönsaker, så är det färdigt med det. Vad ska det tjäna till att sätta mer än man behöver! Det finns ingen att sälja till, ingen att konkurrera med. Livet har inte mer att bjuda än en mätt mage, en varm stuga och då och då ett saligt omtöcknat huvud. Basta!

Så resonera de flesta, och som de lära så leva de. Naturligtvis finns det lysande undantag bland dem som överallt annars — flitiga, förtänksamma små män, som ständigt äro i arbete. De förbättra och se om sina hus, samla i ladorna tills dåliga tider komma, bygga båtar och fiska lax, inte bara så det räcker för eget behov, utan så de kunna sälja och förtjäna en slant, när det blir vinter och främmande hundslädar komma till byn och behöva mat till sina dragare. Men annars är det nog mestadels ur hand i mun, och när allt tar slut hemma, så blir det att gå på bygden och låna.

Ryssarna ha nog rätt att vara en smula överlägsna, när det gäller kamtchadalerna, ty hur gärna de än fira prassnikarnas mångfald, så arbeta de med kläm på de få mellandagar, som finnas — framför allt ordna de kanske sitt arbete mera praktiskt och med mer förtänksamhet, och behålla därför övertaget över

Första laxen.

sina mera lättsinniga grannar. Men ett ha de i alla fall gemensamt på ett remarkabelt sätt, och det är festglädjen. Prassnik! Helgdag! Bara ordet får en klang av jubel och ömhet, när de uttala det. Och i sanningens namn må sägas, att en allsmäktig försyn och en förstående överhöghet tillsammans, ha åstadkommit något verkligt storartat i det avseendet. Jag skulle knappast tro, att det för tillfället finns något land på jorden, som har så många helgdagar som Ryssland. I alla händelser inte som Kamtchatka.

Det är kyrkliga helgdagar och gamla före-revolutionen-helgdagar och nya revolutionsdagar och gud vet allt vad för sorts högtider. Och alla ska firas grundligt och ordentligt med vodka och dans eller fasta och stillhet. Och när det inte finns någon officiell prassnik av allra minsta lilla slag att ta vara på, så kan man alltid slänga emellan med en iminímy — namnsdag — som på samma gång också alltid är födelsedag, då ett barn måste uppkallas efter den dag det föds på. Nu ska ingen tro, att om det är Nikolai den dagen till exempel ett flickebarn kommer till världen, så ska den arma ungen kanske behöva döpas till Nikolai eller Nikolina eller så. Långt ifrån! Varje dag i den ryska almanackan har en hel massa namn att välja på, både för pojkar och flickor, så ingen behöver gå namnlös. Och vad mera är, samma namn upprepas ett par

Kamtchatkapalats.

tre gånger under årets lopp, så det kan vara Nikolai både i maj, augusti och december.

»Po novimo» och »po starrimo» äro uttryck som man ofta hör i samband med ordet »prassnik» — »efter nya» och »efter gamla».

— Saftra prassnik po starrimo! säger man. I morgon är det helgdag efter gamla »tideräkningen», får den intelligente åhöraren underförstå. Ja, i Kamtchatka räknas ännu efter Julianska kalendern, som är tretton dagar efter den Gregorianska, eller den vi använda i Europa. I själva Ryssland arbetar man ju med all makt att genomdriva den nya tide-
räkningen, men på Kamtchatka går det inte så fort. Där går det i gamla gängor och endast några få rätta sig efter det nya påbudet — de som *måste* göra det. Regeringens egna employéer såsom handelsföreståndare, läkare, fälskärer, veterinärer och andra äro naturligtvis tvungna att räkna efter nya stilen, men annars är det »po starrimo» över hela landet. Vilket inte hindrar att alla och envar med förtjusning även firar alla större helger, jul och påsk till exempel, »po novimo» också, om tillfälle bjuds.

Efter prassnik kommer dock till slut obönhörligen en vardag, och med suckan och klagan och värkande huvud får det lov att arbetas lite igen. Man måste köra hem ved, om det är vinter eller hö till de stackars magra kor, som vanka bygatan fram i alla

väder och vindar. Ladugårdar finnas ej eller äro i bästa fall bara ett otätt skjul till skydd mot den värsta snön, och där gå de arma kräken råmande och dystra och raggiga, om det så är femtio grader kallt. Hästarna springa också omkring som det behagar dem, men de få mestadels söka sig till skogarna och föda sig själva vintern igenom. Till dragare användas de aldrig, bara till riddjur om somrarna.

Så kan det gå ett par veckor kanske under relativt idogt arbete. Men så blir det för ledsamt och torrt. Vinkar ingen prassnik, så finns det alltid födelsedagar eller bröllop eller kanske till och med en begravning, fastän då är det ju lite mera stilla det hela. Åtminstone i början. Finns det inte någon möjlighet alls, att på något sätt få någon lämplig anledning till fest, så kanske man plötsligt kommer på, att man bör fira sin fars eller mors minne. Och så går dansen på nytt i någon svart liten stuga och sången stiger och strängarna klirra, och allt är fröjd igen.

Det är Kamtchatka. Det är Kljutchí.

SERAFIMA OCH FÉDOR.

Jag tänker övergå till våra grannar nu, efter att vederbörligen ha gett överheten sitt. Jag börjar med Serafíma. Hon bor mittöver gatan. Hennes bekantskap gjorde jag en solig höstdag under ganska drastiska omständigheter. Jag var ensam hemma, kunde knappast tio ord ryska, var dessutom alldeles nyanländ till Kljutchí och kände mig inte så lite bortkommen. Av en viss ovanlig rörelse på gatan förstod jag dock, att något särskilt måste vara på färde. Hela byns alla käringar rände omkring så schalettsnibbarna stodo rätt ut i luften och i deras ansikten var förfäran målad. Ibland tvärstoppade de vid någon stugknut i ett välsignat möte med någon annan och diskuterade gällt och gestikulerande nattens eller dagens händelser, vad det nu kunde vara. Just utanför mitt köksfönster stodo två stycken — en liten trind, rund en och en lång, mager. Den trinda var Serafíma, den magra Agápia — mina närmsta grannar. De pratade så orden faktiskt bubblade ur munnen på dem, och mitt hjärta förtärdes så till den grad av nyfikenhet att få veta och bitterhet över att

omöjligt *kunna* få veta, att jag kände mig riktigt sjuk. Upphetsning smittar, och om någonsin upphetsning talade ur tvenne ansikten, så var det ur Agápias och Serafimas.

Äntligen tycktes de då ha dryftat slut frågan och skildes åt, och jag stod där fortfarande och undrade, då Serafima fick syn på mig och vinkade, att jag skulle komma ut. Det kan jag väl göra, tänkte jag, fastän det tjänar ingenting till i alla fall! Men när jag kom ut på min förstutrappa, stegade Serafima emot mig med fast beslutsamhet målad i sina drag.

— Sdrastvitje, madame! sade hon. — God dag, madame.

Och »Sdrastvitje!» kunde jag ju svara förstås, så det gjorde jag. Utan spår till tvekan högg Serafima i:

— Ah, madame — tehktilrrrrrrrotschtcikoff...

— Da, da, da, svarade jag artigt och belevat på ryska — ja, ja. Men kände mig gruvligt avstjälpt.

— Madame — tsistschomischkth frrritschjtj...

— Hum, sade jag och försökte se djupsinnig ut. För vad skulle jag säga! Hur kunde jag se annat än djupsinnig ut, när jag besinnade, att denna människa var i färd med att berätta mig något enastående intressant och spännande, och jag inte begrep en stavelse!

I allt vildare tempo brusade orden fram och Serafimas oerhört skelande blick hade ett fast och starkt uttryck, och jag förstod, att hon såg på mig, fast det verkade som om hon hotfullt fixerat stugknuten. Jag blev förvirrad av denna blick, av denna hejdlösa ordström, av dessa gestikulerande händers våldsamma rörelser, då jag märkte, att hon tydligen ställt en fråga till mig, ty det blev alldeles tyst med ens. Jag såg upp, och på nytt högg Serafima i. Jag förstod, att hon uppbjöd hela sin förmåga, lade in hela sin själ i ansträngningen att få mig att begripa, och när mitt ansikte trots detta såg fullständigt lika oberört ut, kanske bara lite mer och mer sorgset, suckade hon djupt, tvärteg och nidstirrade på knuten.

— Ja ni magú paruski gavarit! sade jag dystert »jag kan inte tala ryska!» och därmed hade jag så gott som uttömt mina kunskaper och beredde mig långsamt att vända om in igen. Men i detsamma kom en ko stilla vankande bygatan fram, och vid åsynen av henne strålade Serafima upp, tog mig i armen och släpade i väg med mig fram mot djuret, som stannat och höll på att plocka upp några halmstrån från marken. Men hon drog mig inte ända fram, inte nära — för Serafima är rädd för alla levande fyrfotadjur, utom sin egen katt. Och nu vidtog en pantomim, som varit värd en större åskådarskara.

Tam björnunge.

Talade gjorde hon inte längre, hon hängav sig åt gester. Då och då trängde ett enstaka stönande fram mellan hennes fast sammanpressade läppar och en gång, ett ljud så enastående, att det blivit få förunnat att höra dess make. Det var, då Serafíma härmade en björn! Ty så klart som om jag läst det med eldskrift på svenska och på en nattsvart himmel, förstod jag alltsammans: i går kväll hade björn rivit en ko, strax utanför byn, och i morse hade björn rivit en ko alldeles på kyrkbacken, mitt i byn. En gumma, som fick se honom, skrek och sprang, och då blev han rädd och gav sig av från ko och hela rasket. Men kon var död förstås. Som en sten! Serafíma klämde klacken med kläm i en småsten,

som låg på backen. Det var den tolfte kon i år — något måste göras, björnen måste skjutas. Serafíma låtsades morskt lägga an med en bössa.

Allt detta fick jag veta, bara för att jag gått ut på gatan ett litet slag. Serafíma var hänryckt för att jag tycktes förstå, och vi skildes som vänner för livet, leende och tacksamma mot varandra. Serafíma lär sedan i byn ha låtit påskina, att svenska madamen och hon hade mycket att säga varandra, och att det kanske inte var så alldeles uteslutet att hon, Serafíma, besatt kunskap i mer än ett främmande språk, som hon kunde tala med svenska madamen på. Serafíma kunde nämligen två tyska ord: »ein» och »schön», vilka hon ibland sedermera på större bjudningar med ett hemlighetsfullt leende utsade till mig, och jag log naturligtvis igen och nickade. Och sällskapet förstummades av ödmjukhet inför så stor lärdom.

Serafíma gjorde inte alls skäl för sitt namn. Inte på det allra minsta lilla sätt verkade hon serafisk. Utom möjligen det, att hon var trind — mycket trind och rund överallt var hon. Men det var också det enda. Hon var av judisk börd, och hennes föräldrar och syskon blevo mördade vid en pogrom i Kieff på ett sätt så ohyggligt, att Serafíma inte kunde tala om det en gång, sade hon. För min del var jag precis lika nöjd att slippa höra några detaljer

och brukade nöja mig med att bara skaka på huvudet och sucka, när hon kom in på den historien. Men detta var ingalunda vad Serafíma tänkt sig, och innan jag visste ordet av, så brusade hela pogromen över mitt oskyldiga huvud med halsbrytande fart. Var det något jag inte riktigt uppfattade, så märkte hon det genast, och som Serafíma, liksom alla ryssar, hade en förmåga att med gester säga mer än med ord, så fick jag ändå alla ohyggligheterna i mig utan minsta skonsamhet.

Sådan var Serafíma Ismailovna Brágina.

Därtill var hon byns näst värsta skvallerkärning, och som hon bodde åt huvudgatan, där alla måste förbi, hade hon nästan fullständigt bosatt sig på sin förstubro för att inte släppa någon fram, som möjligen kunde ha något att berätta. När det blev så där bortåt trettiofem grader på vintern och ett längre vistande på förstubron skulle kunna vara skadligt för hälsan, så hade hon ordnat det så, att hon hade en liten tittglugg av glas i köksdörren, och för, var och en av intresse, som hon varnade i denna glugg, ven hon ut på trappan och hojtade. Vi hade kök, resp. matsal, precis mittemot hennes glugg, så medan vi åto hade vi full underhållning bara med att passa Serafíma.

Serafíma var vindögd, något så svindlande, otroligt vindögd, att ännu ingen lyckats utrannsaka vad

hennes blick fixerade. När hon kom in i mitt kök för att dricka te och ralla om allt hon uppsnappat, stirrade hon alltid uppmärksamt och stint på spisen, som om hon hela tiden hade ögonen på att den inte gav sig ut på några opassande äventyr, men dock hade jag hela tiden en orolig känsla av, att det egentligen var mig hennes ögon voro inställda på. När hon rullade sina cigaretter och man kunde förmoda, att hon såg på vad hon hade för händer, verkade det som om hon fixerade vattenhinkarna, som stodo långt borta i en hörna, och för en normal människa utom synhåll.

Serafima var alltid mycket rent och snyggt klädd, ja, elegant för kamtchatkaförhållanden. När hon gick i kyrkan eller till affären och steg ut ur sitt hus, låste dörren efter sig och värdigt rullade ut på gatan, fick man våldsamma förnimmelser av att befinna sig i en storstad, så elegant var hon. Pälsfodrad klädeskappa, rävboa om halsen, kängor och *galoscher*, och en hatt med lilafärgade rosor på ena sidan. Galoscherna bar hon sommar och vinter, torrt eller vått, och de voro alltid skinande nya, hur hon nu bar sig åt med det. Hatten med rosorna användes också året runt vid högtidliga tillfällen, men pälskappan och boan voro strängt förlagda till tiden mellan 15 oktober och 15 maj.

Serafimas man hette Brágin, Fédor Trefónovitch Brágin, och han var ryss, skicklig snickare och kunde för resten laga och pillå med lite av varje man bad honom om. Jag är inte säker på, om han inte var en liten aning virrig i sitt svartlockiga huvud, där under luggens brus ett par klarblå ögon tittade fram en smula slött och grubblande, liksom om han var färdig med livet och inte väntade sig några överraskningar mer. Han tog sig gärna en tår vodka, då och då, och hade han av den varan hemma, blev ansiktet liksom lite mer soligt. Han försäkrade själv, att han alltid kunde hålla måttan, aldrig drack för mycket, bara helt lite till maten.

— Malo malo schnaps! sade han, gned sig för magen och nickade djupsinnigt. Malo malo schnaps! En liten liten sup! Han sade »schnaps», för att därmed låta en förstå, att han kunde utländska och var lite förmer, än man skulle kunna tro kanske, när man såg honom i arbete dagen lång.

För resten talade han helst inte alls, Fédor Trefónovitch, om det nu var för att Serafima skötte om allt som behövdes i den vägen, eller av någon annan anledning. Men han tecknade gärna vad han ville ha sagt, och tecknade det med så mycket små besynnerliga läten, med såna blinkningar, såna suckar och såna gester, att det alls inte behövdes ord för att förstå honom. Jag kommer in till exempel och

frågar efter Serafima. Brágin grinar, pekar med tummen nedåt gatan, låtsar stjalpa i sig tio glas å rad av någon sorts obefintlig vätska ur ett obefintligt glas, öppnar och sluter munnen med blixstens hastighet en stund, gnider sig på magen, suckar, skakar på huvudet och släpper ut det enda ordet: Eufemia.

Vad mera behövs! Jag visste ögonblickligen, att Serafima hade gått till Eufemia Nikolájevna, som bodde nedåt gatan, och inte till Eufemia Ivánovna, som bodde uppåt. Jag visste av Brágins grin, att Serafima hade haft bråttom att komma i väg med underbara nyheter, att hon kom att stanna borta så länge som minst tio glas te fordrade, att hon pratade och berättade det värsta hon orkade där borta, att han själv var i behov av te, men att han antagligen inget fick på länge.

Men när Brágin hade inpyrt sig med tillräckliga mängder av »malo malo schnaps», då löstes understundom hans tungas band, då fattade han balalajkan och spelade och sjöng, och hans blåa ögon stodo vidöppna och vänliga ut mot världen. Då teg Serafima och lät dundret av pannor och kastruller tala, men Fédor han satt på sängen i kammaren och spelade och sjöng och var glad som en lärka, men tålde ingen uppstudsighet av kvinnfolk. Te! sade han. Mat! sade han.

Och Serafima ilade att tillfredsställa hans nådes önskingar. Men inom sig gick hon och samlade ihop det straffets tal som komma skulle, när vodkan väl var slut, och Fédor blev hennes skygga, tysta hund igen, som tog sin mat, när hon behagade sätta fram den, gick utan sitt te, om hon hade roligare saker för sig än att sitta hemma och passa på honom, och som arbetade, arbetade i sin snickarbod från dagens första grå gryning till skymningen föll.

AGÁPIA.

Min granne till höger hette Agápia Ivánovna Pachó-mova, och hon arbetade i samma bransch som Serafíma, men stod vida över henne. Hon var byns utan gensago förnämligaste skvallerkärning, men Serafíma kom in som god tvåa, det vill jag inte säga annat. Agápia bodde nedanför oss och ett stycke från huvudgatan, vilket gjorde att Serafíma givetvis måste ha försteget, när det gällde att snabbt komma i kontakt med vad som hände och skedde. Det kunde hända, att hon var timmar före Agápia med nyheterna, men hur det nu var, så var Agápia styvast ändå, och det visste hon. Hennes förakt för Serafíma var något så gränslöst, att det knappast låter sig beskrivas, vilket kanske till en del hade sin rot i, att Serafíma i vittnens närvaro beskyllt Agápia för att ha stulit ved i hennes vedstapel. Vänskapen var inte vad den kunde vara mellan de båda damerna, det är visst och säkert.

Agápia var kamtchadalska och hade alltså dessa förunderliga, svarta ögon, som se på en så ångestfyllda och bedrövade. Dessutom hade hon en ögon-

sjukdom, som mycket förekommer i Kamtchatka, och som lägger liksom en blekskiftande hinna över hela ögongloben och gör den ännu mera intensivt lidande i uttrycket. Till denna blick väntar man sig egentligen bara jämmer och elände, men där lurade en Agápia fullständigt. I stället hade hon en humor så utsökt och pålitlig, att man nästan inte kunde återhålla ett förväntansfullt leende bara man fick se henne. Hon skrattade sällan själv, när hon relaterade något, men kring hennes tunna läppar låg ett drag av maliciös glädje, som fördjupades eller försvann allteftersom ämnet beskrevs och kommenterades. Hon hade en förmåga att snusa upp detaljer, Agápia, som gick vida utanpå Serafímas, vilken vanligen nöjde sig med den råa, ofrånkomliga nyheten i sin glupska brådska att vara först med den. Agápia däremot hade ett sätt att leta fram motiven och tänkesättet hos brottslingen, som vad fantasi beträffar var något oöverträffat, och som var fruktansvärd för offret den gick ut över, men särdeles tillfredsställande för åhöraren.

Hon var som en tidning, Agápia, och delade regelbundet ut morgonupplagan vid elvatiden på förmiddagen och kvällsupplagan vid femtiden. Extranummer förekommo ofta. Varenda nådens dag kom hon sättande i full karriär in genom dörren — hon hade bråttom, se, att få ladda ur sig allt nytt hon snokat

upp och ävenlunda bråttom att brusa vidare till nya auditorier, men jag stod först på listan, såsom varande närmast boende och även såsom utdelare av temporära »lån» i form av flott och bröd och lite så där, som ibland tog slut för Agápia.

Jag vet ingen, ingen jag någonsin träffat på mina vandringar, som ens tillnärmelsevis kan liknas vid Agápia, ingen som hade den gåva som hon, när det gällde ordflödets häpnadsväckande hastighet. Därtill kom att hon till fullständig virtuositet utvecklat respirationen. Inte en suck hörde man på de två timmar hon generöst anslag till genomgående av byns krönika, inte en tiondels sekund ödslade hon bort på något så obetydligt som ett andedrag — jämnt, oavbrutet, porlande som en bäck, tumlade orden ur henne, ömsom monotont, dystert, skräckinjagande, ömsom glidande i häpnadsväckande kamtchadalska tongångar. Hennes svarta ögon blixtrade vid extra rafflande saker, och den smala munnen hade en förmåga att le allt efter omständigheterna: spydigt, elakt, vemodigt, förtjust. Ibland gjorde jag ansträngningar att tysta henne — man blir trött till slut på skvaller och elände — men likaväl kunde man försöka hejda en skenande häst med en sytråd. Väl startad kunde inga jordiska makter stoppa henne. Det gjorde ingenting, om jag gick från köket in i de andra rummen, ut i skafferi, ut på gården — Agápia följde efter och gnodde

på. Och startade gjorde hon i samma ögonblick hon öppnade dörren. Så man var hjälplös.

Agápias man hette Kostja Nikolaívitj Pachómov, och liksom Serafímas Fédor var han ytterligt tystlåten och toffelhjältad hemma. Agápia hade ett gruvligt lynne, och det gick ut över rättfärdig och orättfärdig, men mest över Kostja, som ju alltid var till hands. Han var en liten ljus och blåögd kamtchadal, med tydligt ryskt inslag, och han var det mildaste på jorden, antingen han var nykter eller hade vodka i sig. Han gjorde sig inte till konung för en dag då och då, som Fédor, inte, och spelade balalajka och var karl för sin hatt. Å nej då! Hans respekt för Agápia var alltför fast rotad. Han var en av de skickligaste jägarna i byn och gick och knallade för jännan med något arbete, så han kunde ha rätt att morska upp sig ibland.

I Kamtchatka är det nämligen ytterst vanligt, att männen då och då gripas av någon sorts bärsärkaraseri och hyvla om sina käringar rätt försvarligt, när de anse, att det kan behövas, varefter dessa vanligen ta en fjäderbolster under armen och barnen bakom sig och i vilt ursinne lunka i väg till någon bekant eller släkting för att »aldrig mer vända tillbaka till den fähunden»! Jag har sett många sådana tåg skrida förbi våra fönster: först den förorättade hustrun med bolstern under armen och så

en tre, fyra ungar i fil, som dystert, men beslutsamt stega bort från hem och härd och felande make och far. Men lika många har jag sett en dag, eller senast två dagar därefter, återvända i samma ordning. Processionen är då vanligen utökad med brottslingen, som går i täten och bär bolstern.

Lille Kostja! Han körde aldrig ut Agápia och aldrig klädde han upp henne, eldad av vodka och missnöje, fastän nog tror jag, att det skulle gjort Agápia gott. Nej, Kostja blev utkörd i stället, han! Det var nämligen Agápia, som ägde huset. Hon hade varit gift förut och fått gården i arv efter förste mannen. Så Kostja hade ingenting att säga. Mer än en gång har jag sett honom vandra mellan huset och embarret — visthusboden — med en sovsäck under ena armen och en kudde under den andra för att dystert gå till vila i det iskalla och fönsterlösa skjulet, där bara några gläfsande hundvalpar höllo honom sällskap.

Men dagen därpå kunde Agápia vara mild och ljuv igen, och Kostja knallade tillbaka med sin sovsäck och sin kudde och intog åter sin plats vid den husliga härden och i den äktenskapliga sängen. Kostjas lilla hämnd bestod i, att han ibland i större sällskap högt yttrade, att Agápia var så till den grad mager, att han hellre låg ensam i embarret i sin sovsäck. För när han låg i sängen bredvid

henne, så gjorde han sig illa var gång han skulle vända sig. Vilket bidrog till att höja munterheten betydligt i det festliga lag där man befann sig, och ge osökt anledning till skämt och vitsar och historier av det mest opassande slag.

Stackars lille Kostja! Han var så sjuk, när jag reste och till följd därav oinskränkt härskare både över Agápia och huset, att jag knappast har hjärta att önska honom hälsans dyra gåva igen.

SERGÉI OCH IMÍLIJA.

Vi hade fler grannar, ty gårdsplanen var stor och många små hus kantade den. Vi hade till exempel Sergéi Konstantínovitch Müller, som var från Litauen och kunde allt, från att laga en trasig klocka till att få en gammal utsliten motor i gång. *Kunde* säger jag, men det är kanske lite för starkt tilltaget, ty det var inte så alldeles säkert, att klockorna gingo som de skulle, sedan han haft dem i sin verkstad, och det var inte alldeles uteslutet, att motorn strejkade efter den första triumferande provkörningen — men säkert var, att Sergéi själv var övertygad om, att intet maskinellt var honom främmande, och säkert var också, att han lagade nästan allt som gick sönder i byn, med fin och finurlig hand.

Sergéi kom till Kljutchí på samma gång som vi, och han körde oss dit i sin egen gamla motorbåt, utan några stopp att tala om och med dunder och brak, så folk kunde höra på lång väg, att det inte var småsmulor, som kom precis. Han hyrde en liten kåk på ett rum, men hur han snickrade och hamrade och stod i, så fick han två små dock-

skåpsrum — det ena för maskiner och verktyg, det andra till sovrum. Men laga mat var det värst med, och som han hjälpte oss ivrigt och villigt med vad det vara månde hela den första tiden och sedan med, så fick han äta hos oss de första två månaderna och kom aldrig över sin tacksamhet för den lilla vänligheten. Han blev som en sorts bror till slut, Sergéi, som skötte huset och eldade, när vi voro ute på långa färder, och stod till tjänst med allt hans fingrar och hjärna kunde räkna ut.

Liten och knubbig var han, Sergéi, och alltid så spelande glad, att det lyste kring honom. Han hade varit maskinist på stora ångbåtar sedan kriget tog slut, och ständigt var det ett visst matrossvaj över honom. I synnerhet på helgdagarna! Då gick han omkring i byxor, som vidgade sig nere vid anklarna, och som slog och flaxade kring benen på honom alldeles särdeles käckt. En mörkblå, rysk skjorta hade han till dem och ett brett bälte om livet, som han drog åt hårt, så han blev rundare än vanligt på alla andra ställen. Skärmmössa på svaj. Aj! Det var pojken som gick i land det, med pengar på fickan och en sup eller två inombords! Tjuguåtta år, glad, fri, med egen motorbåt och reparationsverkstad. Undra på, att flickorna logo och mötte honom vilka vägar han än valde. Och så han dansade! Och så han kunde tala långa ramsor på ut-

ländska till oss svenskar och få svar också, så man begrep, att det inte var usel högfärd och lögn bara.

Sergéi kunde verkligen lite tyska, som han lärt i ungdomens år, när han bodde nära tyska gränsen, men den tyskan var lite säregen, så man fick bli van innan man fullt fattade allt, vad han med mystisk min förkunnade i låg, hemlighetsfull ton, när många voro församlade, som kunde höra på. Det gick mödosamt och stilla med många förunderliga böjningar, men meningen begrep man så småningom. Det var på vardagarna det. Men på större prassnikar, när dansen gick så golvtiljorna gungade och vodka bjöds lite förstulet och vänskapsfullt i vråna ur medhavda flaskor, då brast tyskan lös ur Sergéis inre, då flöt den så snabbt ur hans mun, att man nästan inte kunde fatta hur det gick till och under inga förhållanden begripa vad han sade. I sådana ögonblick brukade han uppsöka mig, bjuda upp mig till dans på tyska, dansa med mig på tyska och konversera med mig på tyska, tills jag vacklande och matt av skratt bad att få sluta dansen och sätta mig ned. Det fick jag gärna, men Sergéi hade *mycket* mer att säga på tyska! Det gjorde ingenting alls, att jag var fullständigt borta ur tillvaron emellanåt och att långa, snyftande andedrag var det enda svar han fick. Sergéi log också. Han slog sig på sina små runda knän och den ena väldiga skrattsalvan

Kamtchatkaörnar.

efter den andra välde ur hans lilla rosenknopp till mun. Och folket stod undrande och nyfiket runt om, och bara hörde på. Och Sergéi var kvällens hjälte. Som vanligt.

Kom någon alltför nära, eller blev jag uppbjuden till dans, tystnade Sergéi plötsligt och sade, allvarligt, som om han anförtrott mig farliga statsangelägenheter, och han sade det på ryska, så alla skulle höra och förstå:

— Tala inte om det för någon, Elisavjeta Danílovna! Lova det!

Och jag, Elisavjeta Danílovna, som snart nog mitt namn blivit, jag lovade med allt det allvar som stod mig till buds:

— *Naturligtvis* inte, Sergéi Konstantínovitch!

Och inte ens alla tortyrens fasor hade kunnat dra ur mig, vad Sergéi talat om, bara av den enkla orsaken, att jag knappast begripit ett ord av hans prassniktyska.

När Sergéi hade utsett något nytt föremål för sitt flyktiga hjärtas flamma, brukade han vanligen uppsöka mig och strålande omtala, att nu...

Som detta vanligen upprepades minst en gång i månaden tog jag så småningom saken lugnt och dryftade inte så länge och så uttömmande flickans för och emot. För var gång var emellertid Sergéi lika fast övertygad om, att det var den rätta, och när han en natt höll på att bli skjuten med ett salongsgevär av en svartsjuk huligan, tog han det så allvarligt, att han satt inne i sin stuga i två dar och funderade. Sedan gick han modigt på ljusa dagen till den

sköna för att på allvar lägga sitt hjärta och sin motorbåt och sin reparationsverkstad för hennes fötter. Men när han kom dit, satt huliganen där och spelade gitarr, och då begrep Sergéi, att kärleken från den utvaldas sida inte var värd att spilla motorbåt och reparationsverkstad på — mycket mindre då ett ädelt hjärtas renaste känslor. Varpå han efter en vecka drömde och talade på ryska och tyska om en annan.

Lille runde Sergéi! I två års tid flög han från blomma till blomma, alltid noga underrättande mig om routen, men ännu när jag reste min väg, så dansade han som ungarl och egen herre på sina små fötter, och de vida sjömansbyxorna svajade lika muntert, när han trippade fram i turer och vändningar på balerna, hans skära kinder skeno lika äppelklara och hans mun log lika muntert under den lilla, lilla, ljusa mustaschen.

Det är bara en granne till jag tänker tala om, och hon var på intet sätt märklig, men hon ingick så att säga i mitt dagliga liv, och därför tycker jag liksom hon hör med här. Hon var gift med föreståndaren för byns enda, ståtliga handelsbod, och det var naturligtvis en mäktig fin social ställning. Bägge makarna voro lillryssar, och båda lågo i som små remmar från morgon till kväll. Man såg aldrig

Trifan Pávlovitch lugnt gående som vanliga människor — nej, han sprang utefter gatan, så rockskörten stod efter honom, och i affären var han praktfull, var han makalös, och vad inte han kunde få en tveksam kund att köpa, det räcker inte min fantasi till att finna upp.

Trifans supruga — hustru — var lång, stilla och blek med vattenblå ögon och de smalaste, längsta händer jag någonsin skådat. Hon var den enda i byn, som kunde sy skjortor och kostymer och klänningar av verkligt herrskapssnitt, och inte var hon dyr heller. Hon tog en rubel för att sy en skjorta och sju för en kostym, två för en klänning och en halv för en kjol. En modejournal ägde hon, som var jämnt tio år gammal, men det betydde inte ett smul på Kamtchatka. Imilija Tischenovna klippte och träcklade och provade lika fint för det, sydde på krusiduller och knappar, där sådant möjligtvis kunde placeras, och hennes långa, smala händer rörde sig stilla och varligt med sax och nål och tråd. Två symaskiner ägde hon — en Singers med tramp och en annan, som man måste veva med höger hand hela tiden man sydde. I Kamtchatka är *en* symaskin förmöget; två är att fullständigt vältra sig i rikedom. Imilija Tischenovna lät mig få låna den med veven hela tiden jag bodde i byn, och det var något att ha det, när de första häpnadsväckande sömmarna rullat

fram som ett haratraj över tyget, och man lärt sig att hantera arbetet.

Hon var snäll och from och troende, Imilija Tischenovna, hjälpsam och bra på alla vis, och faktiskt den enda i byn, som inte bar skvaller vidare. Höra på tyckte hon om, men hon teg med det hon fick höra, och aldrig sade hon ett ovänligt ord om någon människa. Dessutom var hon tämligen döv, vilket var ganska besvärligt för mig till att börja med — när man inte kan mer än kanske tjugu ord på ett främmande språk, så känns det kusligt att vråla ut dem med sina lungors fulla kraft. Själv talade hon ytterst lågt och fenomenalt sluddrigt, så man svarade ofta på ett, när hon frågade om ett annat. Men det gjorde inte så mycket, för hon hörde i alla fall så sällan vad man sade — hon var nöjd bara hon såg att munnen gick. Så vi voro de allra finaste vänner, och hon drack te och kom på bjudningar till oss, och jag drack te och gick på bjudningar till henne. När hon ingen tråd hade, så gick hon till mig och lånade, och när jag ingen hade, så gick jag till henne och lånade. Ett särdeles fint och högt stående förhållande grannar emellan.

KOMMERSEN GÅR.

Handelsboden låg invid kyrkan, alltså mitt i byn som rätt och riktigt är. Trifan Pávlovitch regerade där, enväldigt och allsmäktigt. Konkurrens behövde han aldrig vara rädd för, ty eftersom alla affärer ägas av ryska staten, så voro ju kunderna hjälplösa. Tyckte de priserna voro för höga eller varorna för dåliga, var det inte lönt att sätta näsan i vädret, marschera ut genom dörren och säga, att det fanns väl andra att gå till. Det fanns inga andra. Man hade bara att betala vad som begärdes och köpa det som fanns att tillgå, om man hade pengar tillräckligt. Annars fick man låta bli, ty kredit gavs under inga förhållanden till vanliga dödliga. Vilket allt hade till följd, att handelsexpediterna på Kamtchatka i allmänhet inte nämnvärt intresserade sig för, om det köptes något eller inte och ganska slött betjänade kunderna.

Inte så Trifan Pávlovitch. Se, han hade före revolutionen varit föreståndare för Hudson-Baykompaniets depå i Kljutchí, och på den tiden fanns det gott om affärer i Kamtchatka, som rivaliserade med

Kyrka och handelsbod.

varann och dessutom en uppsjö på så kallade kommersanter — resande affärsmän — som drogo landet runt med hundslädar, lastade med all världens härligheter. Då gällde det att tala för varorna och segra i konkurrensen. Och Trifan Pávlovitch hade inte lagt sin gamla konst på hyllan, långt därifrån. Han kunde få folk att köpa precis vad som helst, och köpa med hänryckning och flotthet. Om det så bara var några dammiga gamla makaroner han hade i en låda utanför disken, så fick man den bestämda uppfattningen, att de egentligen voro de enda makaroner i världen, värda att ätas. Och allt annat i samma stil. Om man så bara köpte några arschín bomullstyg av tarvligaste slag, så behandlade han det med en vördnad och varsamhet som om det varit minst guldlamé, och priset gjorde kanske sitt till, att man nästan trodde det var något ditåt man hade i paketet. Hyllor högst uppe vid taket eller hyllor längst nere vid golvet, det var detsamma för Trifan Pávlovitch — för tio kopek cigarettobak eller för tio rubel tyg var detsamma för honom. Han var lika hövlig och flink och leende. Tobaken kastade han på disken med oefterhärmlig elegans och tyget — matéria, som det hette — nöp han ihop i ena handen, ordnade det i förföriska veck, höll upp det och betraktade det med hänförd blick och huvet på sned, skakade det litet ibland, så fallet skulle bli

ännu mer oemotståndligt och sade till slut med ögonen på den fullständigt bergtagna kunden:

— Prjáles, eh? — Stiligt va?

— Prjáles! svarade kunden ögonblickligen och kunde inte slita blicken från tygstycket.

— Skolko? — Hur mycke ska vi ta? frågade Trifan Pávlovitch smekande.

— Dorogo na verna? frågade då kanske kunden, plötsligt ryckt tillbaka till en nykter och fattig värld. Det är väl dyrt, förstås?

— Visst inte, visst inte! sade Trifan lugnande. *Otschen jóschova* — kolossalt billigt!

Och så nämnde han en svindlande summa per arschín (72 cm.) med lekfull stämman. När jag säger svindlande, så var det svindlande ur europeisk synpunkt — tre kronor kanske för ett tarvligt tyg, som vi betala med högst femtio, sextio öre. *Allting* var och är otroligt dyrt på Kamtchatka, och pengar är det ont om. Förr i världen, när sobeln ännu sprang tätt i skogarna och uppköparna slogos om skinnen och bjödo över varann, då fanns det pengar i överflöd både till mat och matéria och lyx, då var drycken inte så sällan »champanski», och det vändes inte på skillingen många gånger, innan man gav ut den. Nu börjar sobeln tryta, ibland är den fridlyst åratat i stöten, och när man äntligen *jår* jaga den, så är det inga, som slåss om skinnen längre,

ingen, som bjuder över den andra. Ryska staten köper till sitt eget pris, och det finns inga möjligheter för säljarna att föra varorna till en annan marknad. Så pengarna är det ont om nuförtiden. Det räcker till det allra nödvändigaste: mjöl, tvål, fotogen, men tyg är redan det en stor och ytterst dyrbar lyxvara, så man reder sig i vardagslag med de otroligaste trasor, och för resten har man kläder av päls och garvat skinn. Det är varmt, det är starkt, och det behöver inte kosta en mer än några skott och arbetet att bereda det.

En gång varje år var det i alla fall högkonjunkturer för Trifan Pávlovitch, och det var på hösten. När laxfiskarna kommo tillbaka från sommarsäsongen i Ust-Kamtchatsk, den stora byn nere vid havet. Där ha japaner och ryssar kolossala fabriker för konservering av lax, och där sysselsättas från juni till september tusentals fiskare, som fånga lax i millioner och millioner och sälja dem till fabrikerne. Ibland dra de i väg med hustru och barn och packa sina små båtar så fulla med bolstrar och kaminer och husgeråd av alla de slag, att det är ett herrans under att de komma odränkta fram. Nere i Ustje, som byn mera kortfattat kallas i dagligt tal, slå de sen upp sitt tält och slita ont och tjäna pengar i tre månaders tid. Mycket pengar ibland, om de hinna passa de väldiga stimmen ordentligt.

I Ustje finns det ett par stora handelsbodas, och medan fisket pågår ha männen kredit till så stort belopp, som deras fångstböcker kan visa upp levererad lax. De äro flotta herrar då, vill jag loval Affärerna äro så packande fulla med folk från morgon till kväll, att man knappt kan komma inom dörrarna, och det kan ta timmar, innan man får köpa det man ska ha. Det verkar guldgrävarläger, det hela. Luften står som en dimma av cigarrettrök och är full med skratt och prat och en obeskrivlig doft av fisk, hemgarvat skinn, ryssläder, kryddor, nytt tyg, kaffe, fotogen. Männen ha mössorna på svaj över örat eller så långt bak i nacken, att det är ett under att de sitta kvar, cigarretterna hänga i mungipan, skjortorna äro uppfläkta i halsen, och över alla ställningar de inta ligger något obeskrivligt flott och förmöget och bekymmerslöst.

Över deras inköp också. Tomatsås och sardinburkar och käx och karameller och smör och ägg, och gud vet vad alltför underbart i lyxmat de tillhandla sig. Voro hustrurna. deras där — och det händer ju emellanåt att de äro — så bleve kanske inte överdådet fullt så vanvettigt. Men egentligen gjorde det nog knappt någon skillnad. Det är så där borta. Finns det pengar, så låt dem rulla bara. Hejsan! Vad är dom annars till för! Betalade man alltsammans med sedlar och mynt, så skulle man kanske vara

en liten aning försiktigare, men nu skrivs det upp i en bok, och sen är det inte mer med det. Visst blir det bra lite pengar kvar att få ut till vinterbruk, men strunt i det.

I alla fall, så blir det väl alltid någon liten slant över, när hösten kommer och alla ge sig hemåt igen med båtarna lastade med vinterförråd av mjöl och andra viktiga ting. Det är motströms då, alla tolv milen till Kljutchí, och då tingar man gärna på hos en motorbåtsägare att få hänga på släp, så man slipper att staka och ro hela vägen. Jag ska säga det är dagar i byn, när motorbåtarna börja komma tuffande och manfolken kommer hem! Floden är bred, och man kan se gott och väl en fjärdingsväg nedåt den. Så fort det syns en svart liten prick långt, långt borta, så blir det ett rännande på alla byns käringar nedåt landningsplatsen till. Ungarna efter i långa rader. Och om det regnar, så det står som spön i backen eller solen skiner, så stå de där troget med händerna under förklädet och vänta och vänta och prata och prata och gissa och gissa, vilka det är som kommer.

— Jag undrar om *min* ä me? säger en och stirrar ut mot den svarta pricken, som kommer lite närmare för var minut. Det sägs bara »min», det räcker.

— Fick du inte brev med Sascha Gregórovitch, att han skulle komma med första båt?

— Joo. Men de va väl inte så säkert för de. Om han ska ha nära pengar kvar, tro?

— Min har varit full å spelat bort över femti rubel på kort, sa Sascha Gregórovitch.

— Min spela bort över hundra i fjol. Men har han gjort'et i år me, så...

Hotfull skakning på huvudet, bistert ansikte. »Min» får det inte roligt om han slarvat, det begriper man.

Motorbåtens stänkande börjar höras, och efter den ser man en hel rad med tungt lastade roddbåtar. Vad kan dom ha köpt, tro? Hur mycket har dom tjänat? Hur mycket har dom supit opp och slarvat bort? Ack, det är så mycket att grunna på och

resonera om och gissa på och hoppas på, den väl-signade stunden man står där och väntar, att hela lasset där ute ska stänka sig i land. Närmre och närmre kommer det, nu börjar man kunna urskilja människorna på däck. Ungarna krigsdansa och tjuta i himmelens sky, kvinnfolken ta händerna från magen, böja sig fram och hojta och vinka och gallskrika frågor, som ingen hör och ingen har tid att svara på ens om de hördes. Det gör ingenting — ingenting gör något just då. Vilken underbar spänning det är, vilka underbara minuter det är! Äventyret liksom skälver omkring en, omkring båten där ute, omkring männen, som stå där på däck i roströda skinnkoltar och mössor på vildaste svaj. Solen skiner kanske på alltsammans, så floden lyser klarblå mot trädens höstgyllne prakt och de slocknade vulkan-käglornas skimrande snö, långt borta. Men över oss och över vår by höjer sig Kljútchefska stolt och konungslig med sin jätteplym av rök, som stiger rätt upp i himlens oändlighet. Det är fest i luften, äventyr och saga.

Så stannar motorn av och hela byn kommer sättande med andan i halsen, gamla och unga, lytta och vanföra, friska och sjuka. Man ur huse. Och långsamt och sävligt klampa fiskarna i land med sina höfthöga gummistövlar och så mycket säckar och last de kunna ta första gången. Stora karlar nu,

måtro, blanka i ögonen av vodka och glädje, dryga och säkra herrar, som stå för att det blir lite mat och välmakt i huset — som äga så gott som allt de se på. Säck efter säck bärs i land, låda efter låda.

Se här har du, min lilla fågel, mat så det räcker till nästa sommar och mer till! Det är ord att säga högt det inför alla människor, som bara stå där och voja sig över all härligheten. Och hustrur och barn klänga sig runt om den väldige tills han sannerligen står där som vore han drottning i en bisvärm. Det smäller och smackar av kyssar, det hojtas och skrattas, det pratas och frågas, det langas säck efter säck i land, låda efter låda. Kaptenen på båten håller på att bli rent vimmelkantig av allt han har att svara på, av alla väl hopvikta små brevlappar han måste plocka fram ur otroligt pösande fickors djup och dela ut åt hustrur, vars män inte kommit, av alla muntliga besked han blivit betrodde med, alla paket han lovat besörja. Stor och mäktig är han förvisso, lilla Sergéi Konstantínovitch, som vanligen är den, som bogserar Kljutchímännen. Han blixtrar med ögonen, han skrattar med alla sina små vita tänder, han smäller ihop de galnaste lögner om allt man frågar honom, han bryr fnissande ungdom för imaginära tillbedjare, som han träffat på sin väldiga färd ned- och uppför floden, han kysser på hand åt byns vackraste flicka. Det finns inte

sak, som han inte gör, Sergéi Konstantinovitj, under denna stolta och yra stund.

En timme efteråt ligger stranden öde och tyst igen. Bara Sergéis båt ligger där ensam och vaggar lite sakta i strömmen. Men i många små gråa stugor är det hejdundrande fest den kvällen, och hela byn är ute på vandring för att höra »nóvasti» — nyheter — och kanske möjligen i den allmänna lyckan få sig ett glas vodka. Till långt in på natten går det folk förbi vårt hus, en balalajka surrar ibland under stjärnorna och mjuka röster sjunga i vidunderligt sköna harmonier. Kanske är man lite »piano», lite vild och galen av vodka och livets härlighet, men sjunga kan man som ingen annanstans på jorden, sjunga måste man, när stjärnorna brinna så klara och månen går upp bakom vulkanen, så skuggan ligger bred och blå över alla små fallfärdiga, lutande hus.

*

Dagen därpå har Trifan Pávlovitj en stor dag. Handelsboden är så full med kvinnfolk, att det nästan är omöjligt att bana sig väg in. De slita och riva i tyger och spetsar och band, utbredda på disken i en fruktansvärd röra, så man nästan får hisnande sensationer av »total utförsäljning av högfina, sorterade, slitstarka kval». Handelsmannen, våt som

ett duggande regn, snor som en snok i hyllor och lådor, bjuder schangtillt på tobak och cigarrettpapper och säljer, säljer. Det dundrar av frågor och svar om priser och kvaliteter, om bredd och längd och tvättäkta färger. Kring kaminen, som brinner så det sjunger, sitta diverse karlar på huk, rulla cigarretter och spotta och driva förargelseväckande skämt med fnittrande flickor och städade äldre damer i schalet och en krans av snuviga ungar kring sig. Det skrattas åt allt, det frågas om allt, det provas, det synas, det dras, det tummas, det beräknas. Inte tal om att köpa socker och mjöl eller en usel flaska olja att steka i en gång, inte tal om flott och gryn och något som är vettigt och nödvändigt. Nej! Matéria, matériel! Allt det andra, det som är allvarligt och ingen fantasi fordrar, ha de flesta män redan köpt i Ustje för att slippa betala frakten, som läggs frikostigt på i Kljutchí. Men se tyg! Matéria! Sällan. Det är de inte betrodda till att köpa, det duger de inte till helt enkelt, det skulle allt bli snygga saker de kom hemdragande med. Å nej — nog måste det fruntimmer till för sånt!

Trifan Pávlovitch flyger som en besatt bakom disken. Allt vad man frågar efter har han, ty det kom en väldig ny sändning med Sergéis båt i går. Finns det ljusblått sysilke? Ned bakom disken dyker Trifan och smeker fram en verkligt ljusblå rulle, inte något urtvättat

blekt lafs, utan ljusblått, som är ljusblått, så det brakar om det. Finns det vit bomullsflanell? Trifan kastar sig med vildhet upp på en hylla och dunkar ned ett väldigt tygstycke på disken, virvlar upp några arschin, nyper ihop dem med vänster hand, lägger huvet på sned och ler. Finns det möjligen röda sidenband? En sekund — och en bunt sidenband så röda, att rödare finns inte, lyser på disken som en hibiscusblomma.

— *Vså* jäst! säger Trifan Pávlovitch med en röst, som nästan darrar av triumf. *Allt* finns!

Ja, allt finns. Men pengarna räcka inte så långt. Det är ett under, så kvickt de försvinna över disken ned i Trifans rasslande kassalåda. Käringarna jämra sig och kliä sig i huvet under schaletten.

— *Bosche moi!* säger en. Jag skulle ju haft till en söndagsskjorta till lill-Kostja också. *Bosche moi, dorogo, dorogo!* Min gud så dyrt, så dyrt det är.

Det får vara med lill-Kostjas skjorta. Och den fina blommiga huvudduken, som hon själv så väl behövde, det fick vara med den också. Kanske längre fram, om det blev bra jakt i vinter. Men då fanns det väl ingen matéria kvar?!

Jämmer och veklagan. Trifan håller lill-Kostjas blårutiga skjorttyg så ömt, så förföriskt ömt, att hans mamma inte kan stå emot till slut, när Trifan ordnat vecken för sjätte gången, så att alla rutorna riktigt

praktfullt komma till sin rätt. Lill-Kostja får sin söndagsskjorta, och mäkta elegant tedde han sig i den, när den väl blev färdigsydd. Ingen kan stå emot Trifan Pávlovitch.

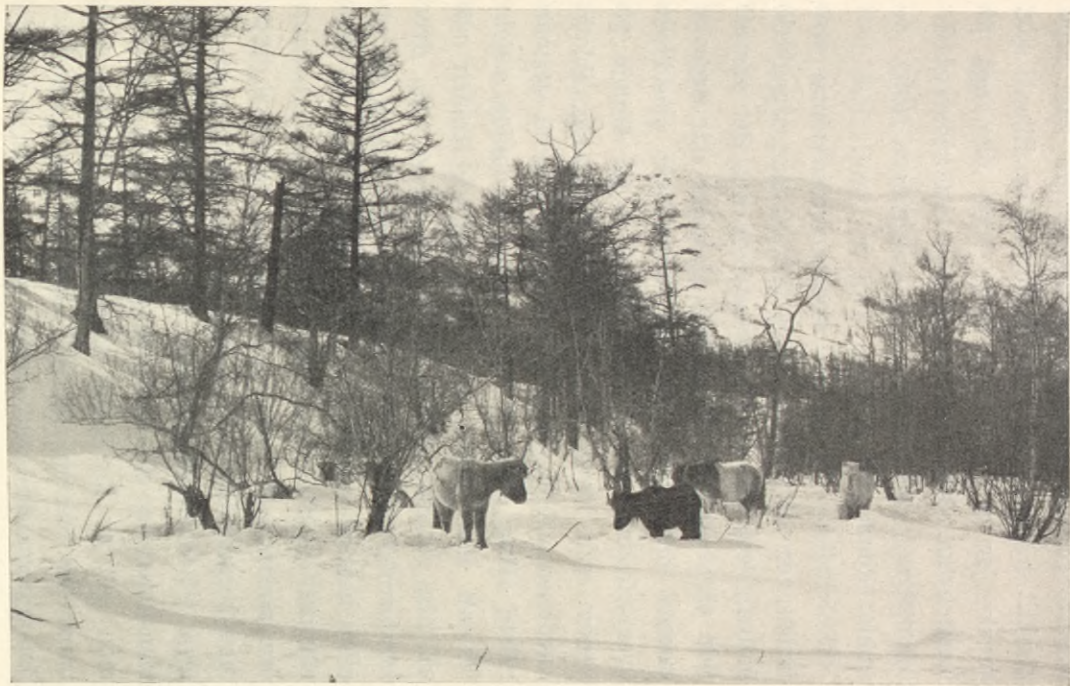
När dagen är slut och affären stängts, finns det inte mycket i tygväg kvar på hyllorna, och för resten ser alltihop ut som om en taifun, en riktigt sjungande, rivande kamtchatkataifun gått över hela lagret. Trifan inberäknad. Han är hes och väsende som en orm, och hans ansikte är blekt under fuktiga hårtestar. Men lyckligt. Serafiskt. Fyllt av de saligas stora och stilla frid. Det har nästan varit som förr. Nästan som om han stått hos Hudson-Bay, när jägarna kom hem från skogarna på våren med slädarna fulla med sobel och silverräv.

— Ahhhh! säger Trifan Pávlovitch och ser drömmande ut över förödelsens styggelse i boden. Ransche, Elisavjeta Danilovna, ransche! Förr — förr!

JAKT.

När hösten kom, var det också tid att tänka på vintersovlet. Så fort männen kommo från fisket rustade de sig till jakt uppe i bergen — jakt på vildren och björn och bergsfår. Då som först begrep man, vad alla hästar skulle vara till, som sprungo lösa och ystra på bygatan och födde sig själva året igenom. Så gott som åtminstone. Ibland, när snön vräkt ned i ovanligt stora mängder kanske de kunde få sig en hötapp till hjälp, men vanligen klarade de sig själva. Raggiga, oryktade, halvilda krabater voro de, men härliga att rida på, när man väl fått bukt med dem. Tämligen små, men större än ponnies och av mandschurisk ras, uthålliga till det otroliga, starka, envetna. Stall var en okänd lyx och arbete behövde de bara på höstsidan, när det bar av på jakt. Då sadlades de med hemmagjorda, högkarmade träsadlar, i vilka man satt på en mjuk kudde, spänd fast över remmen, som förenade de väldiga sadelväskorna, där proviant och ammunition förvarades. Bakom sadeln fästes tältet och den hoprullade sov-

Hästar på vinterbete.

säcken, geväret sköts in framför högra knät i ett särskilt hölster, och så bar det i väg. Eller i stig, kanske jag ska säga, ty vägar finns där inga på Kamtchatka. Det enda man har att rida på är björnstigar, upptrampade sen urminnes tider — smala, djupa och hårda.

De vindlade sig genom skogar och snår och voro farliga nog att befara i skarp fart, ty man såg aldrig botten. Vegetationen slog över dem, och det var att rida på vinst och förlust. Ibland kunde där ligga en gammal halvrudden trädstam, som hästen snubblade över, så man kanske åkte ända ut på öronen på honom och längre med om det ville sig, ibland kunde en väldig gren böja sig så lågt ned, att man måste slänga sig på sidan djupt nedanför sadeln för att inte sopas av, ibland kunde träden stå så tätt, att man fick kasta bägge benen upp över hästhuvet för att inte bli krossad. Allt i kraftig galopp eller hastigt sträckt trav. Heja bara! Det var terrängritt emellanåt, vill jag lova, så man inte hann dra andan, och hade inte sadlarna varit så djupa med karmar både fram och bak, så skulle man väl legat i backen många gånger om bara på ett par mil. Men roligt var det, och spännande var det, och när man satt av för dagen efter en tolv, tretton timmars ritt, så var det inte utan att man undrade, om morgonsolen skulle skina på annat än ens döda

stoff. Till en början kändes det så åtminstone. Sen blev man ju så van, att det just inte gjorde en någonting.

Det var något annat också, som gjorde dessa ritter lite särskilt livaktiga, och det var jordgetingarna. Red man först, så gick det väl an, för då hann man undan. Men de som kommo efter! Man kunde vara på en tundra och se vägen kanske ett par mil framför sig, man slappnade av och brydde sig inte om att sitta på spänn för trädstammar och annat otyg. Så med ett blir hästen som galen. Kastar sig ut till sidan i vilda språng, går på bakbenen, på frambenen, har alla benen i luften på en gång, bär sig åt som en verkligt förnäm cirkushäst från vilda västern och gör allt för att skjuta en på huvet från sin rygg. Ilskna getingar surra som besatta kring öronen på en, sadelväskorna lossna och slå en på benen, geväret dunkar och skaver en på knät. Å, det är småtrevligt riktigt! Kanske blir man stucken själv också. Och när man äntligen fått lite lugn på kräket och vänder sig om, så ser man de efterföljande i alla situationer och ställningar med hästarna snurrande och slående som om de fått koller. Nej, det är inte fridfullt att göra ridturer på Kamtchatka. Men det är roligt.

Hästarna ha sina egna idéer om lite av varje. Stannar man en stund, till exempel för att göra i

ordning en cigarrett eller ta sig en titt på omgivningen och inte svänger av, så kan det hända, att det djur man rider, plötsligt sätter sig. Som en hund. Sen lägger det sig. Det kändes obeskrivligt första gången. Är man inte kvick och tvingar upp det med tygeln, så *rullar* det sig, fullständigt obekymrad om ryttaren är på eller inte.

När man rastade för någon kortare stund och inte sadlade av, lade de sig alltid och ögonblickligen. När man sen skulle i väg igen var det bara att sätta foten i stigbygeln och bli svingad med upp. Bekvämt men konstigt. Skulle man över en flod, och det var mycket djupt, så hästarna måste simma, så kröp man helt enkelt upp på sovsäcken bakom sadeln och satt torr om både fötter och kropp. Lustiga djur var det och trevliga djur. När de gingo fria på bete följde de med en som små hundar och tyckte mycket om att lägga sig med huvudet i ens knä och bli kelade med. Somliga voro så vana vid jakt, att när björn kom i sikte och ryttaren drog geväret ur hölstret, så vände hästen av sig själv vänster sida till, så man bekvämt kunde lägga an. Skott blinkade de inte för en gång.

Vanligen gåvo sig jägarna i väg i små sällskap om tre, fyra stycken och hade ett par extra hästar med att packa bytet på. De kunde bli borta en tre, fyra veckor, beroende på jaktlycka och väder, och

Hästarna ha sina egna idéer.

när de sedan kommo dundrande genom byn i sträckt galopp, då voro de hjältar för dagen igen. Ungar gnodde efter kavalkaden i snubblande fart, alla förstubroar fylldes, och rykten började om en sekund att spridas, vilda och otroliga om sagolik fångst och livsfarliga äventyr. Dagen efter kunde man få se några hus dekorerade med uppspända fällar av björn, bergsfår och vildren, och det luktade förnämt och förmöget stek långt ut på bygatan. Sen saltade och frös man in i långa banor, och vintersovlet var tryggt. Har man får och björn och ren och lax i visthusboden, när floden börjar frysa till och den första snöstormen ryter fram över tundrorna, så finns det ingen fara att man dör svältdöden i första taget.

Jaktfärderna på floden efter änder och vildgås och svan voro dock de finaste. En vecka, två veckor, tre — vad gjorde det, hur länge man stannade ute! Tiden betydde ingenting på Kamtchatka. Man hade ingenting att passa, ingen som väntade, ingen som undrade. Sergéi hade åtagit sig att elda och mata hundarna, Agápia vattnade blommorna, något annat fanns inte, som behövde skötas. Matsäck hade vi med oss: ris och bröd och potatis och salt. Något mera var inte nödvändigt, ty vi sköto ju allt vad vi kunde önska i köttväg. Vi färdades alltid i »batt» — en lång, smal kanot, holkad ur en poppelstam — och en förunderlig farkost var det att glida fram i. Ricklig

I batt över floden.

och vinglig och full av elakhet och sattyg mot främlingen, men lydig, säker och snabb som blixten för den, som en gång lärt sig bemästra den. Uppför strömmen måste man staka den med långa störrar, och det var besvärligt nog, innan man lärde sig att stå upprätt i den smala för- eller akterstammen, som inte ens gav plats för ett par fötter i bredd. Det var knepigt till en början att lära sig balansera så smidigt med sin kropp och den långa stören, att man inte välvde hela härligheten runt och gick på huvudet i vattnet. Det är inte alldeles så pålitligt, att man inte gjorde det också till en början, utskrattad och avhånad av mästare i branschen! På sjöar och *med* strömmen använde man en paddelåra och satt bekvämt på en sovsäck i botten.

Kamtchatkafloden är väldig. Den är bred och lång och ganska strid på sina ställen, och vegetationen kryper ända ned till vattnet, där den inte är helt och hållet bortsvept av strömmen och en väldig, brant bank reser sig i stället — en bank, där man kan få se en mammutbete sticka ut, om man har ögonen med sig. På själva stora floden är det inte mycket byte att få, men det finns otaliga, vindlande små armar, som leda in till vänliga klarblå sjöar, eller som bara äro små frimodiga utlöpare för sig själva och efter ett par mil åter mynna ut i moderströmmen, som om de bara varit och sett sig

omkring lite för nöjes skull. Det är i dessa smala protókor som de kallas, som änder och gäss älska att hålla till. Vanligen brukade vi färdas uppför floden oavbrutet ett par tre dagar utan att skjuta något värt att tala om, för att sedan driva utför på otaliga omvägar och i väldiga bukter och utflykter. Bara några lättjefulla tag med en paddel då och då för att hålla kursen, hössor och ögon på spänn, snattrande änder bakom var krök.

Hösten därborta har varma, gyllene dagar och en luft så klar, att man ser mil och mil bort, och ändå tyckes allt så nära, att man nästan tror man kan räkka ut handen och röra vid de vita fjällbranterna runt horisonten. Mitt på dagen, när vi blevo hungriga, gingo vi i land och latade oss i solen, medan elden sprakade och tevattnet kokade. Och på kvällen, när det började skymma, slog vi läger på stranden, satte upp tältet, höggo ved till matlagningen, så allt skulle vara färdigt, när andsträcken voro över, och smögo oss bort till gröna, dolda platser för att vakta. Skotten knallade, tunga kroppar dunsade ned bland lövverket — änder och vildgäss, som skulle hjälpa till att göra vinterns matsedel lite drägligare för oss. När jakten var slut kunde det vara nästan mörkt, och vi snubblade tillbaka till lägret, hungriga och trötta.

En tändsticka sattes till det färdiga bålet, det knastrade i nävern av små blå, försiktiga lågor, så bredde de ut sig och blevo gula, röda, och en doft som av underbar rökelse spred sig i luften. Det var barken av en sorts pil, egendomlig för Kamtchatka, som sände ut denna vällukt, på en gång ljuv och lite bitter, men med all vildmarkens sötma i sig, all vildmarkens oändliga, vemodiga, starka sötma.

När vi ätit slängdes mer ved på elden, och vi lade oss på rygg i gräset och vilade i tystnad och härlighet. En efter en sprungo stjärnorna fram som små gyllene blommor på svart botten och flodens sidenblanka vatten speglade dem så stilla och klart, att det var som levde man i en rymd av stjärnor. Änder sträckte förbi med snabba, visslande vingslag, och då och då kunde man höra en vildgåsplog snattra högt uppe på väg söder ut. Men över alltsammans, över ändernas flykt och vildgässens brus, över det frasande ljudet av floden, som strömmade utför, över den röda eldens sprakande, stod luften liksom och skälvde av en sällsam, spröd klockton. Vita svanor, som sjöngo i natten. Sångsvanor. Om dagen kunde man se dem som farande snömoln mot himlens blå och hörde väl också deras lockrop, men då försvann ljudet och drucknade i alla andra dagens läten. Men på kvällen, just när stjärnorna tändes och allt blev tyst, då stod rymden fylld av deras rop, deras

sång. Och man somnade vid denna förunderliga kör, liksom sammansatt av små kristallklockor och sov, medan månen sakta, sakta steg upp bakom Kljütchefskajas topp långt borta, och elden knastrade lite stilla, med mörknande glöd.

Så väcktes man av gryningen och andsträcken till en ny, lång dag på strömmande vatten, där timmar och mil gled o lika snabbt, lika tyst, lika bekymmerslöst.

Jag minns de färderna som jag minns det härligaste på jorden. De vindlande flodarmarna, som voro likt gröna tunnlar, där strändernas träd mötte varann i ett tätt valv, och där ljuset var grönt och överkligt som i en dröm. Plötsligt kunde de mynna ut i vida, blå sjöar med vita bergskedjor glimmande mot allt det gröna. Då och då brakade ett skott och ekot rullade mäktigt och länge — så tystnad igen, ett plaskande av en paddel, en fågel, som kvittrade en liten höstsorgsen melodi, en gåsplog, som dånade över våra huvuden.

Det var härligt att leva då. Att vara människa.

BJÖRNJAKT I BYN.

En höstmorgon kom Agápia inblåsande. Hon hann inte hälsa en gång, bara sjönk ned på den väggfasta bänken innanför dörren och sade:

— Nu ä han dö! Elisavjeta Danilovna.

Jag frågade inte vem, jag frågade inte hur, jag bara drog upp händerna ur tvättbaljan, strök av tvällöddret på förklädet och sjönk ned på bänken mittemot.

— Nå!? sa jag bara.

— I går kväll sen det var mörkt. Vasíli Stepánovitch sköt honom. Han ramlade i huvet på honom från balagånen på gårdsplanen. Ja, inte riktigt i huvet, men så gott som.

— Var han stor?

— Stor! Agápia vaggar med huvudet och slår ut med händerna i en gränslös gest. Stor som en japanski bikk — japansk tjur — Elisavjeta Danilovna, och lika vild och lika galen. Gammal och slug och svart. Men nu är det slut i alla fall.

— Och väl var det! sade jag. Annars hade man väl inte kunnat få en mjölkskvätt här i vinter. Tala om hur det gick till.

Mer än en gång behövde man aldrig be Agápia om en sådan sak. Jag sköt fram tobaksasken och cigarrettpapperet, ställde ett par teglas och en syltskål på bordet och lite bröd, serverade det ständigt färdiga teet, och under allt detta forsade berättelsen ur Agápias mun; medan hon skickligt rullade och tände en cigarrett. Hon lyckades tala, även medan denna sista procedur pågick. Förhistorien är det bäst jag ger till en början, kanske.

Under hela hösten hade ko på ko blivit riven i byns omedelbara närhet av en djärv och omättlig björn. Ibland hade man funnit en halväten kropp uppe i skogen, när han kanske blivit störd av ett eller annat, ibland hade djuret helt och hållet burits bort, och man såg bara blodiga och väldiga spår, som ledde inåt vildmarken. Närmre och närmre hade han kommit byn — att det bara var en det var frågan om tycktes alldeles utom allt tvivel, ty spåren voro ständigt desamma. Inte mindre än tolv kor hade uslingen dragit försorg om på mindre än en månad, och en ko är ett nästan oersättligt värde för en kamtchatkainvånare. Det är dyrbara djur, svåra att få köpa och arbetsamma att föda, när allt man

kan skaffa i höväg är magert myrgräs och starr. Så man kan ju begripa, att det var en jämmer i byn utan all ände. Jägare lågo på lur och smögo på huk i buskar och snår, men inte så mycket som ett hår av en björn sågo de skymten av. Vaktade de i ena ändan av byn gick skogens illmarige konung och knep en ko i andra ändan. Till slut hade byrådet sammanträde och överläggning, och man beslöt att skicka ett utomordentligt sändebud till lamuterna — nomadfolket långt bort i de fjärran fjällen — som tillskrevos besitta en underbar trollmakt över vilda djur, i synnerhet över björn, och kunna läsa bort eller trola bort dem, så de aldrig vidare hördes av.

En skrivelse uppsattes till lamuternas byråd, i vilken det utlovades praktfulla belöningar till den, som ville rida ned till Kljutchí och laga så, att björnen försvann. Jag minns inte vad för något allt betalningen skulle bli, men det var en häst bland annat och mjöl och tobak och lite av varje, som ett lamuthjärta trängtar efter. En ryttare sprängde i väg med ilfart och kom tillbaka efter några veckor, men vad svaret blev förkunnades aldrig i byn. Dock fick jag höra det året därpå vid ett besök hos lamuterna, som säkerligen hade haft en underbar stund, när det författades.

Förtörnade över att de misstänktes sitta inne med häxkonster, trots att de sedan långt tillbaka tvingats tillhöra den höga och saliga grekisk-katolska kyrkan, hade de på sin förunderliga ryska svarat, att om byrådet i Kljutchí ville sända upp en man, som kunde trolla bort vargarna från deras renar, så skulle belöningen i allo bli furstlig: hästar och hundar och renar och dyrbara pälsverk.

Medan gräset växer dör kon — medan man väntade på lamuternas svar dogo korna ideligen, ideligen. Han, gammelfar Mischa, björnen, plockade dem som blommor till en bukett. Nu sist i veckan hade han gått rätt in i byn på ljusa, klara dagen och lappat till en ko med sin väldiga labb, så hon låg där stendöd på kyrkvallen. Och kvällen efter i skymningen hörde en kvinna, som bodde i utkanten av byn, ett besynnerligt krafsande utanför. När hon tittade ut, stod där en bjässe till björn och försökte helt lugnt ta sig uppför en balagán — en hög ställning, där lax hänges upp till torkning om somrarna och som ibland har ett litet skjul ovanpå, där den torkade fisken förvaras. Det luktade väl alltför frestande för Mischa, det där, och dessutom var han kanske trött på kött dieten och ville ha lite omväxling. Men när kvinnan fick se honom gav hon naturligtvis till ett illtjut i häpenheten, och det får man väl knappast undra på — ensam hemma var

Lamutkvinnor.

hon och inte kunde hon lugnt se på, hur all hund-
maten för vintern skovlades ned i en björnmage.
Så hon skrek i himmelens sky, och björnen lunkade
till skogs med ett rasande vrål och syntes ej mer
den kvällen. Men på vägen hade han väl mött ett

stackars oskyldigt kokräk, som på kamtchatkavis gick och vankade i all ensamhet, och så gick den till sällare marker.

Det var ruskigt snart att gå ut. Man vågade knappt gå ut på sin gårdsplan och hämta ett fång ved, utan att ha bössa med. Folk, som bodde lite avsides och långt bort i byn, tiggde ett par meters plats på golven hos vänner mitt inne i metropolen och släpade in sina bolstrar och husgeråd för att åtminstone våga sova i ro. Tolv behjärtansvärda män slöto sig samman och svuro, att antingen skulle de själva eller björnen förgås, och på kvällen drogo de ut i samlad trupp med matsäck och gevär och ammunition tillräckligt att skjuta hundrade björnar. Hela natten skulle de vaka och ligga i bakhåll på den stig han helst brukade använda på sina raider. Byn lade sig trygg. I morgon skulle ingen ko hittas riven, i morgon skulle gamlingen själv ha bitit i gräset. Jo, jag tackar jag! Någon ko hade han inte lyckats få tag på under natten, ty dem hade man installerat så gott sig göra lät i de fallfärdiga, kolmörka skjul, som under den strängaste vintern brukade tjäna som ladugårdar. Men med djävulsk slughet hade han anat försåt och smugit sig in från ett håll, där han aldrig förut haft sin gång, och så hade han i lugn och ro skövlat en hel balagán på dess innehåll, rivit om-

kull det lilla huset på dess topp och styrt till så det var ett herrans spektakel.

Jägarna gävo sig inte. Kväll efter kväll, natt efter natt vakade de, men utan resultat. Han gjorde narr av dem, lurade dem, smög sig förbi dem så tätt, att de hörde flåset av hans andedräkt och grenarna, som knäcktes, men ibland trodde de, att det var någon kamrat, som ändrade plats, ibland kom ljudet från sådana platser, att de inte vågade skjuta av rädsla att träffa varann, och ibland kunde det också vara en ko, som helt fridfullt och intet ont anande lunkade vägen fram: Det var så nära, att de skjutit en ko en skymningsstund, att ett par av dem redan hade fingret på trycket, men så lyste en vit fläck till i dunklet och kostackarn spankulerade vidare, utan en aning om hur nära ögat det varit. Det hade varit fasansfullt för dem, om de verkligen skjutit kräket — som om det inte redan fnittrades nog i byn i otillräcklig förstulenhets åt de snopna jägarna, som var afton drogo ut så morskt och var morgon kommo hem så ynkligt slokörade. Ja, det var ett elände!

Så hände det sig, och nu kommer jag till Agápias nyheter, att kvällen förut kvinnfolket i sista huset, som var en av de få, som stannat kvar i sin del av byn, åter hörde ett konstigt ljud utanför. Den gången skrek hon inte, och inte var hon ensam heller, utan

hon sade till sin man, som just kommit hem från Ustje med båten full med vinterförråd, att han kanske borde gå ut och se efter, om det var någon vid båten. Men som det hunnit så långt nu, att man inte gick utom dörren, utan att hå bössa med, så tog han geväret och smög ut för att se efter. Det var stark skymning, och han såg ingen nere vid båten, så han tänkte just gå in igen, då plötsligt ett väldigt brakande hördes från balagán, ett ilsket vrål, och han hann nätt och jämnt hoppa åt sidan, så han inte fick en stor, luden klump rätt i huvudet på sig. Det var björnen, gammelfar själv, som kom rakande med buller och bång. Den gången kunde han inte rädsla sig. Han var väl så förvirrad av fallet och dundret, så han inte hann samla sig kvickt nog, och innan han kom sig för med att löpa till skogs hade han en kula i hjärtat och stöp på fläcken.

Men jägarna hade han i alla fall lurat in i det sista och smugit förbi på sataniskt lätta fötter.

Agápia drog mig med för att se på odjuret. Och jag gick från tvätt och allt utan ett ögonblicks tvekan. Han var redan styckad, när vi kommo — en väldig, en enorm bjässe med kolsvart fäll och fötter som var halvmeterslånga.

Vi åto en del av honom som biff och kåldolmar. Han var mycket fet och mycket, mycket hårdtuggad. Frid över hans segslitna minne!

V Ä N N E R.

Så småningom fingo vi en hel del vänner, som ramlade in på alla timmar av dygnet. Där kom doktorn, Alexander Ivánovitch. Pustande, leende och godmodig trädde han in i vårt lilla kök, kysste på hand och bugade och sårade ens hjärta med eldiga blickar ur sina små fettögon. Oemotståndlig. Alltid. Hans skratt mullrade som ett litet utbrott i »sopkan» — vulkanen utanför mitt köksfönster — hans feta röst väste lite astmatiskt, men ack, så ömt. Han var sådan, att han *kunde* inte tala med en som var kvinna född, hade hon så varit hundra år gammal och vederstyggligare än något på jorden, utan att hans röst smekte, han's ögon förföriskt logo. Han hade alltid krage och alltid *ren* krage, vilket var något fullständigt fantastiskt på Kamtchatka, han gick aldrig i landets ograciösa fotbeklädnad, som mer liknade trulsiga säckar, dragna på benet, än något annat. Han hade galoscher och fina läderskor, han hade *pressade byxor*, han hade utsökta halsdukar och kråsnål, och han var ren om händerna och nag-

larna, och när han drack te krökte han sitt lillfinger till den grad superelegant (och det var en stor rubinring på fingret till!) att man nästan inte vågade se på det en gång. Han hade rest, han talade tyska, han sade att han även kunde tala latin flytande, men han visste inte vad »verbum sat» betydde eller »gutta cavat», så jag vet inte, hur det var med den saken riktigt. Franska kunde han *läsa* alldeles obehindrat, sa han, men han ville aldrig låna någon fransk bok av oss. Det tråkade ut honom, sa han.

I alla fall, så hade han rest lite varstans. Han hade varit i Italien. Han hade sett Vesuvius. Jag är glad, att det inte fanns någon italienare inom hörhåll, när han talade om Vesuvius. Det hade nog varit bleka dödens minut för herr doktor Alexander Ivánovitch Baséeff är jag rädd. Han faktiskt bad att få spotta, när han bara tänkte på Vesuvius. Något så ynkligt, något så absolut genomlöjligt som den där lilla pluttvulkanen, när man kom så gott som direkt från Kljútchefskaja, det övergår mänskliga uttrycksmedel att ens försöka skildra. Han hade haft några tyskar i sällskap och de, stackars uslingar, hade nästan krupit ur skinnet av hänförelse över eländet. Så han skrattade ut dem, så han fullkomligt plattade till dem, när de började på med sina wunderschön och sånt! Han brukade klucka och

mullra och dallra med hela sin enorma kropp, bara han tänkte på det. Jag minns, att jag ibland kunde titta stort och tankfullt på honom och undra för mig själv, att de inte knuffade honom i kratern med en gång. Det tror jag, att jag hade gjort. Om jag äntligen fått skåda Vesuvius och så någon hade stått bredvid och sagt, att det var en liten löjlig pluttvulkan. Jag vet ju inte, men jag *tror* att jag kanske gett honom en liten puff.

Alexander Ivánovitch var i alla fall en verklig ljusglimt under långa mörka, snöstormsrytande vint-rar. Han gick på jakt i byn en liten försynt smula, det gjorde han visserligen, men han friade allvarligt och stönande av kärlek bara till en. Hon ville inte riktigt ha honom, Anastasia Petróvna, men hon ville heller inte riktigt säga nej. Hon var nybliven änka, och fast hon bara var ett par och trettio år hade hon en dotter som var sexton. Anastasia Petróvnas historia ska jag tala om sedan, den var sällsam nog, och själv var hon det galnaste, vildaste lustigaste lilla kvinnfolk jag tror jag nånsin sett.

Doktorn älskade henne, så han höll på att ta livet av sin hushållerska med pressvecken på byxorna. Anastasia log och tog emot de hyllningsoffer han lade ned vid hennes små fötter, men bakom hans rygg gjorde hon de fruktansvärdaste grimaser ett mänskligt ansikte kan förvridas till. Ibland kunde jag

bli fullständigt som förstenad av hennes skicklighet i denna bransch och bara stirra som bergtagen — vände sig då doktorn om för att se, vad jag tittade på så stelt, så återtog hennes ansikte på ett mirakulöst sätt sitt vanliga uttryck, och hon log så oskyldigt som en ängel mot honom. Han försökte att locka henne på alla möjliga sätt, stackars Alexander Ivánovitch. Ibland brukade han gå till hennes hus på kvällen och spela ett intelligensfritt sällskapsspel, som kallades »latú» — möjligen ryska för lotto? Och när han skulle betala de små summor han chevalereskt förlorade, drog han upp en väldig, tjock, tillitsväckande plånbok och bläddrade nonchalant i stadiga sedelbuntar. Ryska sedlar i någon mån, men mest japanska och amerikanska. Ryska pengar tror just ingen på numera där ute. Man har blivit så lurad och bedragen på dem många gånger, att de inte längre inge något förtroende. Men japanska och amerikanska! Bottenlös respekt för dem.

Så doktorn visste nog, vad han gjorde, när han kväll efter kväll satte sig att räkna utländsk valuta i sin älskades närhet. Anastasia var grundfattig, Anastasia älskade lyx och glädje och fina kläder, hur skulle hon då kunna stå emot såna skatter! Han hade guld också — fina, blanka 20-rublar, som han drog fram ur en liten påse och långsamt staplade upp framför sig. Liksom på skämt. Men alltid med

ett öga på Anastasia. Jag fick aldrig se det där själv, men Anastasia brukade komma hem till oss och härma honom så utstuderat, att vi till slut måste be henne sluta för guds skull, medan vi ännu hade några krafter i behåll. Nej, stackars Alexander Ivánovitch, det var inte lätt att eftersträva Anastasia Petróna, det fick han erfara. Hon flörtade med allt, som manfolk var, gäckades, grimaserade, dansade, gjorde narr och hade gudomligt roligt. Hon lämnade Kamtchatka, när jag varit där ett år, och doktorn hittade ögonblickligen en ny, skön änka, som han då äntligen blev gift med. Men gud, så många suckar han dragit i mitt kök!

Anastasia hörde också till dem, som virvlade in då och då, och som givet räknades till husets vänkrets. Hon och hennes dotter, Vera Ivánovna. Agápia var ju en institution, så henne räknar jag inte, hon var ut och in tio gånger om dagen. Och lilla Sergéi förstås. Och Serafima, som höll utkik från sin förstubro och kom som ett skott, så snart hon såg någon av intresse gå in.

Så var det Abdulla Silénoff, tatarerna, som bodde långt bort i byn, men som aldrig gick förbi vårt hus utan att komma in. En underlig typ, Abdulla. Lång, smal med svarta, dystra ögon, nästan slät-rakad i huvudet, som Mohammeds efterföljare äro, och med ett ansikte, som var både behagligt och

obehagligt. Det var något hedniskt över honom, jag kan inte förklara vad jag menar på annat sätt, något utsägligt grymt över hans mun, när den var slutet, något som gjorde en rädd, utan att man kunde förklara varför, något slutet, mystiskt, något vilt och farligt, som om han vore ett halvtamt rovdjur. Till att börja med avskydde jag honom så innerligt, att jag helst gick ur rummet, när han kom för att hälsa på, men så småningom vande jag mig vid honom, tog emot honom, till och med när jag var ensam hemma, och började ha roligt med honom, när jag väl kunde stamma fram lite begripliga ryska glosor. Han hade humor. Och när han skrattade ströks allt det, som skrämde mig, bort på något sätt. Ögonen ljusnade och munnen blev som en frisk och glad gosses med glimmande vita tänder. Han var ganska osedvanligt intelligent också och kunde berätta mycket och intressant, om det föll honom in.

Han hade varit »kommersant» före revolutionen och rest över hela Kamtchatka med sina hundsläddar och sitt lager. Rik hade han varit också, och ännu hade han som ett minne från den tiden sitt stora, välbyggda hus. Nu visste egentligen ingen vad han levde på, men alla visste, att G. P. U. hade ögonen på honom alldeles särskilt, och att han måste akta sig mycket väl för att inte råka illa ut. Själv ryckte han på axlarna åt alltsam-

Hemliv.

mans, levde som alla andra i byn på fiske och kanske litet jakt, hade ett förstklassigt hundspann och gjorde då och då mystiska resor till Ustje. Agápia sade åtminstone, att de voro gränslöst mystiska. Jag vet inte. Men han var snäll mot mig och brukade alltid ha någon liten besynnerlig sak med hem till mig, när han kom från de där färderna. En gång fick jag en ljusblå spole att slå frivoliteter med minns jag. Fastän jag kunde ju inte slå frivoliteter mer än en kalv. En annan gång fick jag en ask puder, som herren allena vet var han rotat reda på någonstans.

Vi lärde Abdulla spela bridge, och det gick utan svårighet, ty han var känd som en av Kamtchatkas skickligaste kortspelare. Varje lördagskväll efter

bastun kom Abdulla seglande nyrakad och renklädd, och så spelade vi. Någon av husets manliga invånare — jag vet inte vilken, ty båda nekade — hade lurat i honom, att det allmänna tilltalet för damer i Sverige var »älskling», och det tyckte Abdulla var trevligt. Han visste inte vad det betydde, utan trodde det var vårt lilla sätt att säga fru på. Varför han på det mest outsägliga sätt kallade mig »älschking» när helst vi träffades. Hur olustig och nere man än var, så fanns det ju inga möjligheter att återhålla ett blekt leende, när Abdulla öppnade dörren, travade in och sade:

— Sdrasvitje, älschking. Kak storovjä sevodnja? God dag, älskling, hur står det till i dag?

Han blev till ett sorts inventarium, Abdulla, och många goda tjänster gjorde han oss under årens lopp. Han var frikostig på något sätt, när det föll honom in, och impulsiv. Aldrig ska jag glömma en vinterkväll, när han var hos oss och jag kom att säga, att jag var så ledsen för jag inte hade några krukväxter att lysa upp rummen lite med. Han skrattade och tyckte jag var löjlig, och jag blev riktigt förargad på honom till slut. Så gick han då sent omsider, och vi började gå i säng lite var. Det var tjuguatta grader kallt ute och mörkt som i en säck. Plötsligt bankar det på ytterdörren, och min man gick och öppnade. Utanför stod Abdulla med en

härlig, blommande fuchsia. Han körde in den genom dörren och sade, att den skulle »älschking» ha, och så rände han hem igen. Inget papper var det om, vägen var inte så kort från hans hem till vårt och det var tjuguatta grader kallt!

Stackars arma lilla fuchsia! Det hjälpte inte att göra någonting. Dagen därpå var den bara en svart, slemmig massa, och jag kunde ha gråtit tårar över manfolks obetänksamhet, om jag inte nästan gråtit dem över Abdullas vänlighet. Ja, Abdulla, mycket skulle jag sedan försöka förlåta dig för den fattiga, frusna blommans skull.

*

Vem ska jag tala om härnäst. Jo, naturligtvis — Grünau. Hur kan jag bara fundera på det! Grünau var lettländare och det gladaste, trevligaste, bekymmerslösaste i hela Sibirien, det skulle jag inte vara rädd att gå ed på. Han hade varit sjöman i sin ungdom och farit på alla hav, han kunde lite sjömansengelska, och när han trädde in var det som en vind från havet själv kommit blåsande. Pengar hade han aldrig, maten var det si och så med hemma, allt vad han tog sig för gick på tok. För han ned till Ustje och skulle tjäna pengar på fiske, så kunde man ge sig vad som helst på, att han skulle råka ut för det värsta, som kunde hända en fiskare.

Där var gränser uppdragna på stränderna, nedanför vilka fiske var förbjudet, därför att laxen där stod så alltför tätt, att det gick illa åt beståndet. Uppsyningsmännen knattrade runt i motorbåtar för att tillse, att lagen efterföljdes, men så fort en båt varit och inspekterat, så var det vanligt, att fiskarbåtarna smeto förbi det förbjudna strecket och hävade in tusentals laxar på ett enda kast. Vanligtvis lyckades äventyret utmärkt, men någon enstaka gång åkte en syndare fast och miste då allt — nät, båt och fiskerätt. Och fick stränga straff till på köpet. Naturligtvis blev Grünau huggen redan tidigt på sommaren och kom hemdinglande till Kljutchi med en motorbåt på uppgående.

— Tjort! sa han, och ruskade på huvudet. Tjort! *Vså* propall! — Fan! *Alltihop* har gått åt skogen!

Och så runkade han på huvudet igen, suckade ett slag och lade så nacken bakut och skrattade, så det ekade.

— *Nitchevo!* Serovno idiott pamalenko. — Strunt i det. Det klarar sig väl ändå.

Han var mera lik mr Micawber än någon levande människa jag träffat. Alltid full av tillförlit och förhoppningar, att något skulle »turn up». Och mycket sällan kom hans blida tro på skam — det hände alltid något, när situationen såg som mest förtvivlad ut som gjorde, att han klarade sig. Som alla sjömän

var han otroligt händig och kunde göra ungefär allt vad som kan göras med ett par händer. Han sotade, han murade spisar, han byggde båtar, han byggde hus, han knöt nät. Egentligen hade han stark motvilja mot arbete, men då och då måste han förnedra sig och hugga i med lite vad som helst för att skaffa mat till huset. Han talade alltid vitt och brett om vad han skulle göra.

— I vinter ska jag ligga ute och jaga, kunde han säga och se mäktigt pampigt ut. Jag vet var det finns *kusligt* med rävar. Dom springer omkring som om det vore harar. Dit ska jag i vinter.

— Men ni har väl inte tillräckligt med hundar, Pavel Dmitrivitch? kunde någon av oss grymt säga.

— Hundar! sa Grünau. Hundar! Tjort! Jag har fyra hundar. En ä lam och en ä halt och en vill inte dra, men den fjärde ä *fin*. Ha, ha, ha! Jag ska mura en spis åt Pachómov, så lånar han mig två hundar. Det blir sex. Så ska jag laga nät åt Anna Fédrovna i vår — där får jag en. Det blir sju. Och så tänkte jag fråga, om jag inte kunde få lämna en vjaska júkkula här och få låna en — det blir åtta. Fler behöver jag inte.

En vjaska júkkula — det är femtio torkade och kluvna laxar till hundmat. Men vi hade mer än vi behövde, och hundarna skulle vi också ha själva till en lång färd upp till lamuterna.

Grünau såg fundersam ut ett ögonblick.

— Ska ni till lamuterna? frågade han om en stund. Då följer jag med. Jag ger tusan i jakten. Man kan köpa skinn hos lamuterna och tjäna pengar — uuuu-sches med pengar.

Usches var Grünaus favorituttryck, och han använde det på de mest befängda ställen. Det uttalas, som alla u i ryskan med djupt o-ljud och betyder otäckt, vidrigt. Tror jag åtminstone, men jag har aldrig hittat det i något lexikon, så det kan gott vara ett specialuttryck för Kamtchatka. Där användes det i alla fall i den betydelsen, och Grünau uttalade det alltid på ett säreget innerligt och djupt känt sätt. När han nu plötsligt slängde sina stolta drömmar om ett jaktbyte av hittills okända dimensioner, så var det just precis vad man kunde vänta av honom. Alltid färdig för nya äventyr, alltid anande vilda möjligheter i det okända.

— Men hundar då? sa vi. Det är en väg, som är både farlig och gränslöst besvärlig. Man måste ha förstklassiga hundar uppe i fjällen.

— Hundar! Grünau skrattade föraktfullt. Hundar ordnar sig alltid. Får jag följa med bara så?

Jo, han fick visst följa med. Vi skulle ju bekosta lotsar och sådant, så han visste ju, att han skulle komma säkert fram. Men aldrig trodde vi väl han skulle komma! Han brukade prata och orera, och

Grünau kör ved.

man tog honom med ro, när man väl lärde känna honom. Men sannerligen! Han *kom* med, och maken till hundspann har väl få ögon skådat. Åtta utgallrade eländen, magra så ryggraden stod upp genom raggen och med selar, så hopbundna med snören och tygbitar, att det riktigt rös i en, när man tänkte på avgrunderna man skulle upp- och nedför. Men Grünau sa:

— Nitchevó! Idiott pamalenko! — Strunt, det går så sakteliga!

Och gick gjorde det. Så sakteliga. Han kom en bra stund efter oss till lägren, men kom gjorde han, lika glittrande glad som om han haft Kamtchatkas finaste hundspann. Och han åt av vår matsäck och berömde min matlagning, så det var ju inte planer att be honom hålla sig till sin egen. Och han sov i vårt tält, som om det varit den naturligaste sak i världen, och han lagade sina selar med prima remmar, som vi tagit med i reserv, och då och då lånade han en extra jukkula att pigga upp sina stackars hundskelett med. Ibland blev han dyster framåt kvällen, när det varit en extra ansträngande dag. Då suckade han och talade om hustru och barn och hur härligt det skulle bli att komma hem igen. Och då skrattade vi åt honom, för det var inte möjligt annat. Hur han bar sig åt, så vilade det en stilla komik över honom, som var oemotståndlig.

Hans hustru lydde namnet Dosa, vilket uttalas precis som vårt svenska dosa, och hon var ett nummer för sig. Liten och rund och rosig med svart hår och brunrå ögon. Agápia och Serafíma sa, att hon var mycket lätt på tråden, och det kan allt hända det. Doktorn har sin gång där, sa Agápia, och blinkade långsamt med ett outgrundligt öga. Flera har sin gång där, sa hon, och blinkade med det andra. Och sanningen att säga, så brukade Grünau i dystra ögonblick anförtro mig detsamma. En jul, när han var modig av vodka och inte tålde några konster, så hyvlade han om sin Dosa rätt så rekorderligt, så hon sprang hem till sin mamma, med den oundvikliga fjäderbolstern under armen. Men den tolv-åriga dottern stannade kvar hos pappa Pavel och tog hand om honom. Tills Dosa så småningom lunkade hem igen, och allt var frid och fröjd och salig försoning.

Dosa var för resten ingen oäven husmor. Hon höll rent och snyggt i hemmet långt mer än kamtchadaler i allmänhet — hon var infödd — och så bryggde hon den bästa bragan i byn. Braga är namnet på en dryck, som jäses av bröd, humle, ris och socker, och är förbjuden i lag efter revolutionen. Den smakar så milt som blicken ur en ängels öga, men dess verkningar äro fruktansvärda. I synnerhet dagen efter. Det ska vara ryska magar, som tåla denna förrädiska

fuktighet — vi svenskar lärde oss snart att nalkas den med yttersta försiktighet. Hela vägen till lamuterna talade Grünau och drömde inte om annat än att komma hem och finna en ankare färdigjäst braga. Det hade Dosa lovat honom vid avfärden. Han talade om denna braga, så det nästan tårades i våra ögon, och när han på en ödslig fjällplatå mötte en lamut, som skulle ned till civilisationen, så måste han stanna och tillskriva Dosa en av dessa underbara Kamtchatkabiljetter, som ständigt voro på väg landet runt. En papperslapp, som sedan veks till en trekant och förseddes med adress. Oförseglad. Alltid. Bara lite knepigt höpviken. I detta brev skrev han endast och påminte om bragan.

Han reste hem ett par veckor före oss, och det sista vi hörde ur fjärran var: »Braga!»

Stackars Grünau. Med hans vanliga tur hade Dosa brutit benet samma dag han reste, så hon låg på sjukstugan, när han kom hem. Och bragan, som han drömt om i många veckors tid, den fick han inte smaka en droppe av. En av de lånade hundarna — den bästa — kom loss en natt och hittade ett rävbete fullt med stryknin, och så var det slut med den. Men Grünau, han sa bara:

— Nitchevo! Idiott! Det ordnar sig.

Längre fram på vintern satte han rävsaxar och lyckades fånga några djur. En hund till dog för

honom. Det gjorde ingenting, det var bara bra, sa Grünau, så fick han rävbete. Men hur han nu donade med sina rävar och sitt bete, så kom polisen och tog honom en dag — polisstyrkan Iván Vasilitch. Han hade blivit anmäld av en ovän för att ha lagt ut stryknin, som är strängeligen förbjudet och med högt straff belagt. Det fanns väl nästan inte en jägare, som inte begick detta brott många gånger under vinterns lopp, men vanligen kommo de undan oupptäckta.

Naturligtvis åkte Grünau fast, just som han körde hem från skogen triumferande med en ovanligt vacker korsräv i släden. Full som ett ägg med stryknin. Förbud på jakt och strängt straff i sikte.

Nitchevo! sa Grünau, det var ett sabla knåp att jaga. Ingen rast ingen ro, bara springa och passa dom fördömda fällorna. Nu kunde man slå sig till ro och värma sig bland kackerlackor och käring. Det ordnar sig alltid. Idiott pamalenko!

HUNDAR.

När man talar om Kamtchatka och, framför allt, när man tänker på det, så ser man för sin inre syn så många olika ting. Det är knappast människorna, som först och främst kommer för en — det är rykande vulkaner och vida sjöar, det är väldiga, svarta floder och gröna stränder, ropande, vita svanflockar i det blå och långa, buktande, smala vägar över milsvida, snötunga tundror. Och på vägarna drar ett tåg av slädar och hundar ut i oändligheten.

Hundarna. Jag tror det är de, som starkast etsat sig in i ens sinne, som göra ens hjärta lite ömt och varmt av en sorts tacksamhet. Vad vore man där borta utan hundarna, när den långa kalla mörka vintern kommer, och allt är dött och fruset! Hästar kan man inte använda, de äro för tunga. Snön ligger för djup och vägar finns det inga och inte heller någon möjlighet att medföra foder till ett så stort djur för långa, ödsliga färder, där man kanske på veckor och månader inte möter en människa, inte ser en människoboning.

Hundarna är räddningen. De äro så lätta, att ett skidspår bär deras tyngd, snabba och uthålliga till det otroliga äro de också, deras föda kan packas samman i en släde, tillräckligt för veckor — torkad lax är lätt och tar inte så stor plats — de gräva ned sig i snön och sova varmt och gott är det än aldrig så kallt. Tunga lass dra de, tåliga äro de i all sin vildhet, och vilda äro de i all sin tamhet, ännu med vargblod i ådrorna. I varenda liten by hela Kamtchatka utöver äro gårdsplanerna framför husen fulla med hundar, och alltid är det hundgläfs och hundtjut i luften året runt.

Tjugufyra hundar hade vi utanför vårt lilla hus. Tjugufem, om man ska räkna riktigt noga, men en hund mer eller mindre betydde just ingenting där. Den tjugufemte var en valp, en tik, av bästa slädhundsblod och vi väntade oss en hel del av Kraska, som hon hette. Dyr var hon — två moraknivar, flera meter fin ståltråd till harsnaror och två rullar vit sytråd, nummer 40. Det låter kanske inte så mycket för svenska förhållanden, det kanske blev 2:50 alltsammans hopräknat, men för Kamtchatka var det ganska svindlande. Till och med ett par meter ståltråd kan inte värderas, när ingen ståltråd står att uppbringa och hararna löpa tätt i skogarna. Så Kraska var dyr. Och fin. Och den tjugufemte hunden noga räknat.

De andra voro gamla, säkra, väderbitna kumpaner, sluga som den onde själv, när det gällde att klara sig från tråkigt arbete, men snabba som vinden om föret var bra, och de vita tundrorerna lågo och lockade i månsken eller sol. I synnerhet i månsken. Då sprungo de som besatta, lite rädda för sina egna skuggor, lite rädda för tystnaden kanske, lite gripna av det blåa skimret och av viddernas oändlighet, kanske. Vad vet jag. Kanske det bara var rena livslusten, som stegrades i det döda ljuset och kom dem att flyga som rastlösa andar. Det var strålande härligt att vara ute då. Kallt så det bet, tyst som i de dödas land, bara knarret av slädens medar, som gled i ett smalt, blåskuggigt spår. Långt i fjärran fantastiska kedjor av skyhöga, utbrända vulkaner.

Som en slingrande orm följde det långa hundspannet vägens bukter, och själv satt man klädd i renskinn från topp till tå, med bromsspaken i handen, och tänkte just inte på någon världens ting. Bara satt där och följde med slädens svängar och hörde ingenting mer än hundarnas flämtande andedräkt och medarnas rassel, medan all skönheten omkring en liksom sjönk in i en, fyllde en med tystnad och en sorts nästan skygg bävan för allt det man kom så nära. Man kände sig stenålders på något besynnerligt vis. Och hednisk. Som om det inte fanns något annat på jorden än denna vildmark, dessa

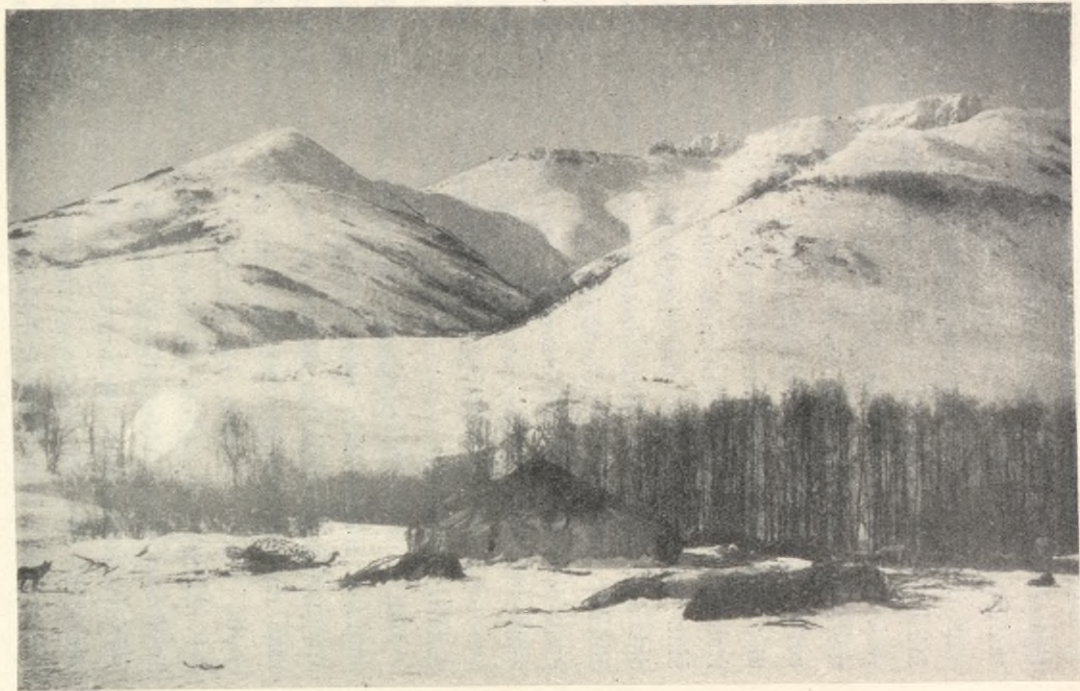
halvvilda djur, som motvilligt lätit sig tånjas av människan.

Det var, som om man nyss stigit ur en grotta och var på väg till en annan. Så långt ifrån var det inte heller. Och knappast någonting fanns det i hela ens utrustning, som var annat än stenålders. Det fanns inte en spik i släden; bara vidjor och remmar, lasten var hundfisk och matsäcken till en själv var rökt fisk och bergsfärkött. Man var klädd i hudar från topp till tå, inifrån och ut, och hundarnas selar voro av ogarvat sälskinn liksom draglinan. Stenålders alltsammans. En grottmänniskas utrustning i en grottmänniskas vildmark. När vi stannade skulle vi göra upp eld i en skog och halstra vårt kött och vår fisk på glöden, vi skulle rulla ut våra

Hos lamuterna.

sovsäckar av björnskin eller renfällar och krypa ned i dem med stjärnor till tak och månen till lykta. Eller kanske kommo vi fram till en lamutjurta på kvällen och fick vår kvällsmat av halvrått kött i ett trätråg, utan salt, utan bröd. Bara fingrarna att äta med. Jurtan var av hudar, i mitten brann en eld med flygande röda gnistor upp mot rökhålet, och runtom sutto och halvlågo människor som mest av allt liknade vildar med sitt sträva svarta hår, sina breda kindknotor och små stickande svarta ögon. Blodet rann rött och varmt ur det halvraa köttet, som ångade i träträgen, det droppade om fingrar och haka, och obegripliga, hesa strupljud trängde

Lamutjurta.

ur deras munnar. Stenålders. Och utanför stod vita, tiggande tundror och svarta skogar, skälvande i blått månljus.

Å ja — långt, långt borta var man från tjugonde århundradet, tusentals år borta. Saknade man det? Nej, knappast. Till en början var det kanske lite underligt att bo i ett land, där ett tågsätt aldrig rullat fram, där ett bilhjul aldrig satt sitt märke, där stigar, trampade av skogens djur voro de enda framkomstmöjligheterna, men man vande sig lätt. Man fann snart, att man levde lika bra utan allt det där, som man förut trott var nödvändigt. Man dödade själv det man önskade till föda, man stoppade sina kuddar med svandun och sina golv täckte man med björnhudar, sin ved högg man i skogen, och av hudar beredde man sina kläder. Det var så enkelt, så riktigt.

Man tänkte inte mycket, man arbetade inte med någrå problem, men man kunde gå i oro kanske, att man inte skulle få jästen så bra denna gången som den förra man kokade, att elden i rökhuset skulle slockna under björnskinkan och laxen, att det skulle komma ett askregn från vulkanen och fördärva tvätten, som hängde ute till tork, att ledarhunden inte skulle bli bra igen från sin fotskada. Sånt gick man och tänkte på. Drömde man en dröm, så tog man inte Freuds drömtydare till hjälp och

hittade ohyggliga och fasansfulla komplex. Nej, man sa: »I natt har jag drömt om småbarn, så nu ska ni se, att allting går på tok i dag.»

Så enkelt och okomplicerat blir livet, när man lever det lite stenålders.

Hundarna voro tjudrade utanför i dubbla rader. Tjuderpålarna stodo så långt ifrån varann, att ingen hund kunde nå den andra, sträckte han än aldrig så i sin kedja. Annars blev det vilda och blodiga slagsmål av, trots det att alla slädhundar äro kastrade och bär synnerligen feminina namn. Kamtchatkahunden liknar mest en lapphund, men är bra mycket större och grövre. Hos de flesta finns det väl liite vargblod i ådrorna, men man ska akta sig väl, att man inte får ett spann, där vargen ligger alltför nära som stamfader. De bli farliga då. En människa, som kanske halkar och stupar mittibland dem, har inte stor chans att komma undan med livet, och jag känner mer än en, som i allra sista minuten haft en kamrat att tacka för, att han sluppit undan bara med bett och hugg över hela kroppen. Vild-djur!

Är det något jag skulle vilja be att bli bevarad från, så är det att bli reinkarnerad som slädhund på Kamtchatka. Varg eller inte varg bland mina förfäder, så skulle jag säkert i alla fall göra mig olycklig, om min herre och husbonde råkade falla

omkull med mig inom räckhåll. Jag skulle bita och klösa och riva, tills jag inte orkade mer, och om det också blev döden för mig själv, så skulle jag vara lycklig att bara *en* gång ha fått ge lite tillbaka av allt, vad jag själv fått. De äro grymma mot sina dragdjur där borta. De begära omänskligt, de straffa omänskligt och orättvist, de mata dem nätt och jämnt så mycket att de orka arbeta, men mer är det inte heller. De slå tills armen domnar med kedjor och remmar och påkar och vad de få tag i, och när ena armen domnat, ta de till den andra.

Sex månader på året ha hundarna strängt och oavlätligt arbete med att dra tungt lastade slädar på banade och obanade stigar, hugg och slag få de, om de stupa av trötthet, tills de resa sig igen och knoga vidare. Dåligt med mat få de vanligen också, ty deras herrar arbeta inte mer än absolut nödvändigt på sommaren och torka minsta möjliga antal laxar till hundfoder för vinterbehovet.

När så våren kommer med barmark, tjudras de ännu strängare än under vintern — en hund, som springer lös på sommaren och gör ofog i trädgårdar och potatisland får utan vidare skjutas, och som en draghund är ett dyrbart djur, så gäller det att ha dem väl bundna vid tjuderpålarna. Och där få de sen stå, mitt i smuts och orenlighet och stinkande fiskavfall, med en grötig vattenskvätt i en ho bredvid

sig, tills snön kommer på nytt. Då är det slut med färskfisken, då knappas det in på ransonerna, då börjas kampen för den dagliga torra fiskhalvan igen på stumma och ovana ben, som domnat i den långa sommarvilan.

Är det då en hund med en smula humör och ungdom och livslust kvar i kroppen, så kanske det blir lite lek och ras och galopp de första härliga dagarna, tills den tjocka läderremmen, som obarmhärtigt slår och slår, också slår all glädje på flykten, och kvar blir bara ett surmulet, slitande, flämtande stackars djur, som aldrig får en smekning, aldrig ett milt ord av en vänlig röst, bara rytande och hårda slag. Kommer man nära en främmande hund, kryper han antingen samman i skygg rädsla för ett slag, eller också störtar han emot en som en rasande med käftarna vidöppna till hugg. Och möter man en släde på gatan eller blir omkörd av en, så är det säkrast att kvickt hoppa åt sidan, annars kan man få sig ett brett i förbifarten. Nej, de äro inte att leka med, slädhundarna på Kamtchatka.

Utom våra egna förstås! De trodde inte en människa om något ont och viftade på svansen och gjorde sig till för vem det vara må. När vi köpte dem voro de som alla andra hundar där, krypande rädda om man kom dem nära, färdiga att hugga

till, om det gavs någon möjlighet, och morrande med uppdragna läppar, när man vände ryggen till. Det var en vild samling, de två nya spannen vi skaffade oss, och de hade inte haft det för gott hos sina förra ägare, det kunde man se på diverse skavanker, som uppstått av alltför hårdhänt framfart med spöremmen.

Stackars kräk! De trodde inte sina öron, när vi talade så där lite vänligt svenskt med dem, som man gör med hundar hemma, och när vi klappade dem, kröpo de undan så långt de kunde och småmorrade hela tiden för att tala om, att de voro på sin vakt. Men det hände dem aldrig något, det blev aldrig några oväntade slag av de nya herrarna. Och så småningom dog morningen bort. I stället för att dra sig undan så långt kedjan räckte, när man närmade sig, sprungo de emot en, så lång den var. Morningarna lämnade plats för glädjegny, och efter ett år voro de mest som valpar hela samlingen, hoppande, gläfsande, färdiga till lek och ras, om man bara gav sig aldrig så lite tid med dem.

Folk stannade på gatan och skrattade, när de sågo oss göra »klappronden» varje dag. De kunde inte förstå, att man talade till en hund annat än i rytningar, och de förutspådde hemska saker: hundarna blevo fördärvade, om man var vänlig mot dem, de skulle inte dra ett pinal, när det blev släd-

före, de skulle göra precis, som de ville med oss. Men si! När snön kom, så susade vi lika fort, om inte fortare än alla andra spann, och gällde det att dra hem en narta fullastad med ved, så voro våra lass vanligen större än de andra bybornas. Ett ordentligt kok stryk då och då kunde de ju inte komma ifrån, när det behövdes. Det måste vara ordning också!

Att köra hundsläde är en ganska ansträngande sport och inte lätt heller, innan man lärt sig finesserna. Först selar man på alla djuren, där de stå tjudrade, och det kan vara ett hårt nog jobb, när det är trettio grader kallt och man måste arbeta

utan vantar. Sen lägger man ut den långa draglinan och börjar förspänningen. De lataste och slugaste djuren sätter man så nära släden som möjligt, så man kan hålla dem i tukt och herrans förmaning under vägen, utan att behöva stoppa hela spannet för att utdela straff. De veta för resten så väl, att det är bäst att knoga på ordentligt om de ha den platsen, att de vanligen sköta sig. Sen spännas de andra parvis på var sida om dragremmen och till sist sättes ledarhunden, spannets stolthet och viktigaste nummer, först i raden med en pålitlig kamrat bredvid sig. Och så är det färdigt. Allt, som är packat i släden ligger inlagt i ett stort skyнке — tjumm — och över det är spänt remmar kors och tvärs, så att intet ska kunna ramla ur vid eventuella vältningar. Där man ska sitta är sovsäcken placerad, så man har det mjukt och bekvämt. Släden är låg och lätt i sig själv, genialiskt gjord, så den nästan tål vad stötar som helst, men när den väl är färdiglastad är den vanligen både hög och tung. Så tar man bromsspaken i höger hand, lindar den tjocka remmen om armen, så den inte kan tappas, ty då är man dödens, rickar lite på släden, så den kommer loss från snön och skriker: »Nocka!» av hela kraften i sina lungor.

Hundarna kasta sig framåt i selarna, man springer med bredvid ett stycke för att vara säker på, att allt är riktigt på glid, och så kastar man sig själv på.

Färdigt till start.

Det går så det viner om öronen de första minuterna, och det är krångligt nog att klara sladdningen på den uppkörda bygatan, så man inte välter eller dänger i en vägg eller en grindstolpe, så det sjunger om det.

Efter fem minuter går farten ned till den normala, men lidande lunken, och efter ytterligare två vill en av hundarna stanna. Måste stanna helt enkelt. De andra bry sig inte om det ett smul, och så måste man köra bromsen ned i marken med stöd mot ett understag i släden och stanna hela ekipaget. När sju eller nio hundar dra för livet, så är det inte den allra svagaste arm, som behövs för att hejda dem med bara en krokig stake, som har en doppsko av skarpspetsat järn. Men när man blir van, får man den rätta knycken och det går rätt bra. När hunden, som orsakat stoppet, ger tecken att han har skött undan sitt, hoppar man av, och på samma gång man ropar sitt: »Nocka!» måste man föra släden åt sidan, så att inte meden blir smutsig, ty då börjar det genast gå trögt och man måste välta alltsammans på sidan och skrapa rent med en kniv, som hänger i en slida på bakstammen av fordonet.

Har man lyckligt fått medarna förbi det farliga stället slänger man sig på igen i full fart till nästa stopp, som sker om en minut eller högst två. En annan hund släpar halvsittande med, tills man hunnit

stanna allesammans, så han får lite lugn och ro. Under tiden man väntar, trassla vanligen hundarna till selar och draglinor, så det är som en enda röra. Då kör man ostoln — det är bromsspaken — i marken framför släden och fäster remmen i den båge, som går från den ena sidan till den andra just vid sittplatsen, och med vilken man lyfter och dirigerar alltsammans, och så går man fram och försöker reda ut härvan. En får man lyfta över mittellinan, en annan får man skjuta under, en tredje har snott in sig till den grad, att man måste sela av honom och lösgöra selen, medan man hela tiden håller ett stadigt grepp i halsbandet, annars springer han raka vägen hem, om det så är femtio mil dit. Äntligen har man fått allt i ordning och går tillbaka till släden, lossar ostoln, rickar lite och skriker: »Nocka!» I väg igen med en bukt förbi det smutsiga stället. En minut eller högst två — nästa hund stannar. Samma arbete, samma trassel, kanske slagsmål också, om det vill sig väl. Åtta gånger upprepas detta under den första halvtimmen, om man har åtta hundar, tio om man kör med så många.

Det kan vara trettiofem grader kallt, det kunde vara sjuttiofem om så vore — efter den halvtimmen är man så varm och så ursinnig och så vild och så farlig, att det lönar sig inte försöka beskriva en

gång. Man är så långt ifrån att kvittra muntert som en liten lärka, att det kan ingen ana, som inte varit med om eländet.

Allting har ändå ett slut en gång, och när man lidit igenom den där halvtimmen börjar den jämna, stilla oavbrutna lunken, som verkar så långsam, men som i själva verket är så snabb. Har man bra hundar och föret är gott kan man ledigt köra tolv, femton mil om dagen utan att överanstränga dem — har man medelmåttiga är tio den vanliga dagsmarschen ungefär.

Det besvärligaste är att möta en annan hundsläde på vägen. Det är då ledarhunden visar vad den duger till. Man ger ifrån sig ett egendomligt, gurglande strupljud, som betyder: »Vänster!» på hundspråk, och då ska ledaren ögonblickligen kasta av från vägen och på så sätt dra alla kamraterna med sig, vilket inte alltid är så lätt, ty vanligen äro hundarna som galna, när de möta främmande spann och vill bekanta sig och slåss och ha det trevligt. Men har man en förstklassig ledare, tjänar allt deras slitande åt höger till ingenting, de måste följa och kajuren själv — körkarlen — måste kasta sig av och skjuta släden åt vänster också. När så hundarna väl kommit förbi varann, så stanna alltid de två slädarna mittför varann och hälsningar utbytas. *Alltid.* Det betyder ingenting alls, att man aldrig sett varann

kanske, ingenting betyder något mer än att det skulle vara så nattsvart kriminellt att inte stanna, att något sådant inte kan komma i fråga.

Man stannar, man hälsar, man pratar om vägen och hundarna, man utbyter nyheter, man röker en cigarett. Och far vidare med en hel mängd smånytt att tänka på. På Kamtchatka löper nyheterna på så sätt landet runt med en snabbhet, som är fullständigt fenomenal. Fantasin hos den som för saken vidare, lägger alltid till en hel del, vilket har till följd, att när det som hänt i norra Kamtchatka hinner ned till södra och tvärtom, så kan ingen, ingen leta ut det första lilla sanningskornet.

Det kan vara besvärligt nog att möta, det vet jag det. En gång, det var min allra första hundspannsfärd som egen kajur, mötte jag strax intill byn ett stort hölass, som jag måste förbi. Hoppade av i farten och sprang bredvid, raspade fram vänsterkommandot och sköt på släden av all makt. Men jag hade inte det rätta greppet, och släden kom inte långt nog åt sidan. Hölasset strök omkull mig, och jag hann bara i hastigheten få tag på ett av understagen i släden och släpades med på magen. Det var en annan släde före, som körde med god fart, och mina hundar gnodde allt vad tygen höll för att hinna upp den. Jag skrek: »Stoi, stoi!» — Stopp,

stopp! — men det brydde de sig inte om ett smul, vilket de för resten aldrig göra, när de äro utvilade, utan att man brukar bromsen.

Där låg jag. Det gick så det susade över stenar och buskar, men släppa ville jag inte, ty då hade jag kanske aldrig sett mitt spann igen. Över en kilometer hängde jag efter, och när vi äntligen hunno upp den andra släden och jag kunde komma på benen, var min renskinnspäls som rakad på framsidan. Jag var gruvligt generad förstås, men det var ingen som tyckte det var något märkvärdigt — det hade hänt styvare kajurer än mig. Ja, det hade hänt att en bekant till mig fått släpa på det sättet över en mil uppe i fjällen, då det varit detsamma som döden att släppa taget. Där gick vägen över kryptall och stenar, och när han äntligen kom åt att välta släden och stanna den, hade han inte en tråd på kroppen knappt, och skinnet blödde och var bart. Så det är inte så lätt som man kan tro att sköta en hundsläde. Men fantastiskt roligt.

Det fanns över tusen hundar i Kljutchí, och det vill jag bara ha sagt, att är man nervös, så ska man inte fundera på att slå sig ned på Kamtchatka. Där är knappast en minut på dagen, som inte är fylld med morrningar och skall och tjut. Valpar gny i himlens höjd, få sig ett nyp av någon äldre kamrat om de försöka smyga sig fram och stjäla en

Klagosång.

bit fisk från honom, och så blir det ett vrålande, så man kan tro, att de minst ligga för döden. Spannhundar gråla på varann från påle till påle, bara för att ha något att göra, och ibland enas alla i rasande skall på en kamrat, som på något sätt lirkat sig loss och spankulerar omkring med stolta och fria steg.

Men när mörkret faller — då först börjar det verkliga hundlivet! Vad äro dagens små ljud mot dessa, som komma stormande, när skymningen smyger fram, och sedan fortsätta med långa mellanrum hela natten igenom. De första veckorna skall jag aldrig glömma. Jag kunde vakna i en ångest så stark, att det nästan var som något, jag kunde ta i, röra vid. En skräck, en fasa! Å, dessa skrin, dessa ljud som av kval och vända, av outsägliga marter! Som en kör av osälla andar, som kom brusande starkare och starkare, tills man till slut nästan kröp ihop under den rasande styrkan. Man kunde ligga i sin säng ibland och höra, hur det började långt borta i byn. En ensam hund, som satte upp nosen mot stjärnorna och liksom drog en lång, snyftande suck, en till, men nu starkare, och så kom ett vilt, utdraget tjut, som började djupt nere i basen för att så småningom åka uppåt i den tunnaste falsett. Hans närmaste kamrater stämde in, hundarna i gården bredvid kastade huvudena bakåt och föllo

in i kören, och så kunde man nästan räkna, hur spann efter spann började sjunga med. Från finaste pianissimo svällde konserten ut till forte, fortissimo, crescendo, och när våra egna hundar togo upp sina stämmor, då var det som en orkan av ljud rullat fram över en. Det var något ohyggligt, obevekligt, som man ville skjuta ifrån sig med bägge händer i oresonlig skräck — det låg en ångest i struparna där ute, en sorg, en klagan så omätlig, att man ville rusa ut och hjälpa, om man bara kunde. Så tystnade det av i samma takt, som det kommit, och dog i andra ändan på byn med ett sista snyftande ljud. Konserten var slut för den gången, men om ett par timmar kom den på nytt

Men den våndan i dessa hundars skrin, i denna sång från tusende strupar! Var få de den ifrån? Var kommer den ifrån? Vad är det som försiggår inom dem, när de klaga så vilt och övergivet mot en nattsvart himmel? Är det vargblodet i dem, som längtar efter rov och blod på vita, vida tundror? Eller är det generationers spannhundar, som ropa ut all den skräck de känt, alla de grymma slagens smärta, som hårda herrar låtit regna över dem? Gud vet! Man kanske kan vara glad, att man ingenting förstår.

SERAFÍMA GÅR IFRÅN SIN MAN.

Sade Serafíma till mig en dag på vårkanten:

— Jag har beslutat mig, Elisavjeta Danílovna. I dag går jag ifrån Fédor Trefónovitch.

— Går ifrån? frågade jag lite undrande. Hur går ifrån?

— För alltid Elisavjeta Danílovna.

Det var något vilt i Serafímas blick, och anletet var prägladt av blek, nästan skräckslagen beslut-samhet. Jag hade ju märkt, att det varit liksom lite extra livligt tvärsöver gatan de sista dagarna, men jag hade haft så mycket att göra, så jag inte hunnit tänka något vidare på det. Dock såg jag på Serafíma, att nu var tiden inne för mig att höra, så jag beredde mig att lyssna.

— Vad har han gjort nu då? frågade jag, kanske inte så brinnande av intresse som jag borde, men dock med tillräcklig nyfikenhet för att elda Serafíma till en oändlig, vild, upprörd jeremiad över genomlidna kval. Fédor Trefónovitch Bragin var en fähund, en usling, en schudoï tjällaväck — dålig person — till

den grad, att Serafima inte ens för mig kunde beskriva hur vedervärdig han var, för resten fanns det inte ord för det i ryska språket, och något annat kunde hon ledsamt nog inte. Under tre dagars tid hade han varit »piano», ösberusad och uppträtt inför henne värre än ett oskäligt djur.

— Vad gjorde han då? frågade jag och knuffade fram tobaksburken och cigarrettpapperet till Serafima, som sjunkit ned mittemot mig, på andra sidan köksbordet.

— Gjort! fräste Serafima, medan hon skickligt rullade sin papirossa, vätte fast papperet med tungan och repade eld på en tändsticka. Gjort!

Hon funderade ett ögonblick, innan hon kastade loss, drog ett par djupa bloss för att stärka sig och så kom det.

Som sagt var — han hade varit piano i tre dar. Första dan var han som en lärka och dansade och sjöng, andra dagen började han bli på dåligt humör, och tog sig plötsligt för att bränna upp alla sina skjortor i spisen, även en fin broderad lillrysk, som hon arbetat på i flera veckor. Det gjorde han för att hon sa, att det vore bättre han gick ut och högg ved till tjaivatten än att sitta och klinka på balalajkan, piano och tokig. Då fick han tag på skjortorna och slängde dem i spisen i ilskan och sa, att alltid räcker det till tevatten, och så kunde

hon hålla snattran för resten. Då började hon gråta, och då började han sjunga det värsta han orkade och spela på balalajkan igen. Sen gick han ut och kom inte hem på hela natten, och var han varit ville hon inte tänka på, fast hon kunde inte låta bli förstås. Och i går, tredje dagen, när hon bara i all vänlighet sa några tillrättavisande ord till honom, så tog han henne så hårt i armen, att hon hade blåmärken, och röt åt henne att vara tyst, eller han skulle ge henne något att skrika för. Och sannerligen satte han sig inte att spela balalajka igen, människan! Och sjunga. Hade Elisavjeta Danilovna nånsin hört på maken?

— Aldrig! svarade jag. Annars brukar dom spöa upp sina kvinnfolk här, när de ha vodka i sig, så det bara knakar om det. Aldrig har jag hört, att de bara sjunga och spela, Serafima. Fédor Trefónovitch är ju så ytterst sällan piano också. Han arbetar mest av alla här i byn, och snäll och hygglig är han oftast. Vad ska det tjäna till att gå ifrån honom? I dag är ju vodkan slut, och så är han snart i gamla gängor igen.

— Nej, sade Serafima mörkt. Jag går. Och om han ber mig på sina bara knän så kommer jag inte tillbaka!

— Dumt! sade jag vist. Men Serafima stod fast. Hon skulle visa Fédor Trefónovitch hon! Och ut

svepte hon genom dörren, tvärsöver gatan, in genom sin dörr. Och sannerligen! Tio minuter efteråt drog hon i väg bortåt byn med en fjäderbolster under ena armen och sin katt under den andra! Serafima var vän av mindre, ofarliga djur — stora var hon rädd som döden för och sprang för livet om en fredlig ko nalkades henne. Jaså, tänkte jag, där jag stod och strök in tvätten vid köksbordet, hon kunde inte hålla sig ändå, det dumma livet!

Om en stund kom Bragin och ställde sig i dörren med dum uppsyn, yrvaken och inte så lite dagen-efter-sur.

— Serafima! gapade han. Serafima! Tjai!

Men ingen Serafima svarade, och han lunkade in igen med en skakning på huvudet. Joo du! tänkte jag en aning skadeglatt, kanske Serafima inte var så dum ändå. Nu får du vara törstig eller också koka ditt te själv. Och skjortorna kanske ä slut vid det här laget.

Men naturligtvis var Serafima dum. Två dagar därefter kom hon dragande hem igen med sin katt och sin fjäderbolster, och jag är så säker som allt på, att Bragin aldrig sjunkit ned på sina bara knän och tigt henne om, att för den heliga madonnans skull, vända åter till hans ångrande, men trogna bröst. Ånej, det var det vanliga bara. Det blir tråkigt

i längden att bo inhyses, det må vara hos aldrig så goda vänner, och hur det är, så blir en onödig mun till i maten just aldrig så välkommen, om det är för längre och obestämd tid. Så Serafima slank hem till sin Fédor igen, som för resten under tiden till mig medgivit, att det var tråkigt att laga mat själv, men att Serafima inte annars just var något att ha. Han kunde gott få tag på en bättre när som helst. För resten stod det väl inte på, förrän hon kom tillbaka, menade han.

*

Strax efter »förlöpningen» reste herrskapet till Ustje för att fiska lax till konservfabrikerna och voro de sätaste vänner. Jag hjälpte dem själv ned till båten med diverse lösöre, som behövdes för sommarsejouren i tält — bland annat katten. Kattan, skulle jag säga, för kräket hade nedkommit med fyra ungar och Serafima nändes förstås inte döda en enda en, fastän Fédor tyckte det skulle bli för mycket med fem kattor på en gång. Och nu så skulle hon ha hela rasket med sig till Ustje i en säck och dela tält med dem. Ujiamej! Jag sade åt henne, att hon var spänngalen, men hon svarade, att jag begrep inte hennes känslor för djuren, och det fick jag ju medge, att jag inte gjorde. Jag bar i alla fall

Fiskepråmar i Ustje.

själv ned säcken åt henne till båten. Senare på sommaren hälsade jag på henne i tältet där nere i Ustje, och där var fint och trevligt, för Serafima var en prima »chasaika». Kattungarna rände om benen på en förstås, så man var hjärtängslig att flytta på sig, men bedårande voro de, det måste jag hålla med Serafima om. Hon anförtrodde mig, att Fédor var riktigt snäll och bra och tjänade grova pengar på fisket. Så det var fröjd och gamman.

Så småningom kom hösten, och vår avfolkade by började på nytt fyllas — i det ordets alla bemärkelser. Bara Serafima och Fédor Trefónovitch läto vänta på sig. Det var riktigt tomt och kusligt med det

evigt stängda huset tvärsöver gatan, inga blommande Kristi blodsdropp i fönstret, inga glättiga balalajkatoner, inte Serafimas nyhetstörstande gestalt på förstubron. Men äntligen en dag så kommo de. Jag såg dem känka in med knytena genom dörren och fröjdade mig åt allt nytt jag skulle få höra från Ustje av verkligt sakkunniga läppar, som ingenting glömde och ingenting gick förbi. Jag visste, att jag inte skulle behöva vänta länge heller, och när Serafima strax därpå trädde in, stod redan tevattnet i fullt kok. Men något var på tok, det märkte jag genast. Och efter lite allmänt prat hit och dit, kom det. Precis samma ord som i våras:

— Jag har beslutat mig, Elisavjeta Danilovna. Jag går ifrån Fédor Trefónovitch.

— Nu igen! sade jag och kunde inte återhålla ett litet leende, när jag mindes fjäderbolstern och katten, som åkt fram och tillbaka.

— Ja, men nu är det allvar. Jag har bara rest hit för att hämta mina saker, och med sista båten reser jag till Petropavlovsk. Det är bättre att vara ensam, bättre att tjäna sitt eget bröd och ha fred.

— Jaa, sade jag, det kan nog så vara. Men varför detta beslut nu så plötsligt? I somras var ju allt så bra.

— I somras ja. Sen när fisket var slut, så började han dricka igen, och han slog mig flera gånger,

och alla pengar han förtjänat — och det var bortåt tusen rubler det — har han spelat bort. På kortspel. Så det blir allt dåligt för honom i vinter. Och nu reser jag och kommer aldrig tillbaka mer. Inte om han ber mig på sina bara knän, Elisavjeta Danilovna.

— Nenej, sade jag, kanske det är bäst, om han skaffat sig så dåliga vanor. Men det kanske inte är så lätt att få nån plats i Petropavlovsk.

— Jo för all del, jag kan få plats som kokerska, när jag vill. För laga mat, det kan jag!

Och så reste Serafima verkligen sin väg, och Bragin drillade som en lärka på balalajkan och lagade mat, så det osade lång väg, och skroderade om, hur härligt det var att vara ensam igen, om vilket humör Serafima hade, om hennes eländiga kattor, om hennes köld mot honom, som man betraktad, om hur han skulle resa över till Vladivostok till sommaren och skaffa sig en ny, extra förstklassig chasaika. Jo jo män, det skulle bli annat det än gamla gnatiga, kyliga, fula Serafima.

— Fast jag pratar! brukade han avsluta sin harang med. Hon kommer tillbaka i vår, så sant som aldrig det.

— Inte! sa jag. Aldrig kommer hon. Så dum är hon inte.

Men Fédor Trefónovitch endast log överlägset och upprepade sin tvärsäkra förvissning.

I mars reste jag till Petropavlovsk och stötte ihop med Serafima på gatan. Tårar, omfamningar, ett oändligt samtal i en hörna. Det vill säga, samtal ska jag inte säga, för jag teg hela tiden, fick nästan inte en synålsudd i vädret. Serafima målade sin vinters härlighet.

Fri som fågeln i luften, väl avlönad plats som kokerska för några av regeringens anställda, giftermålsanbud, en ny kull kattungar, bo i en *stad*, där det fanns biograf till och med. Visserligen kunde aldrig nån människa få klart för sig vad som egentligen visades, men ändå. Nu hade hon ledigt en tid, för hennes högra hand var oduglig till arbete, men det var bara tillfälligt. Doktorn hade sagt det var nerverna, och det skulle jag hälsa den uslingen Fédor, att det var hans fel, att hon var sjuk. Det var han, som fördärvat hennes nerver. Säg honom det bara! Säg honom, att jag hälsar till allihopa i hela byn, men inte till honom, inte ett ord till honom hälsar jag. Skickade han inget brev med?

Nej, han hade inte skickat något brev med.

Hur hade han haft det i vinter då? Å jo, så tämligen. Hade mest varit på jakt hela tiden, men han tyckte det var ledsamt utan chasaika, han längtade efter god mat och rent och snyggt omkring sig. För

resten hade han gjort ett par väldigt fina ramar till Serafimas porträtt, som nu hängde på väggen över hans säng. Och han var alldeles säker på, att hon skulle komma tillbaka till våren.

— Aldrig, aldrig, *aldrig!* Säg honom det. Förr går jag i sjön. Å nej, man har det bra, man är sin egen herre. Skulle jag vända tillbaka nu, så skulle jag bli olycklig i all min tid, för då skulle han få det att säga, att jag inte kunde vara utan honom. Men säg honom, att det är hans fel, att jag är sjuk, säg honom...

Det var många och starkt pepprade saker jag fick i uppdrag att säga Fédor Trefónovitch, och jag lovade framföra så mycket jag kom ihåg. Och gjorde det också vid hemkomsten, samvetsgrant och med något av Serafimas egen eld.

— Så inte kommer hon tillbaka intel avslutade jag mitt anförande.

— Anná serovno prediott, sade han sturigt och tvärsäkert — hon kommer i alla fall!

Han fick rätt. En månad efteråt kom det telegram, att han skulle skicka pengar till Petropavlovsk, så reste Serafima med första båt. Han kom springande till mig genast han fått telegrammet för att triumfera. Jag blev verkligen snopen och hade vänligheten att visa det också.

— Nå, skickar ni pengar? frågade jag.

— Kanjeschna — naturligtvis. Hon lagar så god mat!

Och han strök sig med salig min på magen och slöt ögonen.

— Men nu är det jag som blir herre i mitt hus! tillade han, när han gick sin väg.

Som om han inte varit det förut, fnös jag för mig själv. Men kvinnfolk, vem kan förstå sig på dom, tänkte jag sedan. Vem kan förstå sig på oss. Vi ä ä allt något till märkvärdiga vi!

ANASTASÍA PETRÓVNA.

Anastasía Petróvna måste få sitt särskilda lilla kapitel, eftersom hon var ett så särskilt litet nummer. Hon var, som jag redan sagt, trettio två år och hade en dotter som var sexton och bra mycket längre och allvarligare och vettigare på alla vis än sin dåraktiga mamma. När Anastasía kom till Kamtchatka, så kom hon gift med en ganska högt uppsatt ämbetsman i staten. Hon kom direkt från Vladivostok, och det var inte småmilor det i en liten by som Kljutchí. Hon hade korta kjolar och shinglat hår och sminkade sig friskt, så hon var som en vandrande nyponros av rödaste sorten. Hennes man var en beskedlig, stillsam och tystlåten människa, som drack oerhört, men aldrig visade det. Han var tråkig, tyckte Anastasía, och det var nog inte utan. De hade bara varit gifta i åtta år, så dottern Vera var från ett föregående äktenskap.

Anastasía var världens lättsinnigaste kvinna, det är min absoluta övertygelse. Kanske inte så mycket i sin moraliska vandél, fastän jag vill nog inte

svära på den heller, men när det gällde allting annat. Hon var tokig i kläder och kunde göra vad som helst för att få något nytt att lysa med. Såsom varande statstjänsteman fick hennes man kredit i handelsboden, och där härjade Anastasia som om hon varit en hel bybefolkning. Hon köpte dyrbara rävsinn och allt vad hon hittade i tygväg, som kunde tänkas komma till användning. Hon köpte hela kaggar med amerikansk tomatsås, som fanns kvar sen Hudson Bays dagar, hon köpte väldiga burkar med karameller, hon köpte allt vad lyx som presterades hos Trifan Pávlovitch, och det var väl inte så mycket, men det lilla som fanns var dyrt som diamanter.

God mat lagade hon och bjudningar hade hon för jännan. Hennes man försvann så småningom under kvällens lopp och gick och lade sig, när han kände sig nöjd och lagom, men ingen av gästerna brukade fästa sig vid det, när man blev lite van. Han sa ingenting, bara försvann genom en dörr och Anastasia gjorde en kostlig grimas, när hon upptäckte det. Och så var det inte mer med det.

Där fanns en grammofon, som var säregen såtillvida, att den endast kunde spela i svindlande tempo och om en tesked sattes på ett bestämt ställe. Jag kan höra den grammofonen än i dag, när jag vill, och se den med teskeden pekande rakt uppåt taket.

Skivorna dansade i väg med en fart, så det var lagom att dansa mazurka efter Chopins sorgmarsch, vilket också gjordes hundrade gånger så visst som en. Anastasia dansade, som bara en ryska kan dansa, dessa underbara gamla danser, som de ha där borta. Men Vera Ivánovna, hennes dotter, dansade som bara en genialiskt dansbegåvad ryska kan dansa på små, små fötter, som fladdrade likt fjärilsvingar över golvet. När Vera dansade stannade alla andra av, utom hennes kavaljer, som gjorde sina turer kortast möjligt för att få hennes långa. Hennes smala flickgestalt böljade och böjdes som en ljuslåga efter draget, varje rörelse hon gjorde var graciös och mjuk som en kattunges och hennes fötter trippade i steg så invecklade och snabba, att man hann inte följa dem med blicken. Hon var storartad, lilla Vera Ivánovna.

Anastasia beundrade henne högt och oförbehållsamt, men hon tyckte inte så mycket om, när vi andra gjorde det, tror jag. Ibland dansade de två tillsammans gamla lillryska danser, och en gång uppträdde de på Folkets Hus på en fest och gjorde verklig och stormande succé. Många voro Anastasias beundrare — i legio voro de. Från doktorn till lille Sergéi, som dansade och svängde med henne på sina små vidbyxade ben och sken i hela sitt runda ansikte. Och Anastasia tog emot allas hjärtan och släppte inte ett enda ifrån sig, men om hon gav

något igen, det vet jag inte. Agápia påstod, att det var inget tvivel om den saken, men Serafíma sade, att Gud han visste allena. Inte visste då jag det i alla fall. Nämnde man något till henne om trägen uppvaktning av till exempel doktorn, så fick man bara ett skallande skratt och en ohygglig grimas till svar. Och lika bra var det.

En kväll, när jag kom dit, var Anastasia i elegisk stämning. Hon hade fått ett brev från Ryssland, som hon visade mig. Men jag kunde ju inte läsa ett ord av krumelurerna, så jag var lika klok för det.

— Berätta vad det står i stället! sa jag. Det där kan inte en ängel från himlen läsa en gång.

Och Anastasia berättade. För en gångs skull såg jag henne allvarlig, såg jag, att hennes ansikte egentligen var härjat och fårat långt över de år hon bar. För en gångs skull lämnade hon grimaserna bakom sig och blev bara en förtvivlad och över sig given kvinna, som talade till en annan kvinna. Jag tyckte mera om henne den stunden än jag gjort, vare sig förr eller senare.

Ryssar älska att berätta om sig själva, och de ha en förmåga att berätta också, som är mycket ovanlig, vilken samhällsställning de än inneha. De rycka en med på något obeskrivligt sätt, så man lyssnar i andlös spänning. Det är som om man vore

ett instrument, som de spela på efter behag. De få en att gråta och le, glädjas och sörja, som de vilja.

Man är hjälplös, kan inte värja sig. De ha barnets säkra och blixtnabba intuition, dess osvikliga förmåga att skilja på falskt och äkta, dess hemlighetsfulla lilla invärtes småleende, fullt av förståelse och överlägset medlidande. Och framför allt dess osläckliga behov efter ömhet och intresse. Anastasia berättade sitt livs historia, eller den del av den, som hon ansåg det kunde vara lämpligt att låta mig höra. Det var inga falska tonfall i den, ingenting som öppet sökte göra sig vackrare eller bättre än det var, men ändå visste jag hela tiden, att hon dolde något om sig själv, som kanske inte alls var vackert, som kanske var avskyvärt. Likaväl fick hon mig att svara som hon ville, att reagera som hon önskade, jag satt där snärjd och hjälplöst överlämnad åt denna speciella ryska begåvning, som heter: Berätta.

Hennes förra man hade varit officer. Överste sade hon, men inte mer än löjtnant sade de, som lite kände hennes historia. Nå, för mig var han alltså hög officer, och de hade varit svindlande lyckliga och älskat varann så, att ingen, som inte har älskat till vanvettets gräns, kunde fatta det. Han var vacker och härlig och glad och underbar. Pengar hade de gott om, och tjänare så många de ville från soldater

i regementet. Hästar och vagnar och ett stort hus och betjänter och...

Anastasia nekade sig ingenting, när hon talade om den forna glansen. Hennes ögon slötos till hälften och hennes mun log hänfört. Hon sprang upp och störtade in i sitt sovrum efter en massa fotografier. Där satt hon i troika, med tre soldater i stram givakt vid fotsteget och kusk och betjänt på kuskbocken, där låg hon i hängmatta och Vera var liten och satt under en parasoll bredvid, där stod hon arm i arm med Sascha, mannen, och han var ljus och lång och vacker och såg glad ut. Ja. Stora tårar stod henne i ögonen, när hon lyfte dem från fotografiet. Så såg hon sig om i det fattiga, slitna, bara rummet, såg med en blick av förvirrad undran och förtvivlan, som rörde mig mer än något annat, och sade:

-- Och här bor jag nu. I ett fallfärdigt ruckel i helvetet. För det är det Kamtchatka är. Helvetet. Jag får gå ut i ett gammalt skjul, innan det blir dager på mornarna och mjölka en ko för att vi ska få en skvätt usel mjölk. Det är jag, Anastasia Petróna Vavilina, som gör det. Om någon hade sagt det för femton, nej, bara för tio år sen, så hade jag spottat honom i ansiktet, Elisavjeta Danilovna.

Hon satt tyst en stund, och så gjorde jag. Vad skulle jag säga? Att Kamtchatka var den vidunder-

ligaste plats på jorden, att ingenstädes var livet så som där, fullt av glädje och lycka över tillvaron. Nej, det kunde jag inte. Hon skulle inte ha förstått mig, och det kan gott hända, att hon spottat mig i ansiktet på minuten. Anastasia var sådan. Så jag teg. Om några minuter fortsatte hon.

Vid krigsutbrottet voro de stationerade i Vladivostok och bodde i ett litet vackert hus där. Han blev genast kommenderad till fronten, och där stannade han ända till 1917, då hon fick brev att han var skjuten. Hon blev utom sig av förtvivlan, men hade det redan så bekymmersamt att skaffa mat för dagen åt sig och Vera, att hon knappast orkade sörja som hon borde. Så kom revolutionen och alla helvetets malströmmar slog över huvudet på henne. Inga pengar, ingen mat, fara för att bli fängslad dag och natt — hon hade ju varit gift med en officer, och deras hustrur for man inte nådigt fram med. Efter ett års hunger och skräck gifte hon sig med sin nuvarande man, som länge friat till henne, och som åtminstone kunde skydda hennes och dotterns liv och ge dem tak över huvudet och mat för dagen.

— Inte brydde jag mig om honom, sade hon. Men det var bättre att bli gift och säker för liv och lem och slippa hungra och frysa. Så blev det fred, Elisavjeta Danilovna, och männen vid fronten kommo

hem. En av min mans kamrater kom till Vladivostok och talade om, att Sascha var inte död, han levde och skulle snart komma. Att jag inte blev galen då, det har jag aldrig kunnat förstå. Men det gick! Bara att få se honom igen, bara att få höra hans röst — Sascha, Sascha, min duva, min fågel!

Hon föll framstupa i stolen och stönade, medan hon vaggade fram och åter med överkroppen. Sascha, Sascha! Jag kände, att jag blev alldeles stel och kall av fasa över ett så omätligt elände, men vad kunde jag säga? Göra? Jag tog hennes hand och höll den, det var alltsammans. Åter blev det tyst en stund och så började hon igen, men rösten var hes och ögonen mörka av sorg.

— Jag gick där och väntade och väntade, att Sascha skulle komma, så jag åtminstone kunde få se honom. Kanske han inte ville vid mig, eftersom jag gift om mig, men jag trodde ju han var död. Jag trodde ju du var död, Sascha min! Så kom en av hans män hem, en korpral, som tillbad honom och som varit kalfaktor hos oss, innan han fick befordran. Han kom en morgon tidigt och satt i köket, när jag kom ut. Var är Sascha? frågade jag. Var är din lille herre Sascha? Då föll han ned på knä och tårarna runno på honom och han grät så, att han inte kunde tala. De ha tagit honom, sade han. De ha tagit lillefar Sascha, Anna Petróvna. Vid gränsen stodo de

röda på vakt, och när de voro som mest glada att snart vara hemma igen, så tog de dem. Tog? sa jag. Jag förstod inte. Ja, tog, Anna Petróvna! Alla officerrare, både höga och låga, och sände dem till Arkangelsk. De ska vara där tills de dö eller tills de bli avrättade. De är farliga för den heliga revolutionen, lilla duva. De få aldrig komma hem mer.

— Men, men... stammade jag. Kan det vara sant, Anastasía Petróvna?

— Sant, Elisavjeta Danílovna! I åtta år har han varit där borta nu. Åtta år i helvetet skriver han i det här brevet, som han smugglat ut, och som kommit till vårt förra hus i Vladivostok. Det är det tredje jag fått. Av mig har han inte hört ett ljud, fastän jag skrivit och skrivit och skrivit. Han är sjuk nu, han tror han snart ska dö. Där är kallt, där är förfärligt, skriver han. Ett helvete. Så har jag ett helvete, Sascha. Du har sällskap!

Åter föll hon framstupa mot knäna och vaggade fram och tillbaka. Så lyfte hon huvudet och smålog, ett underligt, strålände leende, som gjorde ont att se:

— Serovno! sade hon. Idiott! Det gör detsamma — det går i alla fall! Låt oss spela, Elisavjeta Danílovna. Jag ska lära Er att dansa krakoviák. Här kommer Vera. Sätt på en skiva, Vera, vi ska dansa!

OM EN LUSTFÄRD, SOM BLEV AVBRUTEN.

Framåt vintern började Anastasia tappa humöret. Hon kom mera sällan och hälsade på hos oss, och när hon kom tog det en bra stund, innan hon hann så långt som till grimaserna. Hon var nervös och nyckfull och konstig på alla vis — ibland vild och stojande i sin uppsluppenhet, ibland stum som en fisk, och sade hon något var det bara jämmer och beklaganden. Krediten började det visst att bli lite knalt med också, eftersom det aldrig blev något betalt på skulden, potatisen hade frusit för henne, en klänning hade hon bränt upp framför en brasa. Allting var absolut outhärdligt, tyckte Anastasia. Ömsom grät hon och ömsom dansade hon, ömsom drack hon vodka och ömsom drack hon bara vatten, och det var ingen ordning med henne alls.

Första dagarna i februari hade vi beslutat att resa till några varma källor och bada. Kamtchatka är fullt med sådana källor — svavelhaltiga och antagligen radiumhaltiga också, ty de ha en förvånansvärd förmåga att bota reumatism och sår och utslag av alla

sorter. Och rätt vad det är, när någon känner sig olustig eller verkligen sjuk, så lastar man släden med mat och tält och kamin och slänger i väg till närmaste varma källa. Inte för att vi voro sjuka på minsta sätt, men en hel massa folk från byn hade gett sig av för att leva badortsliv, och som vi egentligen inte hade något viktigt för oss, och det kunde vara intressant att se hur det gick till, så beslöto vi oss för att fara också.

När Anastasia fick höra talas om det, så ville hon absolut följa med, och som hon verkligen såg ut att behöva det, försökte vi lämpa lasten så, att hon kunde få åka med i en av våra slädar. Som min var den lättaste och mina hundar de bästa beslöts det, att jag skulle vara kajúur för henne, och en tidig morgon i gryningen startade vi. Anastasia hade aldrig åkt efter hundspann förr, och hon var fullkomligt hysterisk av lycka att få komma ut och få lite omväxling. Strålande väder var det också, och det gick så det ven över tundrorna till närmaste by, som låg fyra mil bort. Sopkan bolmade ut en tjock, grå rök, som bredde sig till en vajande hjälmbuske högt över våra huvuden. När solen lyste på den, blev den till klart guld mot himlens blå, och allt var en underbar härlighet i gyllene och vitt. Kallt var det också, men så stilla, att man just inte kände något av det.

Anastasía satt bakom mig, och hon hade fått låna lämpliga kläder av oss, så hon kunde röra sig fritt och hoppa av och på, som hon ville. Efter rasten i byn, då vi drucko te i litervis hos vår vanliga värd på stället, fortsatte vi färden, som nu började gå genom tät lärskog. Vägen var dålig och lite körd, och träden stodo så nära varann, att det var nätt och jämnt de släppte släden igenom, och man måste sitta och slänga med benen från den ena sidan till den andra för att inte få dem krossade mot stammarna.

Anastasía hade svårt att kvickt nog få benen undan i den snabba farten, så till slut sade jag åt henne, att det var bäst hon kröp upp riktigt på släden för att sitta i säkerhet. Det gjorde hon då, men i svängarna kunde det hända, att hon ramlade av, och då tjöt hon, så det ekade i skogen, och så fick man lov att stanna och binda hundarna och gå tillbaka och hjälpa henne upp och borsta av henne snön och få henne i släden igen. Jag hade aldrig i livet kunnat tro, att en människa kunde vara så utesägligt hjälplös som Anastasía, och jag svor en helig ed för mig själv att aldrig mer ta passage-rare. Men varm höll jag mig, och Anastasía själv skrattade så, att hon snyftade till slut.

En gång i ett tvärbrant stup, som gick rätt ned mellan täta träd mot en öppen strömfåra, blev hon

så rädd för farten i backen, att hon kastade sig av utan att säga ett ljud, och jag hade nog att göra med bromsning och benkastning, så jag märkte ingenting. Sist i raden körde jag också, och när jag lyckligt och väl kom ner, så var där en livsfarligt smal snöbro med sladdning åt båda sidor mot det svarta vattnet. Det fanns inga möjligheter att tänka på annat än att klara släden, och Anastasia var så fjärran från mina tankar den stunden, att jag inte ett ögonblick mindes henne, mer än att jag skrek:

»Sitt fullkomligt stilla bara, så går det fint!»

Att jag inget svar fick märkte jag inte ens. Väl över bron kom en annan besvärlig passage, och det var först efter en bra stund, som jag plötsligt märkte, att det var så besynnerligt tyst bakom mig. Jag vände mig om — ingen Anastasia! Stannade och såg mig om riktigt — ingen Anastasia!

De andra slädarna hade försvunnit bakom en krök, och för resten gäller det i Kamtchatka, att var och en sköter sitt och inte ber om hjälp i onödan på färdvägar. Jag gjorde fast släden, så inte hundarna skulle dra i väg med den, och började gå tillbaka den väg jag kommit. Hojtade och ropade, men det var tyst som graven överallt. Till slut blev jag riktigt orolig och tänkte, att hon kanske skadat sig mot något träd och låg avsvimmad. Men visst inte. När jag äntligen hann så långt som till vattendraget,

så satt Anastasia där på en stubbe och grät, tyst som muren. Tårarna bara runno.

— Men kära söta! sade jag. Varför i all världen svarar ni inte när jag ropar, Anastasia Petróvna? Har ni gjort er illa?

Nej då, men hon trodde, att jag rest ifrån henne, och att hon kanske skulle få bli ensam kvar i den ohyggliga skogen och bli uppäten av vargar eller frysa ihjäl eller dö av hunger. Herregud ett sånt arbete jag hade, innan jag fick henne lugn igen, innan jag fick henne att förstå, att jag ingenting märkt bara. Men till slut, så lugnade hon sig då, och vi travade tillbaka till släden och åkte vidare. Det var trettio mil till källorna, så vi hade inte tid att söla precis.

När det började skymma höllo vi alla utkik efter lämplig lägerplats och hittade snart en, där det var gott om torrved i närheten och till och med en liten bäck, så man slapp smälta snö till tevattnen. Anastasia var alldeles förbi av trötthet och köld. Innan vi fingo upp tältet och hade skurit granris till golvet, satt hon på sin sovsäck under ett träd och stormgrät. Men när vi fått in kaminen och började brassa på, så det snart vart glödande hett där inne, så blev det lite bättre, och när tevattnet kokade och det började fräsa och lukta gott av stekt potatis och bräckt lax, då tyckte Anastasia, att man kunde leva

igen. När jag långt om länge fått ned henne i sov-säcken, var jag glad att få krypa ner i min egen och somnade tvärt och ögonblickligt, som man gör efter en hel dags strängt arbete i fria luften. Men Anastasia kunde inte sova alls — det var för hårt, hon frös, hon var rädd. Mitt i natten måste min man gå upp och göra eld i kaminen. Och koka te! Nej, Anastasia var inte skapad för vildmarksliv.

När morgonen kom ville hon resa hem, men det nekade jag absolut till, det fick bli vad det ville. Och så småningom blev det bättre, när solen kom upp, och vägen åter gick över tundror. Hon var som ett enda knyte av skratt och upptåg och grimaser, när vi på eftermiddagen strävade uppför en brant fjällbrant och hade beslutat att ta terast. När vi kommo upp vände jag mig om och såg på utsikten.

Långt nere i dalen fick jag se en släde komma i vinande fart, och jag tyckte, att kajuren vinkade och gjorde några slags tecken. Det är väl någon jägare, tänkte jag, och vinkade igen, och så fortsatte vi ett stycke till. Just som vi fått tevattnet i kok, kom släden svängande om vägkröken och då var det en Kljutchibo, som körde. Vanligen brukar det bli prat och stoj så fort man möts på vägen, men mannen, som kom, var så ovanligt tyst och tvär. Han drack te med oss, men när han kom till tredje

muggen drog han fram ett brev — ett av dessa oundvikliga trekantiga kamtchatkabrev — och räckte det till Anastasia, som var i en av sina mest galna sinnesstämningar och grimaserade och flörtade, så det gnistrade om det. Hon tog brevet lite förvånad, öppnade det och läste. Så gav hon till ett skrik och föll tillbaka mot trädstammen hon satt vid, blek som snödrivan bredvid.

— Död, död! Han är död! Å min gud, han är död!

Hennes man hade tagit livet av sig. Några timmar efter hennes avresa hade han förgiftat sig, och på kvällen, när de kommo in i hans rum, låg han död. Vi andra sutto tysta och bestörta. Det kom så oväntat, så ohyggligt mitt i den strålande eftermiddagssolen, mitt i all glädjen och glanmet. Anastasia bara stirrade rätt framför sig och hennes ansikte var härjat och gammalt.

— Jag skulle köra er hem igen, Anastasia Petróvna, sade mannen, som kommit med brevet.

Då bröt hon samman. Grät och skrek och jämrade sig. Nej, hon ville inte åka med honom. Hon ville åka med oss. Hon ville inte hem igen. Aldrig, aldrig, aldrig! Hon ville inte se honom, som var död, inte tänka på honom, hon hatade honom, hatade, hatade. Jag försökte tysta på henne, lugna henne. Vi skulle inte lämna henne ensam på hemvägen, naturligtvis skulle vi också vända om. Och det gjorde vi. En

massa last flyttades över till den nya släden och Anastasia packades ner som ett litet barn i min mans åkdon, som var längre än mitt. Vi stoppade in henne i en sovsäck och lade om henne allt vi hade av fällar. Och så körde vi tillbaka samma väg vi kommit — tysta, bedrövade.

Hela natten körde vi. Det var månsken och trettio-åtta grader kallt, och vi fröso så, att till slut kunde vi inte ens hålla oss varma med att springa bredvid slädarna. Fötterna voro för styva. Den natten glömmet jag inte. Månen var full, och allt var spökligt, gipsvitt och dött — lika dött som det, som låg där borta i Kljutchi och väntade på Anastasia. Det skrek under medarna, som gledo trögt och tungt, kroppen var stel av köld, och det var en sådan plåga och möda bara att stanna släden och stappla fram för att reda ut en hund, som trasslat till sig, att man kunde skrikit högt av smärta. Å, det var en natt att köra döden till mötes i! Vi stannade i den lilla byn där vi rastat på bortvägen, bultade upp folket och fingo värma oss en stund inomhus, men med värmen följde sprängningar och värk så fasansfulla, att jag för min del gick ut igen och satt nedhukad på min släde, medan jag väntade på teet.

Tidigt på morgonen voro vi tillbaka i Kljutchi med halvdöda hundar och mer än halvdöda själva.

Anastasía hade sovit de tre sista timmarna, som väl var, och hade inte frusit mycket. Hon vinkade och till och med smålog, när hon åkte ifrån oss på väg till sitt hem. Själv snubblade jag uppför förstustrappan och nästan grät av trötthet, minns jag, medan Sergéi och Agápia eldade, spände ifrån mina hundar och satte fram mat. Jag orkade inte höra vad de hade att säga allt om det förfärliga som hänt, jag satt bara och dinglade på en bänk, och när jag till slut, mätt och lite varmare ramlade i säng, så somnade jag och sov i sexton timmar.

Den färden ville jag inte ha om igen för någonting i världen. Och inte Anastasía heller, tänker jag. Begravningen skedde dagen därpå, men jag var så förkyld, att jag inte vågade mig ut till kyrkogården. Jag hörde dock av alla, som varit där, att Anastasía tillfredsställt alla fordringar på häftig och tröstlös sorg. Till och med Agápia sade gillande, att hon aldrig sett en människa sörja så. Jag mindes allt vad hon sagt till mig om sin man långt innan detta ohyggliga hände, och jag mindes hennes utbrott, när hon fick underrättelsen där borta på vägen. Så jag tog sorgen rätt så lätt och kände inte så stort medlidande, som jag kanske borde ha gjort.

Två veckor efteråt dansade Anastasía på ett bröllop och fyra månader senare gifte hon sig med kaptenen på båten, som förde henne till Vladivostok.

VASILIFF, HAN...

Ibland kan jag sitta och tänka på ryssar jag lärt känna på Kamtchatka. Så många typer, så många sorter, men alla hade de ett gemensamt: ett mystiskt, dunkelt förflutet, fullt av skuggor och hemligheter. Alla hade de i sina ögon något man inte kunde gripa, något man inte fick tag på, något, som skrämde och tjusade på samma gång. En del hade ögon, där blicken väjde undan och irrade, om man sökte möta den, en del såg stort och klart på en, men det var som såge de en inte ändå, som var det bara en händelse, att deras blick kom att möta ens egen och stannade där för att den lika väl kunde vara där som någon annanstans. En del hade fula ögon — ögon som gömde på tankar, som inte tålde dagens ljus, andra hade blida, sorgsna ögon, som sågo inåt liksom sökte de ständigt någon glidande minnets punkt, men aldrig funno den, och åter andra hade muntra, djärva ögon, och först trodde man, att de sågo på livet, som det mötte dem var dygnets timme — tills man en gång överraskade dem med en blick

så tung och mörk och hätsk, att man sedan inte kunde låta bli att vakta dem för att se, om man kanske inte tagit fel ändå. Men man tog inte fel — rätt vad det var brast munterheten och glädjen ur ögonen och de mörknade i ett bottenlöst ve, en obeskriverlig plåga, och ett hat, ett hat...

Var kommo de alla ifrån? Varför hade de hamnat långt där borta i den avlägsnaste av alla världens avkrokar? Vad var det de tego om med sina munnar och talade om med sina blickar? Intet visste man, intet fick man veta. Varifrån är ni? kunde man fråga, när man känt någon länge och blivit vänner. Vem — jag? Å, Malorussí. Lillryssland.

Så var man lika klok för det. Det är sant, att ryssar gärna tala om sig själva med stor och barnslig förtjusning, men det var inte mycket man fick veta ändå, ingenting som kunde ge någon förklaring på det deras ögon inte kunde tåga med. Om varandra talade de också i tysta, hemlighetsfulla viskningar i vinklar och vrår. Det var väl inte alltid så mycket att tro på hoppades man, fastän väl troligen något sanningens korn kunde ha smugit sig in. Det var hemska historier om mord och rån och stölder och bestialitet man blev serverad, hänsyftningar på dåd så vidriga, att man nekade tro för sin egen frids skull, om inte annat. *Den* rymde hit under revolutionen, *den* sprättade upp alla han kommer över i

Vladivostok — hade de pengar lät han dem betala för livet, hade de inga så krrritsch, kkkritsch! bajonetten i magen. *Den* blev rik på falska angivelser, *den* var eftersökt i hela världen, men hade gömt sig här under falskt namn — falska namn hade för resten varenda en. *Den*...

Men en var där, som det inte sades något fult om, och det dröjde länge innan jag ens såg honom. Han gick aldrig bort, förekom aldrig på vetjorkor eller på teaterföreställningarna på Folkets Hus. Han höll sig hemma och skötte sitt. Men jag hörde talas om honom då och då i förbigående. »Vasiliff, *han* kan spela gitarr, han», kunde det heta, »Vasiliff, han är 'master' på balalajka, han — han kan visst spela på alla instrument». Och aldrig såg jag honom. Men så en kväll var det bröllop i byn, och allt vad krypa och gå kunde drog i väg till vetjorkan som skulle bli på kvällen. Jag var högtidligt inviterad att komma med »skripka» — fiol — och jag hade lovat att höja festens glans, icke med min, för det var ingenting, utan med fiolens närvaro. En skinande ny, fruktansvärd fiol, som av okänd anledning befann sig i en kamtchadals ägo. Ingen i hela byn kunde spela på den mer än jag, som lyckades fila fram några vedervärdiga toner med en stråke försedd med tre, fyra tagelstrån. Dock — det var en *fiol*, och när balalajkor och gitarrer lät rytmen gunga under, så

gick dansen, så det sjöng om klackarna. Och alla munnar logo, alla ögon strålade, så fort de bara hörde fiolsträngarna spännas till stämning. Och *såna* strängar! Om de varit från Stradivarius' tid, så kunde de inte haft ålderns och nötningens patina i eminentare grad. Stålkvinten var skarvad på mitten med en stadig knut, G-strängen var hopknuten nedanför stallet och de två mittelsträngarna gåvo ens fingrar sensationer av bergsbestigning, så taggiga och skarpa voro de. Men, som sagt, det var en *fiol!*

På den vetjorkan mötte jag för första gången Vasiliff, som sedan blev min goda vän. Han var närmaste granne till bröllopgården och hade väl inte kunnat neka att komma. Jag såg honom genast, hur skulle det var möjligt annat! Mitt i allt bullret och skrattet, mitt bland alla de röda, varma, festglada människorna satt han där blek och stilla och så utomordentligt förnäm på något vänligt, försynt sätt. Pannan var hög och vit med gråsprängt hår struket slätt tillbaka, och under den lyste ett par klart blå ögon, så sorgsna, så tunga av vemod, att det gjorde ont att möta dem. Näsan var rak och fin och munnen utsökt vackert skuren, men med ett drag av oändligt bitter resignation. Han talade inte med någon, men det behövs ju inte heller, ingen hade tid till tankeutbyten, när balalajkor surrade och gitarrer suckade och det fanns en centimeter ledig plats på golvet.

Ho — vad »zeganskin» virvlade på kläck och tå, så sparrarna bågnade i det gamla rucket!

Så blev det en paus, och när det skulle till att spelas upp igen, lade jag fiolen ifrån mig och tänkte dansa. Då kom Vasiliff fram, tog gitarren från en av spelmännen och sade: »Jag ska spela nu, så får du vila.» Så vände han sig till mig med en djup bugning: »Och ni, vill ni spela med mig?» Jag blev så förlägen över den ovana bugningen och den milda, skolade rösten, att jag inte kom mig för att svara någonting, bara tog fiolen igen och stämde.

— Vad? frågade jag.

— Karábuschka, madame, om ni behagar.

Och jag spelade upp karábuschka, den vackraste av alla de underbara vackra gamla sångerna, som dansas med steg så lätta, att det är som ett fladder över golvtiljorna. Jag fick ett ackompanjemang den gången, som jag aldrig får maken till. Vasiliff — han kan spela gitarr! hade de sagt. Ja, Vasiliff, han *kunde* spela gitarr! Aldrig har jag hört en människa spela som han den kvällen i den svarta lilla kamtchatkastugan. Utanför röt en virvlande snöstorm och mot de tomma, gardinlösa fönstren tryckte ett mörker så bottenlöst, att det var som skulle man aldrig se dagens ljus mer. Men Vasiliff spelade, spelade med huvudet högt lyftat och blicken riktad ut mot det svarta mörkret. Vad tänkte han på? Vad

mindes han? Var färdades hans själ i för fjärran, lyckligt land efter hans mun var halvöppen i ett vekt litet leende, som blandades med bitterheten och mildrade den till något ömt och blitt? Vem var han? Vad var han? Ack — jag fick aldrig svar! Kanske för att jag aldrig sporde med ord.

Efter den kvällen kunde det hända, att han kom hem till oss då och då, alltid lika försynt och stilla, alltid med sin fulländade hovmannabugning och sin fulländade, ceremoniella kyss på min hand, när han kom och gick. Ofta spelade han på min gitarr, oftare bara pratade vi. Han kunde tala på ett sätt som ingen annan i byn kunde det. Hans mjuka, låga röst var som musik mot de andras hårda, högljudda stämmor, och han var bildad — han hade rest och läst, han kunde tala om Strindberg, om Romain Rolland, om Beethoven och Sibelius, om Rembrandt och Zorn, om vad som helst, som samtalet kunde flyta in på. Men om Ryssland ville han aldrig tala och inte politik. Helst rörde han sig kring musik och en orkester han bildat en gång »hemma», var det nu var.

En gång bjöd han oss till sig på middag i stugan han bodde ensam i. För första gången sen jag kom till Kamtchatka åt jag på duk, låt vara, att han bara haft råd att göra den av grova linnesäckar, som han sytt ihop, men ren och vit var den

så det blänkte. Och vodkan bjöd han i små antika, graverade silverbägare, och gafflar och skedar voro av silver. Rätterna voro inte många och inte märkvärdigare än man fick dem på andra ställen, men hans värdskap var så utsökt, att man glömde var man var, glömde Kamtchatka, glömde vinterdunklet, som kröp samman där ute i väntan att kasta sig över en, och bara satt i en stor, varm glädje. Och i en stor, förtärande undran — vem, vem, vem?

Så kom våren, och han reste till Ustje som så många andra, för att fiska till konserverfabrikerna och förtjäna pengar.

— Jag är fattig, madame, jag måste fara ned och arbeta, sade han, när han kom och tog avsked. Men i höst kommer jag tillbaka, och då ska vi spela igen.

— Jag har beställt nya strängar från Japan, sade jag, och ska sätta nytt tagel på stråken. Välkommen tillbaka i höst!

På sommaren voro vi nere i Ust-Kamtchatka några dagar och hälsade då på Vasiliff som hastigast i hans tält. Där var lika rent och fint och pryddigt som i hans lilla stuga i Kljutchí och han bjöd på te i ett sprucket glas med ett leende så obesvärat och vänligt som om det varit en kristallbägare. I vinter skulle det bli musik av, sade han. Kanske vi skulle kunna få ihop en riktig liten orkester om vi

försökte — å, det skulle bli skönt att resa hem till Kljutchí snart! Fisket hade gått bra, förtjänsten räckte och blev över till allt han behövde skaffa för vintern. Kanske skulle han köpa en ny balalajka också.

Hösten kom, och motorbåt efter motorbåt tuffade uppför floden med fiskare, som vände hemåt igen. Långa rader av små roddbåtar hängde på släp, och det var dundrande fest i byn var dag, som kom och gick. Vasiliff dröjde — han hade fått lite extra arbete där nere, hörde vi, men med nästa båt skulle han komma. Och vi gladdes, ty vi hade lärt oss hålla av honom på något sätt. Ett par dagar efter kom båten, men Vasiliff var inte med. Han hade blivit mördad på resan upp. En annan passagerare ombord hade fått ett utbrott av vansinne efter en hel sommars vodkaorgier och helt plötsligt kastat sig över Vasiliff och en till och slängt dem över bord. Den andre lyckades de rädda, men Vasiliff, som var klädd i päls och tunga gummistövlar, sjönk genast.

Så var den saken all! Och aldrig fick jag veta, vad som dolde sig bakom hans djupa bugning och hans oändligt sorgsna leende. En hög officer från tsarväldet, som rymt hit från skräckens tid där borta i Ryssland, sade några. En utfattig furste, sade andra. Kanske. Jag vet inte. Och kan aldrig få veta det heller.

MÖRKER OCH KÖLD.

Vintern är lång på Kamtchatka. Mycket, mycket lång är den. Och mörk. Och kall. Men tråkigt kan jag inte minnas, att det var någon gång egentligen. Dagar och veckor gingo, de blevo till månader, och var dag var den andra så lik som ett bär. Eller likare. Men ändå var varje dag fylld av sitt eget innehåll, av sina egna små upplevelser, som gjorde, att livet ändå aldrig blev riktigt enformigt.

Alltid hände det något, inomhus eller utomhus, som gav ämne till funderingar och utläggningar, alltid fanns det något litet gryn för Serafima och Agápia att mala på. Och alltid fanns det fullt upp att göra. Det var tvätt och lagning och bak och rengöring, det var vedhämtning och jakt på skogsfågel, hare, räv och sobel, det var inridning av hästar till sommaren, det var teaterföreställningar i Folkets Hus och dans i de mörka små stugorna, det var död och födelse, begravingar och bröllop, det var skratt och gråt, hunger och överflöd, det var allt, som fordras för att göra livet till liv. Trivialt och sublimt knuffades

med varann, komedin trampade tragedin på hälar, en karusell på gott och ont, som ständigt susade runt, runt.

Ibland ekade skrattsalvorna, minuten därpå jämmerropen. Den ena dagen var man såta vänner, den andra smög man kring varandras hus med bössa i handen. Underligt var det där borta. Mitt i allt det slappa, lättjefulla fan-bryr-sig-om-vad-som-händer-livet, blev allt ändå så intensivt, så spökaktigt hemskt och groteskt med en förtätad stämning av skräck och mystik. En hel smutsig och eländig liten värld hade sin existens där nedanför vulkanen. Alla ingredienser funnos där i rikaste urval — hat och hämnd och smygande spioneri, kärlek och sång och livslust, dans och glädje, tårar och död.

Snöstormarna kommo redan i oktober. Tjutande, vrålände, med mörker från morgon till kväll. Det pep i otäta fönster, det gungade i fallfärdiga bjälklag, det rasslade och prasslade mot rutor och väggar av snön, som piskades ned i moln. Det dånade från floden, som vräkte upp fradgiga, vita vågor mot strandbankarna, ända tills den bands av isen — då brakade och stönade det, när den bräcktes av orkarnerna. Man kröp samman i stugornas dunkel som en skock får i oväder, elden väste i spisen, och ibland slog en låga långt utåt golvet, när en vindil hittade skorstenshålet. Inte ett liv syntes till ute, inte ett

mänskligt liv — bara några förvirrade, dystra kostackare stapplade mellan husen och sökte lä. Hundarna lågo djupt nedsnöade under runda kullar, tysta för en gångs skull, och härligt varma under sina fina vita täcken.

Vanligen varade en »purga» tre dagar, men ibland kunde det hända den varade i nio, och en gång minns jag, att den höll ut i tjugueett dygn. Men när den väl slutade, brukade det bli vackert på allvar för lång tid framåt, solen sken och »sopkan» stod där överjordiskt vit med gyllene rök ur kratern. Hela byn låg ren och skinande, hundslädar flögo gatan fram, lastade med ved och hö, korna vankade med lite starkare fart och svängde nästan levnadsglatt på svansarna, ungar åkte kälke efter någon gammal utgallrad hundkrake, och i handelsboden stod Trifan Pávlovitch i ett moln av cigarrettrök och dryftade nytt och gammalt med vem som slank in. Snövallarna lågo meterhöga, och man såg nästan bara taken av stugorna, hessa kråkor sutto på takåsarna i snattrande väntan på hundarnas utfordringstid, och överallt var det starkt och bullrande liv.

Serafíma stod på sin förstubro och gassade sig i solen och njöt av att åter kunna hugga folk i förbifarten och få skvallra om vad som hänt under purgadagarna, Agápia for som det verkligt torra skinn hon var mellan husen och samlade ihop, vad hon kunde

hitta av nyheter, och Dmitri Kirillovitch, skollärarn, steg åter ut på sin gårdsplan och ställde klockan efter kompass. Livet var gott att leva igen. Det var skönt att komma ut ur stugans mörker och stå och klippa med ögonen mot allt det skimrande gyllenvita omkring en, att lyfta blicken mot sopkans hjässa och se solen liksom dränkas i böljande rökslöjor. Å ja, det var vackert och gott allting i livet då! Man glömde mörkret och kölden och de tunga, grå dagar, som nyss gått, man trodde nästan att de aldrig mer skulle komma igen.

Mot jultiden började det bli kallt riktigt på allvar och solen såg man inte mycket av. Första julen jag var där, blev det ända till 48 grader kallt, och kanske mer ändå, men kvicksilvret frös, så vi visste just inte hur pass låg temperaturen var. Men vi kände, att det var rasande kallt, och röken stod som en kvast ur varenda skorsten.

Julen firades praktfullt i en hel månad så gott som, ty först begick man den »po novimo» — efter nya tideräkningen — och gästade omsorgsfullt alla, som av lagen tvingades att räkna med europeisk tid, såsom doktorn, Gabriel, Trifan Pávlovitch, som ju var i statens tjänst, G. P. U:s medlemmar, bypolisen och oss svenskar, som naturligtvis höllo oss till den nya tiden. När vår trettondag kom började det verkliga julfirandet, ty då inföll julen »po starrimo»

— efter gamla almanackan — och på det sättet räckte helgen närapå en månad. Varefter så småningom kinesernas nyår tog vid och grundligt avfestades av alla och envar, och sedan kom det visst något japanskt, som också på det hövligaste ärades.

Jag kunde aldrig märka, att stämningen mattades av någon gång medan dessa dunderfester gick av stapeln. Natt och dag var det musik och dans och bord, som relativt dignade under läckerheter. Blev någon trött, så gick han och lade sig i en vrå på golvet för att om en timme eller två stiga upp igen, så strålande glad åt livet som om han sovit ett helt dygn. Ho! sa han och steppade runt i stugan. Nu ska vi dansa. Nu ska vi sjunga. Nu ska vi spela. Hit med balalajkan!

Om klockan var åtta på kvällen eller tre på natten eller sju på morgonen, det gjorde alldeles detsamma, när det var »prassnik». Det var aldrig tyst på gatan då, och många, många nätter i den bistraste köld har jag hört instrument ljuda och mjuka stämmors sång utanför. Skott har jag hört också och vilda röster i häftig vrede, kvinnor ha snyftat och män ha skrattat. Tragedien har trampat på hårda stövelklackar förbi vårt hus, komedien har frasat runt hörnet med stelfrusna kjortelfällar och varma små skratt, och operetten har trippat på högvristade fötter med leende

flickröster till balalajkors ackompanjemang. När man bor mitt i en liten by långt bort i det avlägsnaste Sibirien, så sveper alla världens kostligheter runt ens hus, och man har bara att lyssna, så hör man livets andedräkt omkring sig.

Vintern är lång på Kamtchatka. Det hjälpte inte, att en månad gick åt till bara julfirandet — den blev lång ändå, och man gjorde vad man kunde för att få tiden att gå på bästa möjliga sätt. Där var Folkets Hus med teater och danstillställningar varje vecka, men det räckte inte långt. För resten var det aldrig riktigt roligt att dansa på Folkets Hus. Varför vet jag inte, ty salen var större än någon annan lokal i byn och musiken alltid storartad, men det blev ändå aldrig samma trevnad där som i hemmen.

Det gick väl heller knappast någon vecka förbi som det inte var fest i någon liten stuga. Det var födelsedagar och det var bröllop och det var minneshögtidligheter för någon kär avliden. Endast några få utvalda blevo *bjudna* på dessa tillställningar, men det betydde inte det ringaste. Var man inte bjuden, så gick man ändå, och det kunde vara så trångt ibland framåt kvällen, att man satt i knät på varann eller på golvet, eller stod utanför på förstubron.

Alla som kommo efteråt blevo ju visserligen inte trakterade med mat och dryck, men åtminstone de äldre fingo alltid så mycket som ett glas te. Vanligen

stod ett bord dukat med tallrikar och gafflar och knivar, när man var bjuden och kom på utsatt tid, och det doftade underbart av stek och fisk och kål och alla möjliga härligheter. Mitt på bordet låg en hopvikt handduk — det var servetten. Bara en, om det så var dukat för tjugu personer! Den gick från mun till mun varv efter varv, och efter sista varvet brukade åtminstone jag i all tysthet använda min näsduk i stället, såvida inte värdinnan hade ögonen på mig. Då blev det servetten förstås. Framför varje kuvert stod ett glas, och fastän det var stört omöjligt att få köpa ett dricksglas på Kamtchatka, så fanns det i alla fall alltid gott om dem, trots att det slogs sönder massor på varje fest. Anledningen till detta var, att man gjorde sina glas själva. Absolut. Jag har tillverkat flera dussin där ute, både snabbt och elegant, så jag vet, att det är sant.

Nu ska ingen tro, att det finns små privata glasbruk i varje hem, å nej, saken var betydligt enklare. Man tog bara en tombutelj, och såna finns det *otroligt* gott om på Kamtchatka, och kring denna butelj virade man på lagom höjd ett snöre så hårt man kunde och knöt det fast. Sedan band man ett annat snöre i ett dörrhandtag med ena ändan, och den andra knöt man i svångremmen — en meter eller lite mer var den vanliga längden. Så ställde man ett fat med vatten och en skopa bredvid sig, tog

buteljen och lade snöret ett varv kring den, just där man förut knutit om, och drog den hastigt fram och åter några gånger, tills det blev hett av friktionen, tog så en skopa kallt vatten och hällde över det varma stället. Knack! sa det, och så fick man buteljhalsen i ena handen och ett alldeles förträffligt dricksglas i det andra. För att inte sedan skära sig på den vassa kanten, när man drack, så tog man en fil och slipade av litet grann, och så hade man ett glas så elegant, att man kunde ha bjudit en kung att dricka ur det. Färgen på de små vodkabuteljerna, som vanligen kommo till användning, hade en svagt grön lyster, som gav glasen en förnäm, antik prägel.

Men det var om en kamtchatkabjudning jag skulle tala. Bordet stod alltså dukat med tallrikar och glas, och över det hela svävade en rik doft av mat, som gav löfte om att banketten snarligen skulle avätas. Man sade nästan nej till tobak och cigarrettpapper — man hinner ändå inte röka färdigt, tänkte man.

Hooooohhh! Färdigt! Man skulle kunna ha rökt upp en hel tobaksbutik, om man velat! Först efter tre, fyra timmar blev man ombedd att slå sig ned. Då var man så matt av hunger och förtvivlan, att man fullständigt vacklade fram till bordet, där nu »sakuschkan» väntade. Sakuschka benämnes alla möjliga smårätter, som används som tilltugg till vodkan,

och i Kamtchatka utgjordes det vanligen av rå, etter-salt kål, salt lax, salt bergsfår, salt laxrom, salt and, salt björnskinna, salt allt möjligt. Vodkaqlasen utgjordes som oftast av smala ättiksbuteljer, behandlade på ovan beskrivet sätt, och innan man tömde det, sade man höviskt till värdinnan: »Sa vaschä sdarovjä» — »Er hälsa!» varefter man svalde innehållet och gjorde en lätt och behagfull gest över axeln med glaset för att visa, att det var tömt till sista droppen.

Sedan kom den verkliga maten. Alltid soppa först och främst. God soppa, stark soppa. All mat var god och stark för resten. Det förnämligaste jag bjudits på i soppväg var hönsbuljong — höns är det oerhört ont om på Kamtchatka och ägg en nästan okänd läckerhet — och som jag den gången var nån sorts hedersgäst, skulle jag ha det finaste av allt som serverades. Min sopptallrik fylldes till randen med den delikataste klara buljong och i mitten låg — *ett helt tupphuvud*. Med kam och allt! Kammen var bleknad och sladdrigt gråvit, ögonen voro sorgset slutna, men näbben stod halvöppen som till ett litet muntert galande. Jag glömmer aldrig den soppan.

I långsam takt brukade sedan följa stekt lax eller pirog på lax, tjäder, svan eller andstek med ris och kokta liljerötter — det senare en för Kamtchatka speciell rätt — och sedan kokt renkött eller bergsfår och så till sist kompott av kokt, torkad frukt.

Inte så illa, när man betänker hur fjärran från all civilisation man var. Så fort man slutat reste man sig från bordet, alldeles oberoende av om de andra voro färdiga eller inte, ty det ansågs mycket opassande att sitta kvar, sedan man ätit av alltsammans. Så tog man rätt på chasáika, värdinnan, och tackade för maten med många och väl valda ord. En liten lätt rapning ansågs på sin plats vid detta tillfälle. »Chasáika» åt aldrig med vid bordet. Hon passade upp på gästerna och var ständigt på springande fot.

Efter maten serverades te med bröd och kakor, och när man äntligen var ledig från ätandets möda, var man så varm och så mätt och så däst och så sömning, att man helst velat gå från alltsammans hem och lägga sig. Klockan kunde då vara bortåt ett på natten. Men se, det var då, som den egentliga festen började med musik och dans och kortspel och skämt och så kallat glam.

Byns ungdom trängdes i dörrhålen, matbordet röjdes undan och musiken stämde upp. En osande liten fotogenlampa brukade vara den enda belysningen och kanske i rika hus ett par smala ljus, som krökte sig i hettan och brann med tjocka knutor på vekarna, så stearinen rann i floder. Men vad gjorde det, att det var lite mörkt! Kackerlackorna rände som galna uppefter väggarna, balalajkorna surrade, gitarreerna

brusade och dansen gick i den svarta lilla stugan, så golvet bågnade. Stora utrymmen hade man inte att svänga sig på, fyra fem kvadratmeter i bästa fall, men det gjorde inte något det heller. Dansen gick. Graciösa, fladdrande, gamla danser i turer och svängar och invecklade steg.

Jag ville ge mycket bara för att få vara med en enda kväll igen. Bara för att få stå lutad mot väggen i ett fallfärdigt gammalt ruckel och höra spelmännen stämma upp till karábuschka och se män och kvinnor svinga upp i ställning med dånande stövelklackar och små trippande, ljudlösa steg. Kanske skulle purgan tjuta utanför de svarta, gardinlösa små fönster-rutorna eller luften vara fylld av hundars själagny. Och så, i en paus mellan danserna, skulle kanske Elisavjéta Sharlámpiovna, skollärarynnet med det fanatiska ansiktet och den ljuva rösten, stämma upp en sång, balalajkor och gitarrer skulle spela ett skälvande ackompanjemang och alla, alla skulle falla in med dämpade, klockrena röster i harmonier så härligt klara, att där ej fanns vank och lyte.

Jag kan se dem för min inre syn — hur deras ansikten, nyss så uppspelade och röda av dansen och stojet, liksom stelna till i andakt och lycka, hur de glömma vardag och omsorger och jordiska bekymmer i en glädje så fri från smuts och synd, att deras ögon bli som förklarade av ett sorts överjordiskt skim-

mer och de likna små barn, som ännu inte funnit ut vad livet är. Till och med Lucifer, han, som var djävulen själv inkarnerad, till och med han blev till ett barn, när han sjöng med tillbakakastat huvud och blicken ut i fjärran.

Ett underligt folk. Ett underligt land. Små barn som sjunga i en oändlig, väglös vildmark.

EN RESA MED TANDVÄRK.

Tandvärk är ledsamt att få, ännu ledsammare att ha och fullständigt outhärdligt, när det inte finns tandläkare på närmre håll än sjuttiofem svenska mil landvägen eller så. Livet förlorar all sötma och behag. Det kan ju tyckas, att när man för övrigt har en hel stor kropp, som är alldeles frisk, och det bara gör ont på ett enda litet, litet ställe, så skulle man lugna sig och ta det filosofiskt. Men det gör man inte. Absolut inte. Man blir sur och vresig och otrevlig, man drar sig undan människorna och vill vara för sig själv med sitt elände. Man vill dö, när man har tandvärk. När man har tandvärk på Kamtchatka.

Alla till buds stående medel användes. Droppar och kokain och snus och brännvin. Nej, det hjälpte inte. Gabriel erbjöd sig att dra ut tanden åt mig — han erbjöd det i en ton så mild, så faderlig, att jag borde ha svarat honom på ett annat sätt än jag gjorde, men jag hade aldrig haft tandvärk förr, och min själ var inte stark nog att stå rycken. Mitt tal

blev grovt, blev ohyfsat, och Gabriel såg sårad ut. Jag visste, att han drog ut tänder med kläm och fermitet och garanterat smärftullt; ty bedövning förekom aldrig, men jag spände mig ändå stel och hoppades på ett under, på att tandvärken skulle sluta lika plötsligt som den börjat.

Jag påminde mig landsjungfrur vi haft, som gått med ulldukar i veckor, och så rätt vad det var kastat dem och förklarat, att det var »utvärkt». Jag gick med ullduk, jag låg med ullduk, jag satt med ullduk, men i alla ställningar ingick tandvärken som ett innerligt, outtröttligt sällskap. Jag *ville* inte dra ut tanden, det var inget fel på den som jag kunde se, och en tand är en tand, och man får den aldrig igen. Det var i början av mars och snöstormarna svepte som vildast över Kamtchatka, det tjöt och pep och ven och var inte ljust en minut på dagen. Ett briljant väder att gå med tandvärk i, för det var egentligen det enda man kunde göra med framgång.

En dag, i början på mars, kom Abdulla in i ett snömoln, och när han vrängt »malaschajen» från huvudet — det är en väldig pälsmössa med öronlappar — så frågade han på sitt vanliga muntra sätt:

— Kak sdarovjä, älschkling — hur står det till?

— Uselt! sade jag buttert. Jag vill dö, Abdulla!

— Tandem, älschkling?

En dyster nick blev mitt enda svar, och då började han skratta. Jag kan inte med folk, som skrattar åt en, när man har tandvärk, så jag reste mig för att värdigt lämna köket och gå in till mig och sura i ensamheten. Men då kom Abdulla med sitt förslag.

— Älschkling ska resa till Petropavlovsk. Jag kör i övermorgon. Följ med bara. Där finns tandläkare. Vi kan vara där på en vecka, om det blir bra väder, och det blir det nog efter den här långa purgan.

— Tre av mina hundar ha trasiga fötter efter skaren, sade jag. Vi ha flera stycken utlånade, och det finns bara åtta dugliga hemma, och dem kan jag inte ta — de behövas till vedkörning och sånt.

— Kom med som passagerare, menar jag! sade han. Jag far utan last, och när jag kommer till Petropavlovsk måste jag kanske ta första båten över till Vladivostok ett slag. Så kan älschkling köra mina hundar hem.

— Hm! sade jag. Och tänkte. Bara den fantastiska drömmen att om en vecka vara av med tandvärken kom hela världen att ljusna, och frågan togs upp på allvar. Ensam med Abdulla hade jag inte lust att resa — inte för bortresans skull, men för den långa hemvägen, och hur vi talade och resonerade beslöts det, att någon av husets manfolk skulle ta det enda hundspannet, som var användbart för tillfället, och

följa med. Och två dagar efter, i gryningen, gävo vi oss av — jag, som passagerare bakom Abdulla. Vi voro elva slädar i sällskap, och väl var det, ty redan efter ett par timmar började purgan på nytt, och det gick bara steg för steg framåt, alltid med en eller ett par män före, som slog spår med de breda, pälsklädda Kamtchatkaskidorna. Vi hunno inte ens de nittio kilometerna till lämpligaste by för nattkvarter den dagen, utan måste slå läger i skogen. Det stormade så, att vi inte kunde få upp tältet en gång, utan måste reda oss under bar himmel vid en tynande eld. Ruskigt var det den natten. Jag låg i min sovsäck i Abdullas smala släde, och det kändes precis som att ligga i en likkista.

Dagen därpå startade vi i full snöstorm efter att med möda ha fått lite tevatten smält, och fastän vi voro så många, som turade om att göra väg och köra först, så gick det med snigelfart, och hundarnas sidor skälvde av flämtningar, så arbetade de. Det var då jag började att inte tycka om Abdulla. Han var så grym mot sina djur, slog dem och plågade dem på alla möjliga sätt. Aldrig hjälpte han dem vid besvärliga passager, som man annars alltid gör för att spara dem så mycket ansträngning som möjligt. Han satt bara på och lät dem arbeta. När jag ursinnig sprang av vid särskilt tungdragna ställen, skrattade han och tyckte jag var dum. Men

gudskelov och tack, att det var andra våren jag var på Kamtchatka, så jag kunde säga mycket på ryska, och det gjorde jag också. Och ju mer jag sade, dess mer skrattade Abdulla.

Den dagen hunno vi till en by och fingo rum över natten hos en »snakomi» — bekant — som tog emot oss furstligt och gästfritt, som man överallt blir mottagen, vart man kommer på Kamtchatka. Främling eller ej — bultar man på ett hus mitt i natten och ber om logi, så öppnas dörren ögonblickligt och vänligt, och man drar in sina sovsäckar och gör sig hemmastadd. Det är ju nödvändigt, att det är så i ett land, där man alltid är på färdvägar och aldrig vet den ena natten var man ska ligga den andra, men det är utomordentligt behagligt ändå. Och vackert. Så fort en gäst träder inom dörren, så åker teglasen fram automatiskt, och kommer man, som jag säger, också mitt i natten — och hur många gånger gör man inte det — så kliver värdinnan ögonblickligen ur sin säng och kokar *leende* tevattnet, medan hon småpratar om vägen och nyheter. Underbart är det. Kommer man så till bekanta, så finns det inga gränser för välviljan. Då behöver man aldrig ens packa upp sin egen matsäck, utan bjuds och trugas att äta allt vad huset förmår, tills man nästan blir sjuk av övermättnad.

Vi voro åtta stycken, som togo in i samma hus den första kvällen vi kommo till byn, och när vi ätit oss mätta, så rullades sovsäckarna ut i det största rummet, den ena tätt intill den andra, för det var inte så stort svängrum. Sen var det bara att dra av sig pälsstövlarna och krypa ned. Många, många nätter har jag sovit på det sättet i min sovsäck på golvet tillsammans med kända och okända i det obesvärade, glada kamratskap, som långa, tunga mil i vildmarken ger. Man glider ned i sovsäckens mjuka pälsfoder, ligger och småpratar lite med grannarna, tills den siste är färdig för natten och släcker ljuset, och strax därpå är man själv som ett utsläckt ljus i en tung, drömlös sömn, utan rörelser, utan medvetande. Som man somnar på kvällen, så vaknar man på morgonen och gäspar sig upp vid skenet av ett osigt ljus, ty på färdvägar startar man tidigt för att få dagen lång.

Ännu medan det är mörkt snubblar man ut i den iskalla morgonen för att sela på hundarna och göra släden i ordning. Allting är som is — selarna, draglinorna, repen man snörar fast lasten med, och ibland blir man så stel och valen om händerna, att man måste springa in och töa upp dem lite, innan man kan fortsätta. När allt är färdigt till förspänning går man in och dricker det härliga, välsignade tjiatet i litervis för att värma upp sig, innan

den långa dagen börjar, äter lite bröd till, och är så redo för det ensamma spårets slingrande, glidande, vita mil.

Ett ensamt spår i en oändlig ödemark. Från by till by slingrar det, från den ena lilla samlingen fallfärdiga ruckel till den andra, och sist löper det ut mot okända, tysta vidder, »där intet öra hör och intet eko bor», där riporna kuttra i tystnaden och vargarna yla mot natthimlen, där rävar tassa på ljudlösa trampdynor och soblarna fräsa ur ruttna trädstammar. Ett ensamt och smalt och blåskuggigt spår, så ensamt, när man ser det framför sig, att man får det kärt för dess ensamhets skull, för dess

tystnad, för det äventyr det är, alldeles för sig självt, i skogarnas dunkel och på tundrornas grymma ödslighet.

På färden till Petropavlovsk behövde jag inte skynda mig upp på morgonen. Jag var ju passagerare och hade ingenting att göra med selning och packning. De första mornarna var det som en underbar fest att ligga lat och stilla och se de andra krypa ur sovsäckarna, ut mot kylan och mörkret och värkande fingertoppar. Men jag tröttnade snart på den festen. Uppriktigt sagt har jag aldrig varit på tråkigare fest. Och långvarigare. Purga efter purga följde oss hela vägen, och ibland kunde vi få ligga insnöade i någon liten by i en vägglusig, kackerlackig, fattig stuga i trista, enformiga dagar.

Det var ingenting att göra åt det. Man kom varken fram eller tillbaka. Det var bara att sitta där, att ligga där inne i ett ständigt ovädrat rum och röka, prata, spela kort och sova, dricka tjai och äta mat. Ofta var det inte bara människor och kryp, som funnos i stugorna — där kunde vara kalvar och smågrisar och lite av varje. Eftersom det inga ladugårdar finns på Kamtchatka, som på något sätt hålla kyla och oväder ute, så måste alltid kalvar och andra småkräk tas in i stugvärmerna, när kölden kommer sträng. Kalvarna spankulera omkring på knöliga, ostadiga

ben och se obeskrivligt löjlige ut, och det är inte utan sitt pittoreska behag att ha dem till rumsgrannar.

I tre dagar voro vi insnöade i en liten by, som hette Púschina, och det var givetvis det livligaste kvarteret på hela tiden. Där var två småungar i vattenkopporna, som höllo tjutet gående dygnet runt, så var där elva smågrisar i en avbalkning — söta, skära, med knorr på svansen — så var där en marsledsen katt, en tik med sju valpar, en kalv och två halvtama soblar, som höllo sig i ett mörkt hörn om dagen, men som om nätterna roade sig på det mest gränslösa sätt kring väggar och bord och överallt. Åtta personer voro vi i två små rum, purgan röt sin grymmaste melodi om knutarna, ungarna skreko, katten vrålade, grisarna grymtade, hundvalparna gnydde och kalven bölade melankoliskt. Jag fick aldrig någon fred för den kalven på dagen ens. Jag hade på mig ett par långbyxor av vitt och brunbrokigt renskinn, och han trodde alldeles säkert, att jag var hans mamma eller åtminstone en ko. Så fort jag lade mig på min sovsäck om dagen för att vila lite, så kom han och buffade och knuffade och bråkade med mig. Och så värkte tanden, så jag kunde inte sova om nätterna. Och Abdulla snarkade till den grad, att jag till slut måste placera min sovsäck så, att jag kunde komma åt honom med en knuff, när

det blev för våldsamt. Nej, Púschinakvarteret glömmmer jag inte i första taget. Men ack, så snälla människor! Så välmenta och gästfria och generösa mitt i all sin gränslösa fattigdom!

Äntligen klarnade det då upp, så vi kunde ge oss i väg. Det som nu låg framför oss var det farligaste vägstycket på hela färden, den fruktade Ganalska tundran, där det kan vara detsamma som döden att överraskas av en purga, och där det bara finns en enda jurta — vilstuga — på hela vägen. Vanligen brukar man ligga i byarna vid var sin ända av tundran och vänta på sällskap, ty ju flera man är, desto mindre är faran. I Púschina funnos utom våra två slädar endast två till, som skulle vägen fram, men vi vågade inte vänta längre, utan startade trots fåtalet.

Det var en strålande klar dag med oskyldigt ren, blå himmel som såg ut som skulle den aldrig ha tänkt på något så skamligt som en purga en gång, solen sken så det värkte i ögonen, trots snöglas, och ur en fjärran vulkan steg röken och lade sig i lätta moln, genomlysta och rosenskära. Det gick långsamt, ty väg måste ju slås med skidorna, men framåt kröpo vi, och efter sjutton timmars nästan oavbruten färd nådde vi på kvällen den efterlängtrade jurtan, som var ett ruckel av sämsta sort med breda springor mellan stockarna och ett litet fönsterlöst hål,

Han trodde jag var en ko.

som släppte in så gott som ingen dager, men hela rymdens kristallklara kyla.

Vi gjorde upp eld med några halvsura pinnar vi plockat på sista vägbiten, kokte ris och tevatten, åto, drucko och kröpo till kojs så dödströtta, att allting liksom gungade. Dock kommo vi överens om, att om någon vaknade på natten, vilket var högst osannolikt, så skulle han eller hon gå ut och se efter hur vädret artade sig. Ännu voro vi bara halvvägs, och det var mer än fyrtio verst kvar. Och Ganalska tundran...!

Innan huvudet hunnit ned på kudden sov jag, trots tandvärken, och minns, att jag i sömnen hade någon sorts förnimmelse av barnskrik och prat, dun-

kelt och avlägset, utan att störas, men ändock så, att jag inte var fullständigt medvetlös. Mitt i natten vaknade jag. Tanden gav liksom till ett illtjut, som gav eko inåt, och med ett stönande satte jag mig upp. Tyst, mörkt, kallt. Jag lyssnade utåt för att höra, om det blåste. Ja, bestämt hördes inte det där fruktade, låga jämret som alltid föregår en purga. Jag måste ut och se efter.

I mörkret drog jag ut pälsskorna under huvudgården, satte dem på mig, huttrande av köld, och reste mig för att gå mot dörren. Jag visste precis hur min sovsäck var placerad, och att jag bara hade att gå rakt fram, så kom jag till dörren. Så jag gick rakt fram. Ett steg. Vid det andra snubblade jag över något mjukt och föll handlöst framstupa. I fallet tog jag för mig med händerna, men det hade jag inte behövt. Jag hade kunnat haft dem kvar i byxfickorna och haft det lika bra för det vid nedslaget. Mjukt, mjukt, mjukt med en liten upphöjning här och var. Under mig hörde jag en och annan sömnig, missnöjd grymtning, men det kom liksom långt fjärran från, liksom underjordiskt, djupt, djupt ner ur sovsäckens inre. När jag sansat mig lite kröp jag försiktigt bakåt på knäna och nådde min egen sovsäck igen, drog en tändsticksask ur byxfickan, rotade reda på den obligatoriska ljusstumpen under huvudgården och tände för att i någon mån orientera mig.

På Ganalska tundran.

Ett hav av sovsäckar. Vart ögat vände sig kulle efter kulle av fridfullt snusande och snarkande sovsäckar. Tusen tyckte jag det verkade för mina häpna blickar. När jag somnade voro vi dock faktiskt bara fem människor i rummet, och nu...

Efter att ha begrundat situationen och beundrat den sömn, som låtit alla dessa människor ohörda anlända, ryckte jag upp mig och började försiktigt bana mig väg ut genom detta svall av sovande människor. Lätt var det inte, men med ljusbiten i handen och eldad av ett varmt begär att uppträda humant, kom jag dock till dörren, utan att ha nämnvärt trampat på någon. Ljusbiten satte jag ifrån mig på jordgolvet, sköt upp dörren och trädde ut. Stjärnklart,

gnistrande, dödstyst — endast en hunds kedja skramlade, och ur fjärran steg det där låga, farliga stönet, som bådade purga. Inte i morgon ändå! tänkte jag för mig själv. Det är för kallt och för klart. Och så vände jag för att gå in till min varma, mjuka sovsäck igen, skakande av köld. Just som jag öppnade dörren stämde en hund upp ett vilt, klagande gny och efter en minut var hela orkestern i gång.

Många hundar! tänkte jag och rös till, när hela kören brusade upp mot stjärnornas stillhet och ut över de milsvida stäpperna. Flera hundra hundar! tänkte jag och lät dörren falla igen efter mig.

Ljuset blåstes ut av draget.

— Tjort! sa jag för mig själv, och det är ett fullt svärord på ryska, så jag vill inte göra mig bättre än jag är. Jag stack ned handen i fickan efter tändstickorna.

— Tjort! sa jag igen, och den gången alldeles högt.

De lågo borta på min sovsäck. Och där stod jag. Ledsen och halvklädd, frysande så tänderna skallrade, och mellan mig och den lugna hamn, som var min absoluta egendom, voro tusen dödar. Eller åtminstone trettio människor, som i stilla sömn bidade morgonens ankomst och önskade att så förbida den ostörda.

Riktningen hade jag reda på — rakt upp från dörren var min sovsäck vid motsatta väggen. Sakta,

sakta började jag kliva, kände mig för med fötterna och lyckades klara mig över tre bylten. Över det fjärde ramlade jag, tungt och långt. Ett litet barn började skrika under mitt vänstra knä, en man morrade ilsket under min högra armbåge. Jag flyttade knät, jag flyttade armbågen och stilla frid inställde sig genast. Alla de jag lågo på rörde en aning på sig, men annars vaggades jag endast lätt av lugna, djupa andetag. Som om jag varit en båt på en insjö, tänkte jag, där jag låg. Gud, så jag längtade efter en båt, efter en insjö, efter vad som helst, som inté var en jurta på Ganalska tundran!

Sakta började jag krypa framåt. Jag reste mig inte upp igen, sunda förnuftet sade mig, att det gick lättare att krypa. Jag mindes en historia, som Mark Twain berättar, om hur han vaknade en natt i ett främmande rum och inget ljus hade. Han kröp också, och han tyckte, att det var flera tusen stolar och bord till slut. Jag tyckte det var millioner människor. Och riktningen hade jag förlorat med! Rätt vad det var, så var jag nere vid dörren igen.

Till sist såg jag ett svagt, rött skimmer från ett oändligt avstånd. Spisen! Då visste jag. Strax intill var min sovsäck — den himmel, det paradys, det under på jorden, som var min sovsäck. All hänsyn vek. Jag reste mig upp, och med ögonen stelt fästade på den svaga, röda lilla gnistan, vandrade jag min

väg fram över människokroppar. Jag ramlade, jag satte händerna i främmande människors ansikten, fötterna i deras magar, armbågarna i deras sidor. I mitt spår följde en kör av stönanden och suckar. Men jag gick på. Jag ramlade på. Jag kröp på. Till slut var jag vid spisen. Där föll jag för sista gången, denna gång baklänges för omväxlings skull, och satte mig kraftigt på något relativt hårt. En människas sovsäcksskyddade huvud.

— Va *fan!* hörde jag dovt och svenskt inunder mig. Det var det ljuvaste ord jag någonsin hört, tror jag. Jag nästan grät av lycka. Min sovsäck var inom räckhåll för min hand. Utan ett ljud kröp jag dit, utan ett ljud famlade jag mig upp till öppningen, utan ett ljud gled jag ned i det ännu ljumma pälsfodret. Det fanns inte ord i min själ, det fanns inte ord i min hjärna, men ur mitt hjärta steg en hög och klar ton av fulländad, vidunderlig lycka. Hundarnas sång stormade mot skyn där ute igen, purgans dova ton lät som en orgelpipa långt borta. Vad gjorde det mig!

Somliga nätter glömmer man aldrig.

På morgonen visade det sig, att ett helt bröllopsfölje från en by norr ut hade anlant på natten. Sexton slädar och trettiosju människor med små och stora. Det var något ytterligt sällsynt att se Kamtchatkas kvinnliga invånare på färdvägar — det

förekommer minsann inte ofta, och jag har inte upplevt det, varken förr eller senare. Men där voro de nu i den svarta, nedrökta lilla jurtan på Ganalska tundran, och ungar hade de med sig i alla storlekar och åldrar. Vi skulle åt samma håll, och det var ett ståtligt tåg på tjugu slädar, som startade i morgonväkten med en rykande orkan i ryggen. Än så länge utan snö. Det gick så det blixtrade om medarna, och på mindre än tre timmar hade vi lagt den fruktade vägsträckan bakom oss och voro i lä i byn Ganála.

Aderton dygn tog det till Petropavlovsk, i stället för den vecka vi beräknat. Jag gick till tandläkarn i samma ögonblick jag steg av släden, och aldrig har jag väl med sådant innerligt välbehag placerat

mig i en tandläkarstol och gapat. Abscess. Rotfyllning. Tre dagar. Fem rubel.

Den fjärde dagen kom Abdulla till vårt logi. Han skulle *inte* resa till Vladivostok, som jag hela tiden hoppats, utan hem till Kljutchí igen med sina hundar. Jag kan inte neka till att jag blev ledsen. Det var otäckt långtråkigt att sitta på en släde och inte ha något att göra, bara reta sig åt att kajuren var orättvis och grym mot sina djur och körde illa. Men det var ingenting att göra åt den saken. Våra åtta hundar orkade inte dra två personer, så jag hade bara att resignera.

— Charaschá! sa jag. All right.

Men Abdulla hade mer på hjärtat kunde jag märka. Till slut kom det. Han ville gärna ha sin kajurlön nu genast, han behövde pengarna.

— Eh? sa jag och såg antagligen fåraktig ut. Kajurlön?

Ja, för att han skjutsat mig till Petropavlovsk från Kljutchí. Det brukade vara hundrafemti rubel, men han skulle ta mig tillbaka för samma pris.

— ???!!!!

— Ja, för det förstod ju älschkling, att en sån lång väg for man ju inte för nöjes skull.

— ???!!!!

Kunde han kanske få pengarna i dag, så skulle han vara färdig att resa hem i morgon igen.

Jag var glad, att jag hade pengarna. Han fick dem genast. Under dödsfall tystnad.

Hemresan var inte trevlig. Men den gick på tio dagar, och det sista Abdulla gjorde, strax innan vi kommo till Kljutchí, så löste han en hund, som blivit sjuk och inte orkade dra mer, trots de vildaste och hårdaste bastonader jag ännu skådat på Kamtchatka, och det vill inte säga lite. Hunden låg kvar på sin plats vid draglinan där den fallit, med flämtande sidor och ögon, som redan började få dödens hinna över sig. Så gick Abdulla tillbaka till sin plats vid släden, ropade sitt »Nocka!», och innan jag hann begripa vad det var frågan om, lät han släden köra över den döende hunden. Lät ena meden gå över hans kropp, medan han själv slängde sig på som om ingenting hänt. Som om det var en snöhög han körde igenom.

Då grät jag bakom hans rygg. Inte för hunden, men för människan — kanske för båda. Och jag kände, att inte ens den där fuchsian betydde någonting i mitt hjärtas bitterhet. Jag hade med glädje kört över honom med min släde, om han legat sjuk på spåret framför mig. Med kall, strålande, härlig glädje.

Sådan kan man bli på Kamtchatka ibland.

SOM BONDFOTOGRAF.

En dag kastade jag mig självmant i olycka — i mitt Kamtchatkalivs olycka. Jag fotograferade nämligen ett par små söta och trasiga ungar, och efteråt fingo de kortet i present. Jag skulle aldrig ha gjort det! Fotografering är nämligen något mycket sällsynt på Kamtchatka, och jag kunde ju ha begripit på förhand, att resultatet skulle bli praktfullt. I byn menar jag. Det blev det också. Mammor kom rännande, pappor kom rännande, prästen själv kom rännande så kaftanen stod rätt ut efter honom, barn och ungdom och åldringar kom rännande, och alla ville de bli fotograferade. Till en början var jag vårdslöst generös och knäppte till höger och vänster, men så förstod jag, att det inte gick an. Det var nästan omöjligt att anskaffa films och papper där borta, och kunde man komma över något, så var det gammalt och fruktansvärt dyrt. Så jag sade plötsligt nej till alla böner.

Jämmer och gny. Elisavjeta Danilovna ville inte fotografera längre. Hon hade ont om films, hon hade

Kamtchadalsk gentleman på söndagspromenad.

ont om papper, hon hade ont om andra mystiska saker, som behövdes för framkallning och sådant. Så kom de och tiggde och bad, men nej, jag var obeveklig. Om de betalade för det då? Nja, sa jag,

det blir så dyrt för er, så det har ni inte råd med. För all del, nog hade de råd, nog kunde de betala vad det kostade, och kunde de inte betala kontant, så kunde de väl få lämna mjölk och potatis och sånt i stället. Det var ju ingen dum idé egentligen — mjölk kunde knappast fås för pengar — och jag sade ett tveksamt ja. Min bana som bondfotograf var börjad! Å, vilka saker jag åstadkom! Underbara är inte ordet — remarkabla säger mera vad jag menar.

En sorglig erfarenhet lärde mig på ett mycket tidigt stadium, att betalningen måste erläggas i förskott, redan vid sittningen, annars kunde det hända, att de bara kommo och tittade på kortet och aldrig löste ut det. Vilket ibland inte förvånade mig så gränslöst mycket, det får jag i sanningens namn erkänna. Men säkert är, att det fanns snart inte en stuga i byn, där inte någon av familjens medlemmar satt fastsatt med en knappnål på väggen i form av porträtt från ateljé Danilovna.

Prästen — Batuschka — var fullständigt passionerad. Han hade ju ont om pengar, stackarn, det visste jag, så jag lät honom få det lite billigare, mot tysthetslöfte, och fotograferade honom villigt och glatt i alla ställningar och situationer han önskade, vilka ibland kunde vara sällsamma nog. Jag tog honom utom kyrkan och inom kyrkan — där inne var det så mörkt, att jag måste exponera i tjugu sekunder, och

där stod han stenstill, det fromma livet, utan att så mycket som blinka en gång! En dag släpade han i väg med mig ända upp till kyrkogården, där han önskade bli fotograferad framför en grav. Det blev han också. Stol knogade han med under ena armen, och under den andra hade han en väldig lunta, bibeln eller vad det var, som han skulle sitta och läsa i vid korset på en grav. Jo men — han fick det som han ville, och det blev ett praktfullt kort, som jag sedan kunde återfinna i alla rättroende stugor under ikonerna med den ständigt brinnande lampan.

Det goda förhållandet med Batuschka gjorde, att jag blev i tillfälle att ta många fotografier, som eljest hade blivit svåra nog att få. Jag gick ofta i kyrkan — inte för att jag begrep ett dyft av alltsammans, men den grekisk-katolska gudstjänsten är så strålande vacker, att det gav liksom en liten lyftning åt vardagslivet att vara med om den. I synnerhet vespren om kvällarna, med alla vaxljusen och den himmelskt sköna sången. Jag brukade glida in genom den tunga dörren och stå nere vid utgången eller lägga mig ned på knäna som alla de andra, ty sittplatser funnos inga. Det var underligt att se dessa människor, som man kände från vardagslivet, nu så allvarliga och högtidliga på knä i det fladdrande ljusskenet, korsande sig, bugande sig, böjande sig ned så, att pannan rörde vid golvet, mumlande

sitt Gaspardin, Gaspardin — Herre, Herre! eller med lyfta ansikten sjunga hymner till den Gud de voro ålagda att förneka och bele. Jag tyckte om det. Jag blev aldrig trött på att gå i den fattiga träkyrkan, som stod där så modigt och sträckte sitt ynkliga lilla torn uppåt mot vulkanens väldiga hjässa.

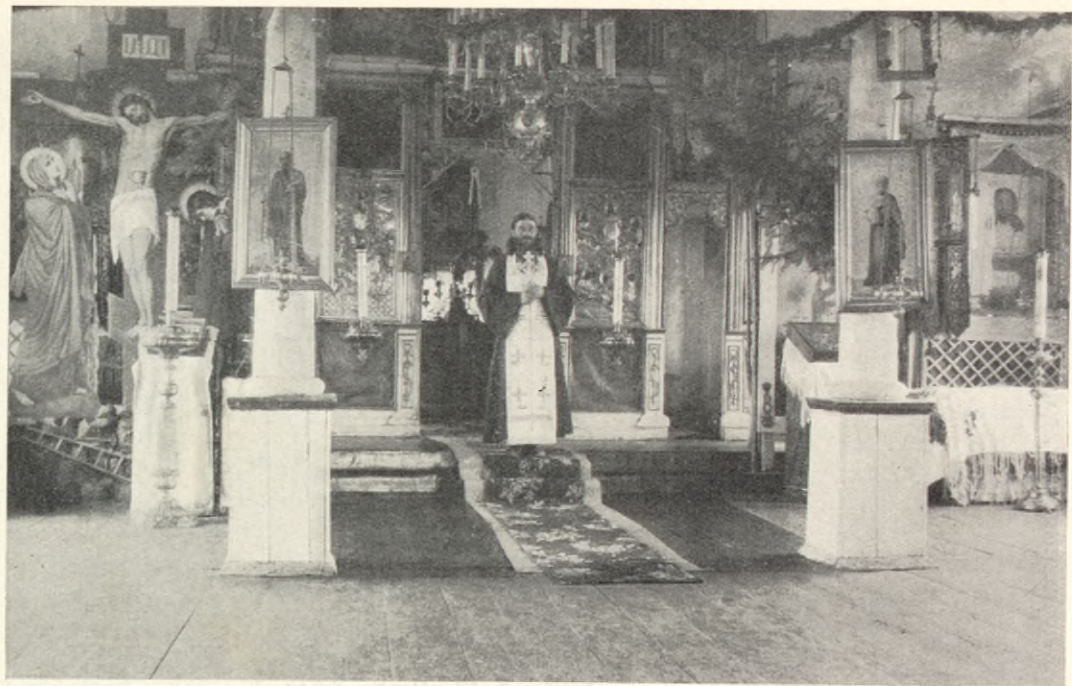
En gång kom jag till högmässan en söndag, och så förlägen har jag väl sällan blivit i mitt liv som då. Jag sköt upp dörren lite på glänt, som jag brukade, och vek inåt kvinnsidan, utan att se upp. Plötsligt blir det alldeles tyst, och när jag vänder mig på altaret till får jag se Batuschka stå där i all sin glans och härlighet och le milt mot mig. Jag log högst förvirrat till svar, men något annat var det ju inte att göra. Så kom hans röst där uppifrån, hög och förväntansfull som ett litet barns:

— Ska ni fotografera, Elisavjeta Danilovna?

Kan man tänka sig! Han avbröt hela gudstjänsten för att fråga detta, och menigheten låg i spänd väntan på mitt svar, det märkte jag.

— Nieto, Batuschka — sevodnja nieto! svarade jag så kyrkodjupt jag kunde. Inte i dag, Batuschka?

Sen flydde jag ut så fort ben och anständighet tillät och vilade mig på trappstegen utanför. Ty jag var matt av undertryckt skratt. Och en aning upprörd. Och en liten aning rörd också, som man blir över små barn.

Bátuschka i kyrkan.

En annan gång var det begravningsmäs­sa, och som det var en bekant till mig som dött, beslöt jag mig för att gå i kyrkan och ö­vervara högtidligheten, som jag förut aldrig varit med om. På Kamtchatka har man den seden, att alla döda föras till kyrkan i öppna kistor — i regn eller solsken, snöyra eller storm, så kan man möta dessa ohyggliga processioner, som dra genom byn fram mot kyrkan. Först går prästen i mäs­shake och prakt, sedan kommer psalomchiken (klockaren) knogande på en fyrkantig glaslykta på en lång stång, och i lyktan brinner ett ljus med grönblek låga. Så komma korgossarna med svängande rökelsekar och så till sist den öppna kistan, där ett gråvitt, infallet ansikte vaggar av och an på kudden vid bärarnas ojämna steg. Efter kistan kommer en man med kistlocket på huvudet i all enkelhet, och efter honom de sörjande, som ömsom 'sjunga en dyster likpsalm, ömsom avbryta sången för att ge upp ett vilt sorgeskri. Ju mera det skreks på en begravning, dess mera lyckad var den, och jag har själv sett Agápia hårdhänt ruska en avlidens dotter för att hon inte högt nog tjöt ut sin sorg. Den dagen jag gick till döds­mässan tog jag kameran med i fickan, ty jag tänkte fotografera kistan och hundsläden, som skulle föra den döde till kyrko­gården.

Prästen välsignar fiskevattnen.

När tåget drog förbi vårt hus slöt jag mig till processionen och vandrade med i den gråkalla vinterdagnen och lyssnade till sången och ropen och snyftningarna och jämmern. Inne i kyrkan ställdes kistan upp framför altaret, och Batuschka i pälsstövlar och styv guldbrokad började rabbla med sin gnälliga, snubblande röst. Alla de sörjande fingo små vaxljus i händerna, och andedräkten rök ur munnarna, så det var som voro vi, som stodo där, nästan mer än vanligt levande, synbart levande, mot det stilla ansiktet i den ohyvlade, omålade kistan. Jag stod där med mitt vaxljus, jag, som de andra och kände hur vaxet dröp varmt och mjukt utför min handske ned mot golvet. Jag stod och såg på det underliga, främmande ansikte, som sov där — jag hade så nyss sett det levande och leende, tyckte jag, och nu kände jag det inte alls.

Plötsligt ryckte jag till så, att jag tappade ljuset, och det föll mot golvet med en smäll. Jag stod en stund och fubblade med det, innan jag rätade upp mig igen. Jag *ville* inte se mera! Men medan min granne välvilligt tände mitt ljus på sitt eget, drogos ändå mina ögon som förhäxade mot kistan och liket. Jo, det var riktigt. Där, på den infallna, fuktigt gråbleka kinden, krälade en kackerlacka, så glatt och sorgglöst som om den vandrat sina vanda vägar i sorghusets skrymslen och vrår. Det var så ohygg-

ligt, så groteskt, så fattigt, så eländigt, att jag nästan måste lägga min hand för munnen för att inte skrika till. Prästen i guldbrokad, som rasslade vid var rörelse, och under den hans slitna, skavda pälsstövlar. De sörjande i en mörk, snyftande, jämrande krans i fattiga kläder och blåfrusna ansikten, de gula små vaxljusen, som brunno med stela, stilla lågor, andedräktens imma, som kom och gick, rökelse-doften, som hängde i luften och så detta likgiltiga döda ansikte i kistan med fattigmans ohyra krälände över kinden. Mycket har Kamtchatka gett mig av underbara minnen att gömma, men detta vore jag helst utan.

Jag räckte mitt ljus åt ett barn, som stod bredvid mig och vände mig om för att gå. Då fick Batuschka syn på mig, och mitt i begravningsmässan, nästan med samma röst, som han läste ritualet över den döde, sade han:

— Snimajetjeli, Elisavjeta Danilovna? Fotografera?

— Nej! tänkte jag svara och fortsätta ut, då den dödes hustru ryckte mig i armen och viskade, att hon gärna önskade det. Nå, herregud! tänkte jag. Gärna för mig. Och så gick jag fram till ett fönster och riktade in, efter att först ha viskat till Batuschka, att han gott kunde fortsätta med mässan, tills jag gav tecken. Det gjorde han också troget, men hela tiden med ett öga på mig, och när jag

gjorde en liten gest med handen, att jag var färdig, sade han — och det lät, som om han läste det ur boken han hade framför sig:

— Stilla nu, alldeles stilla!

Precis som en fotograf talar till ett litet barn!

Ett underligt fotografi blev det med alla de bleka ljuslågorna mot rummets gråljus, med prästen och menigheten i ring kring den fyrkantiga trälådan, där något, som varit en människa låg. Ett fotografiskt sett mycket intressant och vackert kort, men jag kan aldrig se det, utan att jag ryser till och känner liksom om en hel mänsklighets fattigdom och elände rörde vid mig.

Bara för en usel kackerlackas skull! Det fanns inte en där, mer än jag, som så mycket som märkte den en gång.

Men jag tog väl muntrare saker med min kamera i Kljutchís lilla träkyrka! En vårdag var det bröllop, och som jag var inbjuden på bröllopsmiddagen, så måste jag naturligtvis hedra vigselceremonien med min närvaro, och på Bátuschkas och brudparets och Agápias ivriga uppmaningar hade jag kameran med. Det var Agápias dotter som stod brud. När jag kom var redan vigseln i full gång, och det var en obесkrivlig syn som mötte mitt öga. Vid ett litet framflyttat altare stod Bátuschka och strålade och framför

Natascha och Vanja.

honom Natascha och Vanja, brudparet, med vaxljus i händerna och på huvudena väldiga, gyllene, makalösa kejsarkronor! Något annat namn kan jag inte ge dem, ty en kungakrona är en futtighet i jäm-

förelse med de kronorna. Blixtrade gjorde de av ädla(?) stenar också, och det hela var till den grad praktfullt, att jag bara stod och gapade med öppen mun. Lite för stora voro de kanske, ty jag såg, att under Nataschas krona var det uppknuffat en stadig, röd näsduk, som gjorde, att härligheten hölls uppe och inte ramlade ner över ögonen på henne. Vanja stod trygg och outsäglig med stora, röda öron, som tålde vad tyngd som helst.

Som vanligt avbröt Batuschka akten och frågade, om jag tänkte fotografera. Jo, det tänkte jag. Med stativ och allt, ty var det inte Agápias Natascha! Och var inte Natascha till och med skrudad i en vit klänning som hon lånat av mig! Medan jag ställde upp och riktade in fortsattes vigselceremonien oförtrutet. Så var jag färdig.

— Stilla — alldeles stilla nu! manade Batuschkas röst, och alla stodo som förvandlade till stenstoder. Några småungar fnissade på ungars sätt, annars rådde obruten tystnad. Jag tog flera plåtar från olika håll, och mellan var uppställning malde Batuschka i väg med sin vigsel, som ingen tycktes intressera sig för det ringaste, mer än möjligen Natascha och Vanja, och knappt de heller, ty jag såg Vanja lätta lite på kronan, när han trodde sig obemärkt och vila öronen ett slag. Och vad Natascha angår, så stod hon och kände efter i smyg, att inte

den röda näsduken skulle ramla ned och störa effekten.

När jag fotograferat färdigt, ställde jag mig bland gästerna och försökte följa med vad prästen sade och vad som egentligen försiggick. Men det kunde jag inte. Så jag tänkte just stilla gå ut i friska luften, kvalmig och tung i huvudet av all rökelsen, då något för mig oväntat hände. Batuschka steg fram på sidan av det lilla altaret och Natascha och Vanja mötte honom, knäböjde och kysste hans händer, varefter de reste sig och grepo tag i bakvåden av hans mässhake. Båda två. Så började prästen långsamt vandra runt altaret och Natascha och Vanja lunkade efter, alltjämt hållande honom i mässhaken.

Så fort de gjorde den första rörelsen, störtade plötsligt och häftigt två unga män fram med var sitt — vad i all världen ska jag kalla det?! — kastrullskaft. Ett sånt där kastrullskaft, som finns på turistpannor, och som man kan sticka in i en liten hållare. Precis så såg det ut i alla fall, och när jag såg användningen, så var liknelsen inte så oäven. De stuckos nämligen in i hållare på de stora kronorna. Och att meningen var, att dessa skulle hållas fast på brudparets huvuden och inte falla av, det kunde vem som helst begripa, som såg hur ängsligt härligheten vaggade, så fort Vanja bara andades lite häftigt.

Och så gick hela processjonen runt altaret tre gånger. Först Batuschka, sen Natascha och Vanja ängsligt hållande honom i kjorteln och sist ynglingarna med röda, förlägna ansikten och skaften krampaktigt i näven.

Vad som sedan skedde kan jag inte svara på. Jag måste nämligen hastigt lämna kyrkan och ta plats på trappan utanför. Man ska inte skratta i en kyrka, men utanför kan ingen säga något om det, och jag behövde bara tänka på Vanjas öron och kronan med skaft, så var jag borta långa stunder.

Inte så långa heller. Ty menigheten hade inte väl sett mig gå ur kyrkan, förrän den störtade efter, rädd att gå miste om ett tillfälle att bli fotograferad. Till slut var det bara prästen och brudparet och skafthållarna kvar i kyrkan. Till och med Agápia kom ut. Jag har aldrig varit med om maken till bröllop! Jag lovade att inte ta ett kort av någon, förrän brudparet kom, bara de gingo in igen. Det hjälpte inte.

Det är snart slut i alla fall! sa de. Och mycket riktigt — det stod inte många minuter på, förrän Batuschka och Natascha och Vanja och skafthållarna kommo ut på trappan med en fart, så slöjan stod som en vit strimma bakom bruden. Gruppbild. Närbild. Präst och brudpar. Ack, bondfotograf! Ditt liv är en underbar dikt.

Nataschas bröllop räckte inte de sedvanliga tre dagarna. Det sträckte sig över något mer än en månads tidrymd och avslutades bara för att det var nödvändigt för Ustjefararna att ge sig ned till fisket. Då hade Agápia blödande magsår, vilket jag inte vill skriva på bröllopets konto på något sätt, men det skulle väl någon gång komma! Agápia hade sett eländig ut länge, och de beskrivningar hon gett över sitt tillstånd strax innan diagnosen fastslogs, voro sådana, att man absolut kunde befara det värsta. Blödande magsår var det emellertid, och Agápia låg på bollnitsa i tre dagar, men sen gick hon hem, för där fick hon ingen mat, sa hon.

— Är det sånt dom bjuder stackars sjuka människor, som behöver styrka och krafter, sa hon, så ska jag be att få slippa ligga på bollnitsa! En skorpa på morron och en, blött i mjölk på middan och en, blött i vatten på kvällen. Det var hela banketten det. Nej, nog hade man det uselt och fattigt, sa Agápia, men så eländigt hade man det väl ändå inte, så man inte kunde få sig en tår te, när lusten föll på och en bit salt lax åtminstone. Pffff! Bollnitsa!

Förgäves försökte jag intala Agápia, att salt lax och blödande magsår inte trivdes ihop, att te inte heller var bra kanske, och att det var bäst att vara försiktig.

— Försiktig! sa Agápia och lämnade hastigt sin plats för att spotta i min slaskhink, som stod på utgående. Så tittade hon ned i hinken med tillfredsställelse och sade:

— Blod! Klara, rena, precisa blodet! Ojojoåååj, så sjuk jag är! Men nog ska jag äta så länge livet sitter i mig, Elisavjeta Danílovna. Kom ner och drick tjai!

När jag kom ner till henne en timme efteråt, stod hon och sopade sitt smutsiga kök, så kackerlackorna yrde. På Kamtchatka finns det inga sopborstar att köpa, så man sopar med det man lättast har till hands. Agápia sopade med en skimrande vit svanvinge, skuren från en nyskjuten fågel. Vit, så det ännu lyste blått mellan vingpennorna, vit, så det svarta, smutsiga köket såg dubbelt eländigt och fattigt ut.

En vit svanvinge att sopa ut kackerlackor och smuts med! Pffff! för att tala med Agápia själv.

Men dagen därpå så låg hon till sängs. Och när hon spottade, och det var ofta, så var det rena, rama, precisa blodet, och salt lax ville hon inte se åt. Det var inte mycket med Agápia då, ska jag tala om, men det lilla maliciösa leendet hade hon ännu kvar i munvinkeln, och en och annan nyhet orkade hon viska fram i mitt öra, där jag satt på sängkanten. En hel vecka låg hon. Det var kolossalt för

Agápia. Sen steg hon upp, spottade ifrån sig bakom knuten, gick in och åt salt lax och potatis till middag och drack sedan fem eller sex glas te på det, varefter hon kände sig betydligt bättre.

Dock hade hon fått några dystra dödens aningar, ty hon kom till mig om ett par dagar och bad, att jag skulle fotografera henne »innan hon dog» så att Natascha och hennes andra barn kunde ha något att se på, »när hon var borta». Jag nekade absolut att ta någon befattning med en så löjligt frisk människas, men lovade skrattande, att jag skulle fotografera henne, när hon väl var död.

Detta lättsinniga löfte blev uppslaget till mitt Kamtchatkalivs allra värsta olycka. Det blev nämligen modernt att låta fotografera lik. Inte så, att Agápia dog, det vare så fjärran från henne som det gärna är möjligt, men mitt yttrande till henne slog fruktansvärda rötter. Förut hade man gladeligen kommit dragande till mig med orkeslösa gamlingar och muntert bett mig fotografera dem, eftersom de »snart skulle dö», så det kunde vara roligt att ha ett minne. De gamla själva voro ytterst förtjusta och smickrade, och många gjorde sig nog eländigare än de voro, det är jag säker på, bara för att deras barn skulle tro de höllo på att ta slut och så dra väg med dem till fotografen. Men nu tog detta vackra bruk alldeles slut. Man skulle vänta *tills de dogo!*

Det hjälpte inte, att jag nekade, när de första liken beställdes, eller vad jag ska kalla det för. En av de första, som dog, var Imilija Tischanovnas mor, och när en granne, vars symaskin man har till ständigt lån, kommer och ber en med tårefloder att göra henne den lilla tjänsten och fotografera hennes döda mor, så säger man inte nej länge. Inte på Kamtchatka. Inte jag. Så Imilija Tischanovna fick det makabra kort hon önskade, och jag fann det mindre svårt än jag trodde att rikta in kameran på det trötta, blida gamla ansiktet, som var vackert där det låg med ikonen mot pannan.

Det var inte lika lätt alla gånger. Och inte lika vackert. Men hade jag fotograferat en, så kunde jag inte neka den andra, utan att väcka mycken och ond blod. Sânt gör man inte i Sibirien. I en liten by, där man bara har varann, där får det delas lika åt alla. Så jag gick med döden i hjärtat och fotograferade döden i alla åldrar och skapelser. Till slut blev jag så van vid det, att ett lik knappast betydde mer för mig än det gör för en begravningsbyrå. Så härdad kan man bli.

Dock kunde ju inte ens något så dystert som detta avlöpa på Kamtchatka, utan att det måste bli någon alldeles särskild och underbar poäng. Det hände sig en gång, att jag glömde växla film och tog två bilder av en död gammal man på samma nummer. När jag

framkallade bilden, tänkte jag slänga den genast, men så tog jag en kopia bara av en nyck. Andefotografering är ingenting, absolut ett löjligt ingenting, mot vad detta kort var! En död man, som bar sitt eget huvud i profil på bröstet — dimmigt, avlägset, spökligt, men fullständigt tydligt. Det var... det var... det var ett förunderligt fotografi, det är allt jag kan säga!

Änkan kom och ville se provkortet. Jag förklarade för henne, att filmen misslyckats, att jag var gränsöst ledsen, att jag naturligtvis inte skulle ha något betalt, och så vidare. Men hon gav sig inte. Hon hade ju *sett* mig fotografera, och då måste det ju ha blivit något. Ja, jo, naturligtvis, men det var misslyckat. Om hon inte kunde få se det ändå?

Till slut blev jag så trött på hennes tjat, så jag tog fram kortet och visade henne det, nästan lite rädd för hur hon skulle ta det. Men aldrig har någon grundligare oroat sig i onödan! Hon blev stormförtjust, överlycklig. Det var det underbaraste hon sett, sa hon, och det måste jag ju hålla med om.

Ett sådant kort hade *ingen* mer än hon, ingen i hela byn!

Nej, det måste jag också hålla med om.

Ville jag göra ett dussin snarast?

— Jo, för all del, men allvarsamt talat, Eufemia Ivánovna, så är det verkligen ett otäckt kort, ett hemskt kort! sade jag.

Då såg hon på mig med rödgråtna, oförstående ögon.

— Stráschny, Elisavjeta Danílovna?! Hemskt! Nieto. *Silni* krassívi!

Oerhört vackert! Då gav jag mig och tillverkade ödmjukt ett dussin.

Det var inte slut med det. *Sedan ville alla ha sina döda fotograferade på det sättet!* Då var jag glad, att det kom bud hemifrån, att jag skulle resa. Jag tror nämligen aldrig, att jag klarat den fotograferingen i längden. Det känns kusligt bara att tänka på det.

Jag undrar om något sådant skulle kunna hända någon annanstädes på jorden än på Kamtchatka? Inte vet jag det, men inte tror jag det.

PIRANDELLO ÄR DYSTER.

Det var maj. Strålande, sjungande, vårblå maj, som gjorde bygatan bottenlös av smältande snövatten, och som kom hästarna att dundra i vild galopp och korna att förlora all vinterns sorgsna värdighet och kesa med svansen i vädret som kalvar på grönbeta. Å, det var gott, att det var maj, att det äntligen, äntligen var vår efter den långa, svarta, kalla Sibirievintern, som nästan bara varit en enda, rytande purga, utan uppehåll och barmhärtighet.

Jag satt på vindsstegen och solade mig — bara satt och satt med ett fång kläder i famnen, som jag varit och hämtat, och som jag egentligen skulle gått in med ögonblickligen och börjat syna och laga och stoppa och tvätta. Men jag kom inte längre än fyra steg nedåt, så slog jag mig ned, fångad av solen och våren, och bara lät värmen pyra in i kroppen. Då och då slängde jag ett sömnigt öga ned på gatan, som inte just hade något av intresse att bjuda på så här vid middagsdags, men mest satt jag med huvudet lutat mot stegpinnen över mig och stirrade slött på vulkanen, som skimrade så lysande vit mot de svarta

skogarna vid dess fot och vräkte upp en väldig rökpelare mot skyn. Precis som en fabrikskorsten, tänkte jag helt originellt för tusende gången, och undrade lite sömnigt för mig själv, varför jag aldrig kunde frigöra mig från en idiotisk känsla av, att det fanns något slags folk där inne i den väldiga käglan, som eldade och eldade och skovlade på kol med vildaste fart. Kanske att...

Nu kom det en häst sävligt vankande på gatan, tätt följd av en svart liten fölunge, på knaggliga, skrangliga ben, som väl inte ännu vandrat så många steg i denna jämmerdal. Just nedanför stegen stannade de och stodo och klippte fundersamt med ögonen mot solljuset. Fölungen passade på tillfälle att ta sig en styrketår ur den moderliga barmen — ja det kan man ju heller inte kalla det för precis, men i alla fall — och just som han belåtet smackande fått tag på vad han sökte efter, kom en hundvalp strykande och satte sig på hundvalpars obeskrivligt dåraktiga sätt alldeles tätt bakom fölungen för att försiktigt och omständligt klia sig i örat med bakbenet. Hur han bar sig åt, så knuffade han väl till det svarta lilla långskranglet på hasorna, och som en blix flögo samma hasor ut, och valpen seglade i min husvägg så det sjöng om det. Först var han så flat, så han bara molteg, men när det gått upp för honom vad som hänt, så satte han i

med ett skälvande, ynkligt valptjut — så fullt av ilska, sårade känslor och sorgsen förvåning, att det riktigt skar genom märg och ben. Mina innerliga beklaganden tog han som en uppmuntran att fortsätta i ännu jämmerligare ton. Naturligtvis. Så fort han visade tecken att sluta upp, började jag på igen:

— *Stackars* lilla gossen, *fick* han så mycket stryk... Och ögonblickligen steg vrålet i himmelens sky. Naturligtvis. Hundvalpar och barn är sig lika jorden runt. Men till slut orkade jag inte längre, och så blev det tyst på nytt, valpen fortsatte med sitt öra, för han var ju inte skadad ett smul, hästarna luffade vidare, och jag försjönk åter i fantasier över Kljútchefskajas soldränkta rökmoln. I detsamma fick jag se Pirandello komma försiktigt klivande genom modden lite längre bort på gatan, stadd på vandring åt mitt håll, och jag satte mig till rätta med ett litet leende, ty det var alltid något uppfriskande med Pirandellos konversation.

Naturligtvis hette inte människan Pirandello, men jag hade döpt honom till det en gång i ett inspirerat ögonblick, och sen kallade vi honom aldrig för annat. Han hette Stepán Ivánovitch Kassatjúkk i sig själv och orsaken till, att jag döpt honom till Pirandello var dels, att han för mig som en mystisk hemlighet omtalat, att han var korrespondent till en tidning i

Ryssland och alltså författare, dels att han var mycket djup. Ofantligt djup var Stepán Ivánovitch.

»Vi författare!» sade han till mig, när vi tillsammans voro gäster på någon vetjorka, och hans sätt att säga det höjde honom och mig upp på ett plan så gränslöst, så svindlande högt, att till och med folk, som varken kunde skriva eller läsa, sågo på oss som vore vi högre väsen. I synnerhet Pirandello. Mig fäste de sig inte så mycket vid.

Jag såg på Pirandello, medan han närmade sig, och jag skådade att hans anlete var mörkare och tankfullare än det brukade vara, så jag tänkte för mig själv, att en mer än vanligt inspirerad och hätsk tillplattning av den härskande regeringen skulle följa. Men det var inte det. Det var något helt annat.

— Sdrastvitje, Stepán Ivánovitch, sade jag, när han kom nedanför stegen.

— Sdrastvitje, Danílovna! svarade Pirandello dystert. Oss författare emellan ansåg han, förmodar jag, att bara efternamnet liksom var mera värdigt.

— Hur är det fatt i dag? frågade jag och skratade lite, för hans uppsyn var så bräddfull av mörker, att det inte var möjligt annat. Han såg på mig och slog sig ned på nedersta stegpinnen, men inte ett drag i hans ansikte ljusnade.

— Livet är ett helvete, Danílovna! sade han till slut med grötig röst.

— Nej då, Stepán Ivánovitch, inte i dag, inte nu, inte i maj. Inte alls! svarade jag. Vintern är över, det är ju vår. Känn så det värmer i solen. Snart kommer laxen, och man kan skjuta fina färska änder varenda dag. Och om ett par dar börjar tjirumtján. Varför är livet ett helvete, Ivánovitch?

— Det *är* ett helvete och för var dag blir jag säkrare på det. Det är vår, ja! Solen bränner — ja, den bränner, Danilovna. Och fördenskull ska man behöva gå och vada och rota i smuts som om man vore ett svin. Det är våren det. Och tjirumtján. Det är väl bara den som fattas, så blir helvetet fullständigt. Man kan redan hitta den i söderbackarna. Den kommer opp fortast av alla förbannade gräs, så man inte ska gå miste om en timme av eländet, utan ska gå i en månads tid och vilja vända ut och in på magen var sekund på dygnet för stankens skull, som står ur käftarna på varenda människa man möter. Äter ni också tjirumtjá, Danilovna?

Hans röst hade något så obeskrivligt bedrövat frågande över sig, att jag nästan rodnade, när jag svarade, att jag älskade tjirumtjá och åt det som en ko sveper i sig det första gröna vårgräset.

Vare det sagt till förklaring, att tjirumtjá är en lökväxt, vars stjälkar och blad smaka starkt och fränt av purjo, och som efterlämnar en minst sagt förnimbar doft åt andedräkten. Ryssarna och kamtchadalerna

säga själva, att den har en »bogati aromat» — en »förmögen doft» — och ingenting kan vara riktigare uttryckt. Ens enda räddning, när våren kom, var att själv äta så mycket man kunde få ned, så kände man inte alls, hur omgivningen utstrålade vällukter. Man var sig self nok, det var visst och sant. Första året stred jag länge emot min längtan efter färskt grönfoder, efter en hel vinters kött- och fiskdiet, men dels blev mig hemmets odör till slut för stark — mina manfolk plockade och åto som hästar — dels min egen trånad, och jag smakade lite försiktigt, för att efter första stälken vilt och hänsynslöst hänge mig åt de vanvettigaste tjirumtjäorgier. Så vad kunde jag göra annat än rodna, när Pirandello så sorgset undrade, om även jag var nog djupt fallen att tära vårens primör i form av vildlök. Hade mitt moraliska mod brustit, och jag sagt nej, så kanske jag mött honom dagen därpå mitt i ett proletärt moln av den doft han så hatade. Och min lögn varit uppenbar.

— Varför äter ni inte själv, Stepán Ivánovitch? frågade jag skyggt. Då känner ni ju inte hur vi andra stinker.

— Man ska ha aktning för sig själv, svarade Pirandello luftigt. För resten tycker jag det smakar vidrigt.

— Under såna förhållanden kunde jag också ha aktning för mig själv, muttrade jag. Och låta bli tjirumtjän.

— Davai sa kurít! säger Pirandello. Ge hit så vi få röka.

Jag makade mig ned ett steg, lade kläderna bredvid mig och drog upp tobakspung och papper ur byxfickan. Varpå vi under tystnad rullade våra cigaretter. Efter ett par bloss exploderade Pirandello igen:

— Livet är ett helvete, Danilovna. Säg inte mej något annat. Jag vet!

— Jag vet *inte!* svarade jag obstinat. I vintras höll jag med om det en gång, när vi var på vetjórka på Folkets Hus och det hade varit snöstorm i femton dar i sträck. Jag minns, att jag höll med då. Men inte i dag. Det måste väl vara något särskilt som fallerar er, Stepán Ivánovitch, eftersom det är så uselt allting just nu?

Pirandello såg nästan lite generad ut ett ögonblick, tyckte jag, för min röst innebar en fråga, och han hade tydligen inte lust att svara. Men så till slut kom det:

— Danilovna!

— Nå?

— Danilovna! Har ni några tanddroppar?

Så vild var hans uppsyn vid denna till synes så

enkla fråga, så löjligt slog den ned efter hans dystra och pessimistiska och livsförbannande yttranden, att jag inte kunde hjälpa det, jag *kunde* inte hjälpa det — jag bröt ut i ett ohejdat och ovärdigt fnitter, som endast slutade, när Pirandello med en suck lutade sin värkande kind i handen. Då greps jag av ömkan, ty hade jag inte själv under vårvintern lidit kval så övermåttan gräsliga av en trasig tand, att jag utan minsta tvekan förklarar livet vara ett helvete — två, tre, hur många som helst.

— Våra tanddroppar är slut, sade jag med verkligt beklagande i rösten. Jag gjorde själv slut på varanda liten droppe. Det hjälpte inte mycket för resten. Gå och dra ut den, Stepán Ivánovitch, det är det bästa. Gå till Gabriel genast på minuten och dra ut den.

— Det går an att säga det, sade Pirandello, och hans anlete bleknade fullständigt märkbart. Det går an att säga det, för en, som hellre reste till Petropavlovsk och plomberade sin tand än gick till Gabriel i Kljutchí och drog ut den.

Alla visste, att vi kallade fältskärn för Gabriel, så det var bara helt naturligt, att Pirandello också använde vår benämning. Men när Pirandello i hånfull ton sade dessa ord, som satte mitt fysiska mod i tvivelsmål, så stegrade jag mig och slog bakut, som förlungen nyss. Andligt talat.

— Det var inte för att jag var rädd, sade jag ursinnigt. Att dra ut en tand är inget farligt. Jag for till Petropavlovsk för att jag inte ville mista tanden, som kunde duga i många herrans år än.

— Jo visst jo! sade Pirandellos försmädliga leende lika tydligt som ord. Det tycker jag synd om! sade det. Men högt kommenterade han:

— Det blev visst en dyr plomb det där, i alla fall.

— Ja, svarade jag ursinnigt och kände hur rodnaden slog upp i ansiktet. För min Petropavlovsk-plomberingsresa hade nått en viss ryktbarhet, det kunde inte hjälpas.

— Jaja, sade Pirandello. Men tanden blev räddad i alla fall.

— Nej, sade jag och blev ändå lite rödare, för det var det allra föraugligaste. Den blev *inte* räddad, och det vet ni också mycket väl.

— Men tandläkaren plomberade den ju?

— Ja, det gjorde han. Och det kostade bara fem rubel, rotfyllning och allt.

— Nå, då så!

— Men efter två dar på hemresan började den värka etter värre än förut.

— Ni uschéli! — det är väl inte möjligt?

— Jo, det är det. Och när jag kom gick jag, nej, *sprang* jag, raka vägen ned till Gabriel och hade honom att dra ut den.

— Ojojåååj! sade Pirandello innerligt. Och för första gången den dagen for ett blekt skimmer av glättighet över hans ansikte.

— Gjorde det — ähumm — gjorde det ont?

— Inte *alls*, svarade jag. Det var som en liten vind om våren bara, som rörde vid min kind.

— Jo, jag kan tänka mig det! sade Pirandello dovt och gav mig en misstänksam blick. Och i mitt inre skälvde jag till vid minnet. Ingen bedövning, naturligtvis, och den satt fast som berget, den kindtanden. Gabriel drog, så han nästan lyfte mig och rottingstolen, jag satt på, upp till väders. För Gabriel är stark. På hans panna sipprade mödans glättiga pärlor fram, på min flöt dödens kalla fukt. Men ut kom den i alla fall till slut, plomb och allt. Så nog visste jag, vad det var att dra ut en tand.

Pirandello satt tyst en stund, sträckte bara ut handen efter mera tobak och cigarettpapper, och så kom det.

— Jag går rätt till bollnitsa nu, jag går rätt till Gabriel. Har ni gjort det, Danilovna, så kan väl jag göra det. Men det var ändå mer synd om er. Så mycket besvär och så mycket pengar utslängda för

rakt ingenting. Det är över sjuhundra verst till Petropavlovsk vintervägen.

— Ja, och lika många tillbaka igen, sade jag bistert. Omkring 1,500 kilometer, som vi räknar det. Och snöstorm så gott som hela vägen. Och dåliga hundar.

— Hur länge var ni på darógan — på vägen?

— Precis en månad, Stepán Ivánovitch.

— Och hur mycket kostade den där plomben, om man räknar allt?

— Varför vill ni veta det?

— För det är intressant att höra, förstås. Jag vet, att ni var bjuden på gratisskjuts, men att Abdulla sedan krävde er på betalning. Hur mycket tog han?

— Hundrafemti rubel.

— Ojojååååj! Och hur mycket gick det på alltsammans med kvarter och sånt?

— Etthundrasjuttiåtta och sjuttifem! svarade jag utan ett ögonblicks tvekan, ty jag hade räknat ut det på öret.

— Gaspardin, Gaspardin! Herregud, herregud! Hur mycket blir det i era pengar?

— Trehundrafemtisju och femti! svarade jag nästan med vällust, ty jag hade räknat ut det också, för att i ett ögonblick av oerhörd hätskhet mot livet göra mig själv till en våt fläck.

Pirandello satt tyst en stund. Så reste han sig, såg mig fast in i ögonen och sade stilla:

— Och så säger ni ändå, att livet inte är ett helvete. *Är* inte livet ett helvete, när man tänker på det, Danilovna.

Jag mötte hans blick och svarade, ut ur min förbittrade själ:

— Jo, Stepán Ivánovitch!

— Ladna! svarade Pirandello och ett ljust leende lyste upp hans drag. Bra! Nu går jag till bollnitsa. Det blir billigast.

VI RIDA EFTER LILJERÖTTER.

I början av juni en regndrypande dag knackade det på köksdörren, och när jag ropade stig in, trädde Agápia över tröskeln. Bara det, att hon knackade, kom mig nästan att tappa bakplåten jag höll i händerna, för det hade mig veterligt inte förekommit på det sista året. Hon brukade bara rycka upp dörren och i samma ögonblick började en ström av nyheter att välla ur hennes mun. Nu teg hon. Hennes ansikte var blekt, förtvivlat och så till den grad lidande, att jag hastigt sköt in plåten i ugnen för att ha den undan och bara stirrade, mållös jag också.

— Vad är det Agápia!? sade jag till slut, när hon sjunkit ned på bänken och en lång stund setat dödstyst. Har det hänt något? Är Kostja sjuk?

Bara sorgsna huvudskakningar till svar. Alldeles förvirrad av denna tystnad hos Agápia — hos *Agápia* — sköt jag fram tobaksasken till henne för att något göra. En ny vemodig ruskning på huvudet.

— Tjai? frågade jag ängsligt.

Nick och ett ytterligt blekt leende. Jag satte fram glas och socker och bröd, hällde i te och tänkte: Nu kommer det väl! Men nej, ingenting kom. Det var riktigt kusligt. Något sådant hade jag aldrig upplevt med Agápia förr. Äntligen öppnade hon munnen som för att tala, och jag höjde mig framåt i förväntan. Inte ett ljud trängde fram, bara ett svagt, obegripligt väsande hördes. Agápia var stum! Hon kunde inte få fram ett ord, inte en viskning. Det var otroligt, men det var sant. Hon hade förkyllt sig, hade gått våt om fötterna hela dagen förut, och på morgonen, när hon vaknade och ville tala, hade hennes stämma försvunnit.

Aldrig har jag sett en människa så fullständigt tillintetgjord som Agápia över denna katastrof. Hon var som en bruten lilja. När hon hade magsår och spottade blod och låg för döden — ack, det var ingenting mot detta! Det *hände* saker i byn också just den tiden. Det gjordes inbrott i handelsboden och en massa varor bortstulofs, utan att spår efter tjuvarna kunde upptäckas, en halvtokig ryss tände eld på sitt hus och hängde sig. Huset räddades, men mannen var död. Så var det ett fall av delirium, skottlossning och arrest. Att inte Agápia blev vansinnig av att nödgas tåla med allt detta, det förstår jag inte, men jag tror inte det var långt borta heller. Hon kunde komma in till mig, smygande så tyst,

att jag inte hörde henne förrän den svaga, sjukliga knackningen på dörren ljöd. När jag svarade gled hon in som en ande, satte sig på bänken vid dörren och bara suckade, medan hennes ögon försökte säga allt, som strupen vägrade att släppa fram. För en gångs skull fick jag prata fritt och ohejdat i Agápias sällskap, och jag begagnade mig i någon mån av detta förhållande. Ibland kom det en suck så fruktansvärd ur Agápias beklämda bröst, att jag inte kunde hjälpa, att jag skrattade. Då log hon milt, men sorgset till svar och kanske en aning förebrående. Å, det var kostligt det hela!

I sex dagar var hon stum. Sen kom talets gåva åter. Till att börja med som viskningar, men så småningom blev det ton och röst, och kära hjärtandes, en sån fröjd! En sån fullkomlig lavin av hopsamlat och lagrat skvaller, som rullade fram över mig och mitt kök! Den dagen Agápia fick talförmågan igen satt det ett hänglås för hennes dörr till sena kvällen. Kostja var borta och fiskade, så hon var ensam hemma. Nästa dag satt låset där igen. I fyra dagar var huset stängt, men då började Agápia komma i normala gängor, och stannade hemma och skötte om sitt. Då hade hon talat ut med mig och hela byn.

Därefter greps hon av en fullständig passion för »latú», det enkla barnspel, som jag förut talat om, och varenda kväll hade hon speljuntor nere hos sig.

Mig smittade hon också, så jag gick dit och vann och förlorade ömsom, och alltid var där folk. Båtuschka, prästen, blev som förryckt, när han kom till latúbordet. Han satsade sina stackars tiokopeker med händer, som fullständigt darrade, och ömsom var han röd och ömsom vit. Agápia var en av hans allra trognaste, och hon tyckte det stod en viss glans över spelpartierna, när Båtuschka var närvarande. En viss överklasston flöt in i hennes röst, när hon talade med Imilija Tíshanovna och andra om att »vi spelade latú i går och Båtuschka var med ända till klockan två på natten».

Imilija Tíshanovna var också gripen av spel-djävulen. Hon satt där döv och snäll och satsade sina pengar. Inte hörde hon vilka nummer, som lästes upp, men det var många, som hjälpte henne.

Båtuschka började förlora pengar. Han strök sig nervöst i skägget, när tiokopekerna åkte från honom, och såg så förtvivalad ut, att det var riktigt bedrövligt. Så en kväll uteblev han.

— Var är Båtuschka? frågade jag Agápia.

— Han är hemma, sade Agápia sorgset. Och så talade vi inte mera om den saken. Men dagen därpå kom hon till mig med en liten trekantig Kamtchatkaepistel i handen och sade, att det var från Båtuschka till mig.

— Ska jag stava mig igenom det här, sade jag, så får jag hålla på hela dagen. Det är bättre ni säger vad han vill.

Agápia hade inte riktigt lust genast, men så kom det då till sist, att Bátuschka undrade, om jag kunde låna honom en rubel att spela latú med. Han hade inte kunnat vara med dagen förut för att hans pengar var slut. Jo, jag kunde låna honom. Vem skulle haft hjärta att neka till det! Och så spelade Bátuschka latú med passion, och rubeln gick all världens väg. Den gick i min ficka den kvällen, ty jag vann kopiöst.

Nästa dag fick Bátuschka en ny rubel genom Agápia, och på kvällen vann han lite grann, och var så lycklig som ett litet barn, som spelar julspel och vinner nötter. Då och då gick det på tok för honom, och då kom Agápia till mig. Men mellan Bátuschka och mig byttes aldrig en blick, nämndes aldrig ett ord, som hänsyftade på lumpna pengar. Vi träffades och spelade latú, det var alltsammans, och de stackars slantarna han förlorade blev sannerligen inte någon stor summa. Men gränslöst löjligt var det, när jag vann av honom och stoppade mina egna pengar i fickan. Fromma, barnsliga, fattiga Bátuschka — var finns du väl nu?

När latúraseriet grasserat i en månad, tog det lika

plötsligt slut som det började, och orsaken var väl närmast den, att årets stora allmänna utflykt stod för dörren. Saranáfärden — liljerotsfärden.

Det låter som en saga, som något hämtat ur ett fantastiskt poem! Men det är sant. En hel kavalkad av byfolk sprängde i väg ut i vildmarken för att hämta liljerötter att äta på samma sätt som vi äta potatis. En gammal, gammal sed är denna saranáfärd, och den stammar väl från den inte alltför avlägsna tid, då potatisen var ett okänt under på Kamtchatka och liljerötterna intog dess plats. Nu växer där potatis i massor, men mot liljerötterna förblir kamtchadalen trogen, och varje sommar ger man sig av till gamla pålitliga fyndorter och gräver upp ett ansenligt förråd, som torkas i solen på långa trådar och sedan användes som grönsaksrätt till stekt and och svan på vintern. De kokas och smaka — ja, exotiskt. Jag kan inte hitta någon annan benämning. Söt och mild är smaken, men ändå stark och vild på något sätt. Ett mellanting mellan kastanjer och sparris. Man både vill ha mer och vill inte — man både tycker det är gott och inte. Men bara tanken, att det är något så utsökt som liljerötter man äter gör, att man tar dem på gaffeln med andakt och sitter och undrar för sig själv, om det inte nästan är helgerån.

En strålande, soldränkt morgon samlades alla som skulle vara med utanför kyrkan, och det var åtminstone trettio hästar, som kommo i galopp och trav. Vilda, halvtama, fnysande krabater med flygande manar och svansar. De flesta buro två ryttare: mannen i sadeln och kvinnan bakom på länden, alla i helgdagskläder med granna halsdukar och lysande färger. I brusande fart sprängde vi ut ur byn så många som kunde hålla i bredd på gatan, skratt och rop ekade, solen sken så det darrade i luften, och röken från sopkan stod fullständigt rakt upp mot en svagt sommarblå himmel.

Väl ute ur byn voro vi nästan genast inne i skogen av ännu vågröna lärkträd, som doftade, så man nästan blev yr i huvudet, och i halsbrytande fart bar det i väg på halvt osynliga björnstigar, som kastade och slog knut på sig själva mellan träden. Hästarna, som voro ute för första gången det året, voro som galna, och ibland verkade det nästan livsfarligt med den rasande farten, när plötsligt en vass gren stod som en lans emot en, eller en kullfallen stam låg lömskt gömd under gröna blad.

Ibland stupade en häst på knä, och en ryttare eller två flögo på huvudet ner i grönskan, men ingen slog sig, och skrattet bara klingade så mycket

starkare mellan stammarna, när de avkastade litet snopet kravlade sig upp igen. Agápia blev avsopad av en nedhängande gren, som hon inte väjde i tid för, och i fallet drog hon med sig Pirandello, som hon satt bakom. Hon släppte helt enkelt inte taget om hans liv, och där sutto de plötsligt båda två på marken och sågo rätt så enfaldiga ut. Jag skrattade så, att jag höll på att ramla av, när hästen snubblade i en grop, och det var i sista minuten jag fick tag på sadelkarmen och räddade mig från att själv bli avstjälpt på ett föga elegant sätt.

Ja, det var en färd! Och en dag så stråklart härlig, att dess make har jag knappast varit med om på Kamtchatka. Kvinnornas huvuddukar och människens halsdukar fladdrade och lyste mot grönskan, som var fullständigt tropisk, en mild liten vind strök bort myggen och allting var så nytvättat friskt med glittrande dagdroppar i blomkalkarna. Ibland kom man till små öppna planer, fyllda av blommande törnrosor — det var som ett blossande hav att vada igenom i en underligt stark och djup cerisefärg. Det frasade av rosor ända upp över hästhuvena, och ibland red man genom fullständiga äreportar av rosenstammar, sammanböjda av klängande klematis, som hängde i väldiga, purpurfärgade knippen och sopade över kinder och huvud. Vi skuro

Kamtchatkablommor.

oss ridspön av smala rosenstammar och läto en rosenklunga sitta kvar i toppen.

Å ja, det var allt, som det skulle vara, när man är på väg att söka liljerötter! Linnean drog som en tjock matta över marken, stormhatten stod som häckar utmed stigen och nådde en över huvudet ibland. Och överallt, överallt, i skogen och på slätterna, växte en underbar, gyllene lilja, som kastade ut sin doft som en fanfar ur trumpetklockan och nästan gjorde en matt och yr. Man red i en sval, grön skugga av poppel och björk och lärkträd — endast här och där bröt solen igenom och lät en lilja stå och skälva som ett blomster av guld, sprunget ur jordens grönska. Morgonsolen stod ännu högt och lekte med den bolmande röken ur vulkanens bländvita kägla och gjorde den till ett brett, förgyllt band över himlens blå. Vid varje andetag drog man in doften av växande örter och fuktig jord, av liljor och linnea och nyponrosor.

Mitt på dagen vadade vi över en bred, grund älv och där redo galna pojkar i kapp med varann, så vattnet sprutade i kaskader både över dem själva och de skrikande flickorna på hästländen. När vi hunnit över till andra stranden rastade vi, sadlade av hästarna och släppte dem på grönbete, medan vi själva drucko te och sovo i skuggan av popplarna på flodbädden.

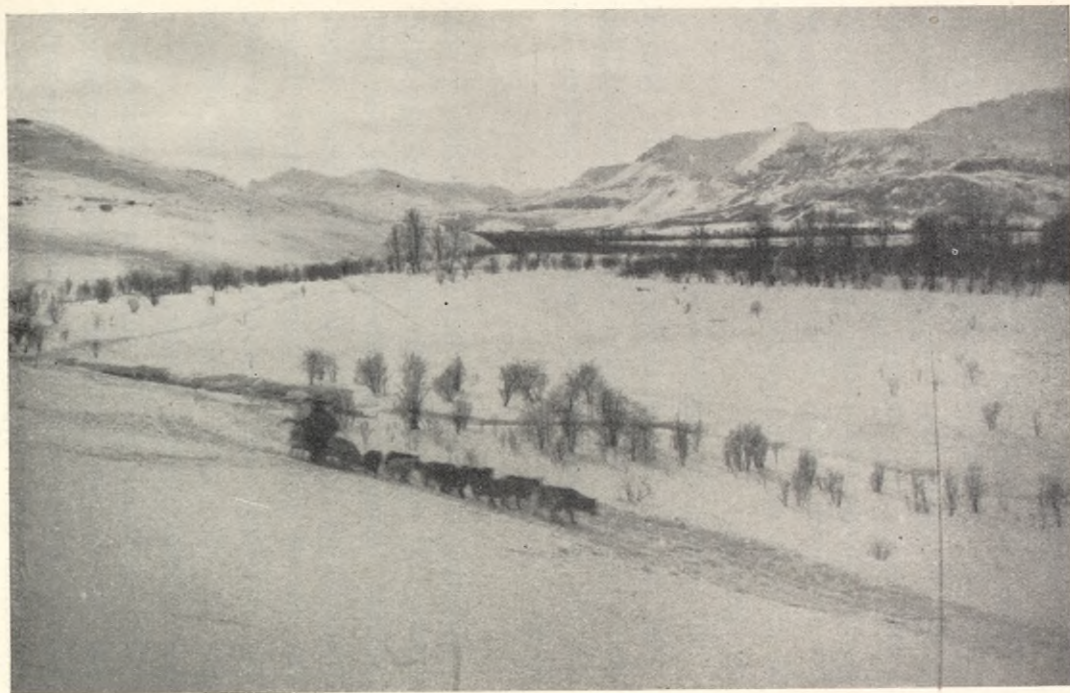

Plötsligt började männen hojta och springa i vild upphetsning. Jag öppnade ett sömnigt öga för att se vad som stod på och reste mig med ens klarvaken. På andra sidan älven gingo två björnar makligt i största lugn och tittade efter lax. Vinden låg åt vårt håll, så de hade inte fått väder av oss, och deras syn är mycket dålig. Men så måste något rop ha trängt fram till dem över vattnets brus — de lyfte huvudena sökande i vår riktning, gjorde så helt om med häpnadsväckande fart och lufsade in i skogens gröna djup. Gudskelov, det var ingen som hade bössa med sig, så de fingo vandra sin väg i frid. Det var en alltför härlig dag för någon att dö på.

Efter terasten fortsatte vi några timmar till och kommo i halvskymningen fram till den plats, där vi skulle slå läger för natten. Ett sånt myllrande liv det blev av hästar, som lastades av och tjudrades, tältstaden, som restes, eldarna, som blossade upp med röda lågor, och blyga små sommarstjärnor, som sprucko ut på en ännu ljus himmel.

Medan vi åto, mörknade det så sakta. Månen gled upp över horisonten, stor och guldgul, och blandade sitt blåa sken med eldarnas fladder, och snart började melodierna skälva från balalajkornas strängar. På en grön liten äng gick dansen i sirliga turer, och ur skogens snår kommo klara, flöjtliknande toner från någon nattens fågel. Eller var det Pan själv, som spelade upp på sin pipa, medan daggen föll som tårar från himlen? Då och då började någon nynna på en sång, och strax föllo alla röster in. Det var som en härlig orgel spelat upp, som om hela rymden stode still för att lyss till de varma rösterna, som stego och föllo i nattens tystnad.

Inte förrän det började ljusna i öster sökte vi oss in till fälten och sovsäckarna för ett par timmars sömn. Dagen hade vätt oss, måne och stjärnor hade lyst oss, från skogen runtom oss svingade doften av mylla och träd och blommor. En saranádag, en saranánatt, ett dygn, mättat av all sommarens och vildmarkens obeskrivliga ljuvhet.

The lone trail.

Tre dagar levde vi där ute i skogen, och sadelsäckarna blevo till slut tunga av runda, vita liljerötter. Tre solbräddade, skimrande dagar, fyllda av glädje och sång och dans och skratt. Sen bar det hemåt igen i vinande fart. Till den grå byn i vulkanens skugga med ruckel, som lutade hit och dit, till den breda, blanka floden, som svepte förbi oss så stolt på sin väldiga färd mot havet, till vardag och helgdag.

Till avsked för mig.

Det var inte lätt att ta det avskedet, inte lätt att säga farväl till alltsammans. Till människor och djur och allt det underbaraste jorden och naturen har att ge sina barn.

Ingenting blir vackert efter detta! tänkte jag sista kvällen, när jag stod på vår förstubro och såg Kljútchefska glimma i månskenet, såg de vita fjällbranterna på andra sidan den mörka floden. Ingenting blir så svindlande, outhärdligt vackert! Ingenting så härligt som detta öde, vilda, gästfria land, som tar emot med frikostigt öppen famn och ger med frikostigt öppna händer.

När jag tänker på det nu, så ser jag ett ensamt spår över en snötung tundra, ett ensamt hundspann, som drar fram på det, likt en glidande skugga under stjärnorna. Och i tystnaden hör jag tusende spann-

hundar stämma upp sitt skri, så det står som en jämmer och vildhet utåt vita vidder. Det skälver i marken — det är vulkanen som rasar; det dånar i luften — det är purgan, som kommer rytande.

Fattig och eländig ligger där en liten by, sovande i ostörd ro. Ett smalt spår leder dit, ett därifrån. Mera är det inte.

The first part of the book is devoted to a general history of the world, from the beginning of time to the present day. The author discusses the various civilizations that have flourished on the earth, and the progress of human knowledge and art. He also touches upon the political and social changes that have shaped the course of history.

The second part of the book is a detailed account of the history of the United States, from its early settlement to the present. The author describes the struggles of the colonies for independence, the formation of the Constitution, and the growth of the young nation. He also discusses the various wars and conflicts that have marked the country's history, and the progress of its industry and commerce.

The third part of the book is a history of the world from the year 1800 to the present. The author discusses the various revolutions and wars that have shaped the modern world, and the progress of science and art. He also touches upon the political and social changes that have taken place in the various nations of the world.

The fourth part of the book is a history of the world from the year 1850 to the present. The author discusses the various revolutions and wars that have shaped the modern world, and the progress of science and art. He also touches upon the political and social changes that have taken place in the various nations of the world.

The fifth part of the book is a history of the world from the year 1875 to the present. The author discusses the various revolutions and wars that have shaped the modern world, and the progress of science and art. He also touches upon the political and social changes that have taken place in the various nations of the world.

INNEHÅLL.

Företal	9
Byn	12
En lärare och en lärarinna	21
Allehanda kroppens läkedom	33
Spektakel	43
Prassnik	50
Serafíma och Fédor	60
Agápia	70
Sergéi och Imílija	76
Kommersen går	84
Jakt	98
Björnjakt i byn	111
Vänner	119
Hundar	136
Serafíma går ifrån sin man	158
Anastasia Petróvna	169
Om en lustfärd, som blev avbruten	178
Vasiliff, han... ..	187
Mörker och köld	195
En resa med tandvärk	207
Som bondfotograf	226
Pirandello är dyster	247
Vi rida efter liljerötter	259

INDEX

1. Introduction 1

2. The first part of the book 10

3. The second part of the book 20

4. The third part of the book 30

5. The fourth part of the book 40

6. The fifth part of the book 50

7. The sixth part of the book 60

8. The seventh part of the book 70

9. The eighth part of the book 80

10. The ninth part of the book 90

11. The tenth part of the book 100

12. The eleventh part of the book 110

13. The twelfth part of the book 120

14. The thirteenth part of the book 130

15. The fourteenth part of the book 140

16. The fifteenth part of the book 150

17. The sixteenth part of the book 160

18. The seventeenth part of the book 170

19. The eighteenth part of the book 180

20. The nineteenth part of the book 190

21. The twentieth part of the book 200

22. The twenty-first part of the book 210

23. The twenty-second part of the book 220

24. The twenty-third part of the book 230

25. The twenty-fourth part of the book 240

26. The twenty-fifth part of the book 250

27. The twenty-sixth part of the book 260

28. The twenty-seventh part of the book 270

29. The twenty-eighth part of the book 280

30. The twenty-ninth part of the book 290

31. The thirtieth part of the book 300

32. The thirty-first part of the book 310

33. The thirty-second part of the book 320

34. The thirty-third part of the book 330

35. The thirty-fourth part of the book 340

36. The thirty-fifth part of the book 350

37. The thirty-sixth part of the book 360

38. The thirty-seventh part of the book 370

39. The thirty-eighth part of the book 380

40. The thirty-ninth part of the book 390

41. The fortieth part of the book 400

42. The forty-first part of the book 410

43. The forty-second part of the book 420

44. The forty-third part of the book 430

45. The forty-fourth part of the book 440

46. The forty-fifth part of the book 450

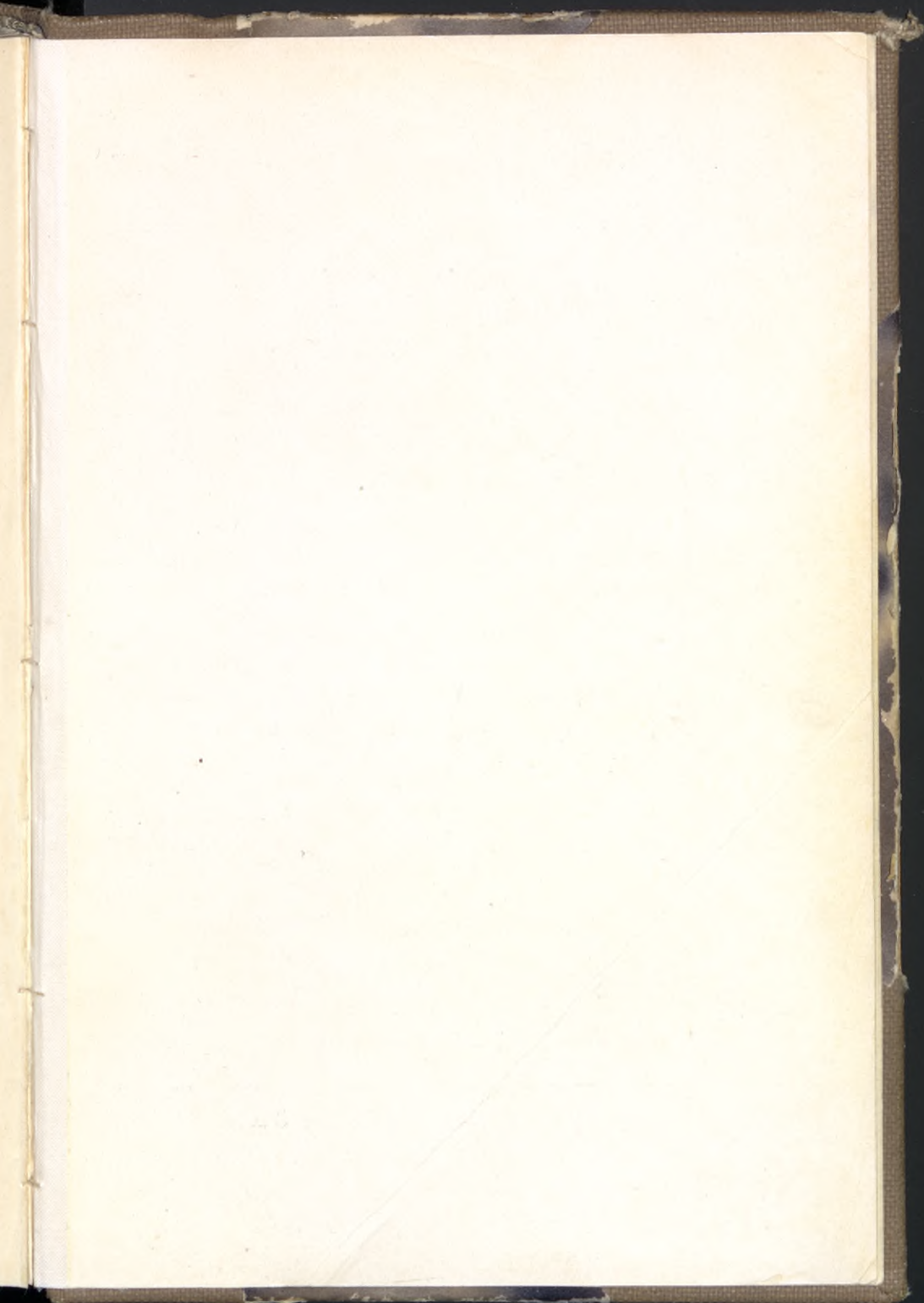
47. The forty-sixth part of the book 460

48. The forty-seventh part of the book 470

49. The forty-eighth part of the book 480

50. The forty-ninth part of the book 490

51. The fiftieth part of the book 500

Nyare svensk skönlitteratur

Selma Lagerlöf, *Ett barns memoarer*. (Mårbacka II.) 8: 50.

Anna Branting, *Jungfrun går jägarspår*. Roman. 6: 50.

Hjalmar Bergman, *Clownen Jac*. 9: 50.

Elin Wägner, *Korpungen och jag*. 4: 50.

Karin Smirnoff, *Första akten*. Roman. 5: 75.

Anna Lenah Elgström, *Kvinnor*. Noveller. 7: 50.

Frank Heller, *Storhertigens senare finanser*. Roman. 7: 50.

Artur Lundkvist, *Jordisk prosa*. 3: 75.

Agnes von Krusenstjerna, *Fröknarna von Pahlen*.

I. *Den blå rullgardinen*. 7: 50.

II. *Kvinnogatan*. 7: 50.

Maj Hirdman, *Maja i Dalarna*. 4: 75.

Py Sörman, *Den blå lyktan*. 5: 75.

Hertha Odeman, *Av skånsk lera*. Noveller. 4: 75.

Gertrud Lilja, *Bergakungen*. Roman. 5: 75.

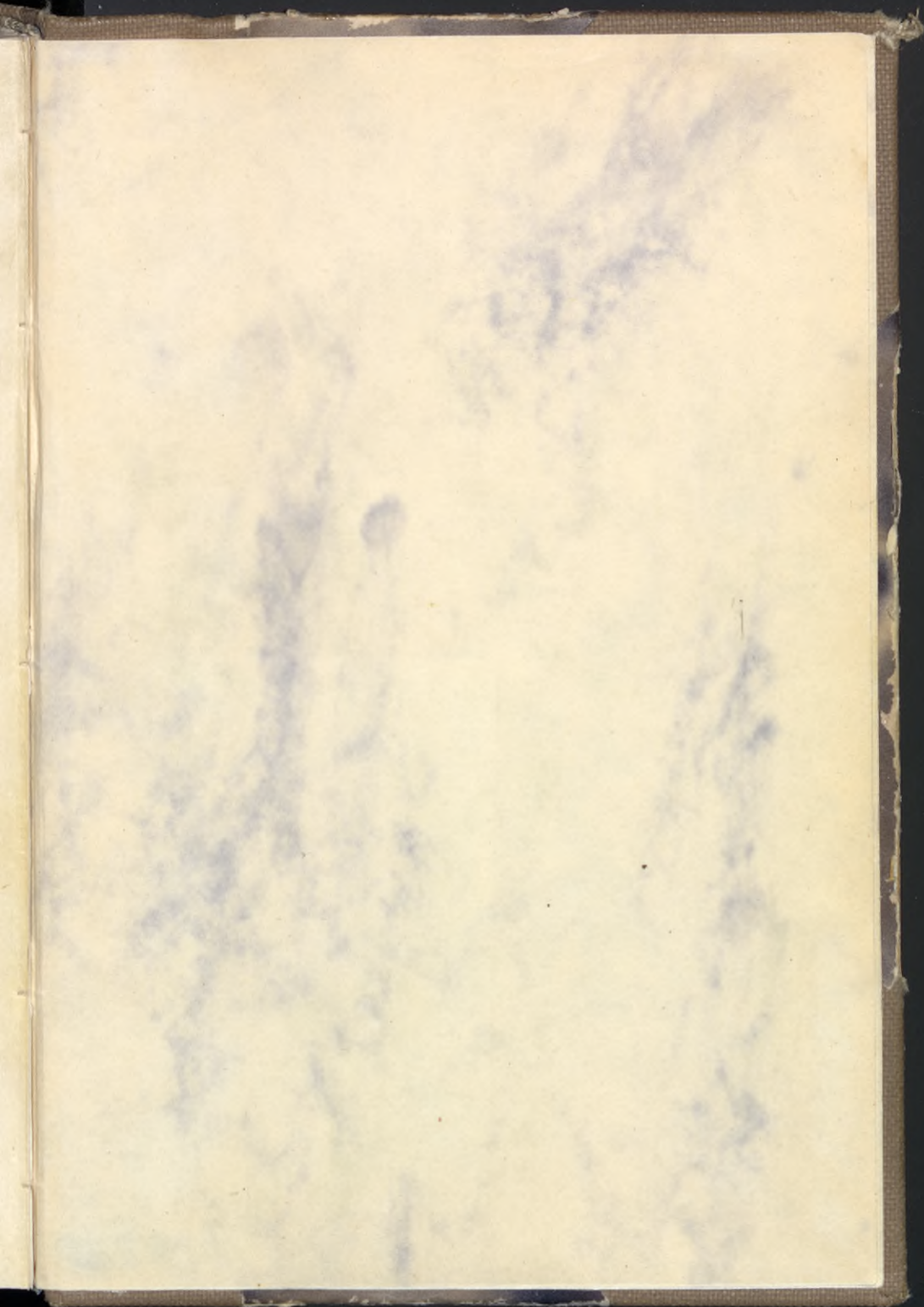
Gösta Moberg, *De knutna händerna*. Roman. 7: 50.

Gösta Rybrant, *Mannen som var Cobb*. 4: 75.

Kajsa Rootzén, *Vårdagjämning*. 4: 75.

Ingeborg Björklund, *Våren*. 4: 25.

Gustav Sandgren, *Havet och vi*. 3: 75.

Svensk skönlitteratur

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1800-1850

1.95

VASASTADENS
Bokbinderi
GÖTEBORG

